

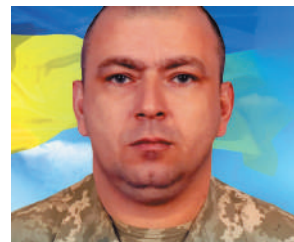
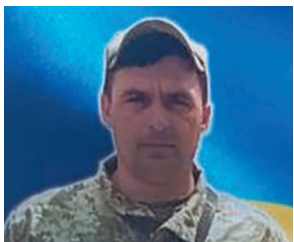
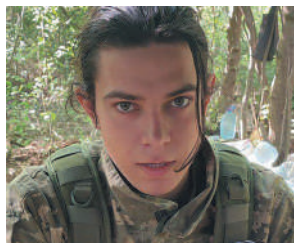
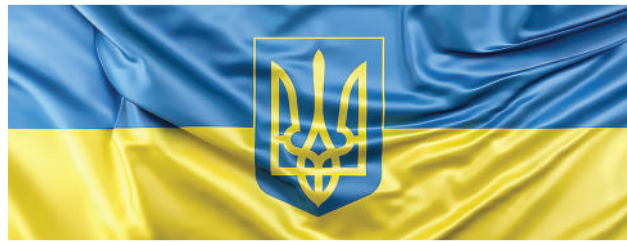
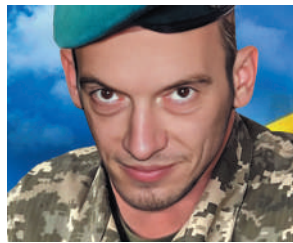

ХРОНОЛОГІЯ МУЖНОСТІ

2022–2023 роки

ШОСТА КНИГА

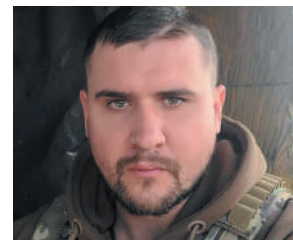
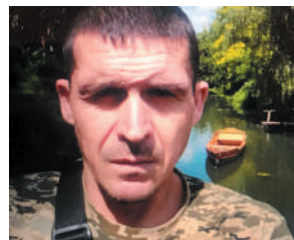
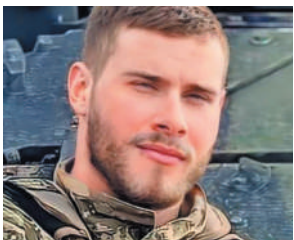
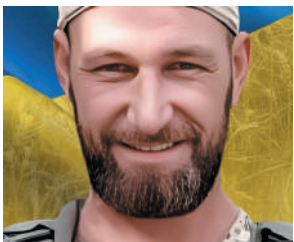

ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ
ЗАГИБЛИМ ВОЇНАМ ХЕРСОНЩИНИ, ЯКІ ВІДДАЛИ СВОЄ ЖИТТЯ,
ЗАХИЩАЮЧИ СУВЕРЕНІТЕТ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНУ ЦІЛІСНІСТЬ
УКРАЇНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

КЕРІВНИК ПРОЄКТУ: ВІОЛЕТТА ЦАРЬКОВА

2022–2023 роки

УДК 821.161.2'06-94:355.48(477.72)"2022/2023"
Х94

- Х94 Хронологія мужності 2022-2023 роки. Шоста книга / Департамент реалізації гуманітарної політики Херсонської обласної державної адміністрації. – Київ : Креативна агенція «Артіль», 2025. – 128 с. : іл.
ISBN 978-617-8422-92-9

Шоста книга серії «Хронологія мужності» присвячена пам'яті херсонців, які загинули в боротьбі за свободу, незалежність і територіальну цілісність України. Видання вшановує особисті історії людей, чий життя були обірвані російською агресією, та зберігає імена героїв як невід'ємну частину історії Херсонщини. Книга є свідченням ціни свободи й нагадуванням про відповідальність пам'ятати.

УДК 821.161.2'06-94:355.48(477.72)"2022/2023"

Хлебус Оксана Леонідівна – херсонська журналістка, поетеса, ведуча, кореспондентка «Суспільне. Херсон». Останні три роки її роботи про долі людей, які, попри війну, продовжують жити і йти вперед; про тих, хто пережив полон та окупацію; присвячені українським військовослужбовцям.

Самко Яна Дмитрівна – українська журналістка та фотографиня. Закінчила Національний університет «Одеська юридична академія» у 2020 році за спеціальністю «Між-

народна журналістика». Наразі працює кореспондентом «Суспільне Херсон». Вважає, що немає неважливих тем, адже кожна людина має свою історію, яку варто розповісти іншим.

Тимофєєва Наталія Олександрівна – херсонська журналістка, в цій професії вже понад 25 років. У творчому доробку багато матеріалів про людей Херсонщини, про їх долі та життя.

© Херсонська обласна військова адміністрація, 2025

© Департамент реалізації гуманітарної політики Херсонської обласної державної адміністрації, 2025

© Управління у справах ветеранів Херсонської обласної державної адміністрації, 2025

© Херсонська обласна організація Національної спілки журналістів України, 2025

© Херсонський обласний краєзнавчий музей, 2025

© Креативна агенція «Артіль», 2025

ISBN 978-617-8422-92-9

ЗМІСТ

Слово до читача.....	6	Лілісон Євген Вікторович.....	68
Баранов Володимир Анатолійович	8	Лісовий Олексій Володимирович.....	70
Бардело Микола Олександрович	10	Лозко Максим Васильович.....	72
Березовський Євген Вадимович	12	Луцишин Сергій Анатолійович	74
Білий Артур Олексійович.....	14	Мазун Вадим Анатолійович.....	76
Бодик Олексій Віталійович	16	Макаров Павло Віталійович.....	78
Бондаренко Віталій Олександрович.....	18	Малахов Андрій Володимирович.....	80
Борисенко Дмитро Анатолійович.....	20	Марчак Микола Миколайович.....	82
Вознюк Дмитро Володимирович	22	Мацюта Максим Сергійович.....	84
Галенко Роман Геннадійович.....	24	Медвідь Дмитро Леонідович.....	86
Гладченко Євген Вікторович	26	Меньшов Олександр Володимирович	88
Голуб Максим Олегович	28	Меняйлов Артем Павлович.....	90
Гуцал Юрій Володимирович	30	Мін Сергій Георгійович	92
Долматов Ілля Олександрович.....	32	Надточій Олексій Олегович	94
Єжков Денис Вікторович	34	Пирог Роман Олегович	96
Жогло Микола Леонідович.....	36	Попов Ігор Вячеславович.....	98
Запорожець Артем Валерійович	38	Романенко Артем Янушович	100
Звонарьов Данило Валерійович.....	40	Руденко Сергій Миколайович.....	102
Ігошин Антон Юрійович.....	42	Самойлов Сергій Леонідович	104
Іожиця Анатолій Іванович.....	44	Сидорчук Кирило Ігорович	106
Каштанюк Юрій Васильович.....	46	Соломон Володимир Володимирович	108
Коваленко Микола Сергійович.....	48	Соха Олександр Олександрович	110
Ковтонюк Владислав Олександрович	50	Сурмай Анатолій Йосипович	112
Колесніченко Сергій Іванович	52	Федотченко Кирило Ігорович.....	114
Колесніченко Ігор Костянтинович.....	54	Фотіаді Олег Борисович	116
Коломієць Сергій Миколайович	56	Чернецьов Василь Михайлович	118
Корнійчук Владислав Юрійович	58	Чіташвілі Джаба Нугзарович	120
Куцюруба Володимир Володимирович	60	Шовенко Максим Олександрович.....	122
Лисенко Іван Миколайович	62	Шулешко Віктор Олександрович.....	124
Литвин Леонід Юрійович.....	64	Ярощук Володимир Валерійович	126
Литвиненко Олексій Станіславович	66		

СЛОВО ДО ЧИТАЧА

Ця книга - не про смерть. Вона про життя, яке було віддане за свободу.

Шоста книга «Хронології мужності» присвячена херсонцям, які загинули, захищаючи Україну. Кожне ім'я на цих сторінках - це доля, родина, дім, вулиця, місто. Це голоси наших земляків-херсонців, які мріяли, працювали, любили - і в час випробувань стали на захист своєї землі.

Херсонщина пережила тимчасову російську окупацію, втрати, біль і руйнування. На жаль, ще не вся наша земля визволена. Та водночас вона стала простором неймовірної гідності й спротиву. Саме з цього краю - мирного, степового, відкритого - вийшли люди, чия мужність змінює хід історії.

Ми не маємо права забути. Пам'ять - це наша відповідальність і наш борг.

Проект меморалізації загиблих за свободу і незалежність України херсонців, створено для того щоб імена загиблих не зникли з плином часу, щоб наступні покоління знали: свобода має ціну, і цю ціну заплатили конкретні люди.

Читаючи ці сторінки, зупиніться, вдивіться в обличчя, відчуйте тишу між рядками їх коротких біографій. Вона говорить більше, ніж слова.

Вічна пам'ять і слава героям Херсонщини. Вони назавжди з нами.

Велика війна, розв'язана росією, принесла на Херсонщину багато болю: окупацію, безжальні обстріли, втрату рідних домівок. Та найстрашнішими стали втрати людей — мирних мешканців, військових, волонтерів – херсонців, які до останнього залишалися зі своїм містом і своєю країною.

Мета «Хронології мужності» — зберегти пам'ять про кожного, хто загинув від рук окупантів. Про тих, хто свідомо став на захист держави. Про людей, чиї імена мають залишитися в історії Херсонщини й України.

Наш обов'язок — говорити про загиблих не мовою сухої статистики, а мовою пам'яті та поваги. Адже пам'ять про загиблих херсонців житиме доти, доки ми її бережемо й передаємо далі.

Ця книга — спільний борг. Перед родинами, які втратили найдорожче. Перед майбутніми поколіннями, що мають знати правду про ціну свободи та про тих, хто заплатив за неї власним життям.

Вічна шана і вічна слава Героям, які віддали життя за незалежність України.

**Олександр Прокудін,
начальник Херсонської обласної військової адміністрації**

БАРАНОВ ВОЛОДИМИР АНАТОЛІЙОВИЧ

Баранов Володимир Анатолійович, позивний Батя, народився 22 березня 1975 року у селі Томина Балка Херсонського району Херсонської області. Після 8 класів місцевої школи навчався у Білозерському професійно-технічному училищі № 6 на тракториста. Працював трактористом, водієм. З березня 2023 року служив у 41-й окремій механізованій бригаді Збройних сил України. Загинув 6 листопада 2023 року у селі Першотравневе (з 2024 року Мануйлівка, ред.) Куп'янського району Харківської області. Похований у селі Томина Балка на Херсонщині.

Володимир Баранов майже все життя прожив у рідній Томиній Балці. В родині було троє дітей – він і ще двоє братів. Батьки хлопців працювали на місцевій фермі. Дружина Вікторія Леонідівна згадує Володимира добрим, чуйним, веселим і хазяйновитим.

Зі своїм чоловіком познайомилась у 1995 році в автобусі. Через три місяці пара побралася.

«МУЖНІЙ ТАКИЙ БУВ, ОЧІ ГОЛУБИ-ГОЛУБИ. МРІЯ МОГО ДИТИНСТВА БУЛА ВИЙТИ ЗАМІЖ ЗА ВИСОКОГО І КРАСИВОГО ВІЙСЬКОВОГО. ОТ ЧАСТКОВО І ЗДІЙСНИЛАСЯ. ВОВА ПРИЙШОВ І СКАЗАВ: «АБО МОЯ, АБО НЕ МОЯ», - ЗГАДУЄ ЖІНКА.

Подружжя займалося сільським господарством, обробляло землю. Паралельно Вікторія працювала бухгалтером, Володимир – трактористом. Любили родиною ходити рибалити на річку, їздити на море, смажити шашлики вдома.

Справжньою пристрастю Володимира були машини. Це була його стихія. Із задоволенням проводив час біля техніки, ремонтував її і доглядав.

У 1996 в родині з'явився син, якому чоловік дуже зрадив. Майже весь вільний час проводив з дитиною, з трьох років брав із собою їздити трактором.

22.03.1975 – 06.11.2023

«ВОЛОДИМИР НАВЧАВ СИНА МАЙСТРУВАТИ. ПЕРЕДАВ ЙОМУ СВОЄ ЗАХОПЛЕННЯ ТРАКТОРАМИ. ДОПОМАГАВ ЛАГОДИТИ КУЛЬТИВАТОРИ, ПЛУГИ, НАВЧИВ ЇЗДИТИ НА МАШИНИ», - РОЗПОВІДАЄ ВІКТОРІЯ ЛЕОНІДІВНА.

Коли народилася онука, Володимир був неймовірно щасливий. Дівчинку називав «моя принцеса», няньчив, купав, катав на плечах. Мріяв возити онуку на море, поставити їй гойдалку у дворі і навчити їздити на велосипеді.

У ніч на 24 лютого 2022 року Володимир Баранов поїхав готувати землю під посівну. Повертаючись додому о 3 ночі, почув гуркіт, схожий на грозу. Потім подзвонив син і сказав, що почалася війна.

Володимир хотів захищати батьківщину, дзвонив у військкомат, але йому сказали чекати. 4 березня 2022 Томину Балку захопили російські війська.

«БУДУЧИ В ОКУПАЦІЇ, ЧОЛОВІК НАМАГАВСЯ СТРИМАТИ ЕМОЦІЇ, НАВІТЬ КОЛИ СТАВИЛИ ПІД СТІНКУ, ПЕРЕВІРЯЛИ І НАЦІЛЮВАЛИ АВТОМАТИ. МИ РАЗОМ ДОПОМАГАЛИ НАШИМ ВІЙСЬКОВИМ: ПЕРЕДАВАЛИ ДАНІ ПРО ВОРОЖУ ТЕХНІКУ ТА БЛОКПОСТИ», - РОЗПОВІДАЄ ВІКТОРІЯ.

Коли 11 листопада 2022 українські захисники звільнили Томину Балку, Володимир сказав дружині: «Ти мене знаєш і я піду. Заради тебе, заради сина та онуки піду, щоб вони жили у мирному часі».

У березні 2023 року Володимир Баранов став до лав 41-ї окремої механізованої бригади. Був командиром машини першого механізованого відділення першого механізованого взводу восьмої механізованої роти третього механізованого батальйону військової частини; служив командиром відділення. Побратими дали Володимирі позивний Батя.

«РОЗПОВІДАЛИ, ВІН БУВ ЇМ, ЯК БАТЬКО. ГАРНИЙ КОМАНДИР І ЛЮДИНА. ЗА ВСІХ ПЕРЕЖИВАВ, ЗАВЖДИ ДОПОМАГАВ, БУВ ЯК БАТЬКО ІЗ СИНАМИ», - ГОВОРІТЬ ДРУЖИНА.

Востаннє з коханим Вікторія спілкувалася 3 листопада 2023 року, коли той збирався на завдання. Через тиждень Володимир планував піти у відпустку. «Сказав мені: «Зай, не переживай. Все буде добре. Я вас дуже-дуже всіх люблю. Якщо раптом щось станеться – це все за вас», - ділиться жінка.

Володимир Баранов загинув 6 листопада 2023 року у селі Першотравневе (з 2024 року Мануйлівка, ред.) на Харківщині.

«Вони були на позиціях, стримували ворога, щоб він не прорвався до міста. Був мінометний обстріл, Вова отримав смертельне поранення. Хлопці винесли його з поля бою, а самі потім загинули», - згадує Вікторія Леонідівна.

Володимира Баранова поховали у Томиній Балці. Йому було 48 років. У загиблого залишилися дружина, син та онука.

«Згадую про нього лише добре, як він посміхався. Завжди казав: «Зай, ти не переживай, все буде добре». Володимир мене кохав та оберігав. І навіть будучи на небі, оберігає. Двічі потрапляла під обстріл, але відвело», - поділилася дружина.

БАРДЕЛО МИКОЛА ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Бардело Микола Олександрович, позивний Фермер, народився 29 травня 1982 року у селі Новопокровка Кіровського району в Автономній Республіці Крим. Здобувши освіту у місцевій школі, навчався на водія у Чапаївському професійно-технічному аграрному училищі. У 2012 році оселився у місті Каховка Херсонської області. У 2020 році підписав контракт зі Збройними силами України, служив у 57-й окремій мотопіхотній бригаді імені кошового отамана Костя Гордієнка. Загинув 3 - 4 червня 2022 року біля селища Метьолчине (до 2025 року Метьолкине, ред.) Сіверськодонецького району Луганської області. Похований на Алеї Героїв у місті Дніпро Дніпропетровської області.

Микола Бардело народився в Автономній Республіці Крим, де жив разом з батьками і братом. Деякий час займався промисловою риболовлею на судах. У 2012 році переїхав жити до родичів у місто Каховка на Херсонщину. Влаштувався працювати у фірму, яка займалася монтажем систем безпеки.

У цьому ж році Микола познайомився зі своєю коханою дружиною Мариною.

«ВІН ПОЧУВ ПРО МЕНЕ У СПІЛЬНІЙ КОМПАНІЇ, СПОДОБАЛАСЬ ЙОМУ І ПОПРОСИВ МІЙ ТЕЛЕФОН У ДРУЗІВ, ПОДЗВОНІВ. ЗАЧЕПИВ МЕНЕ СВОЄЮ ЩИРІСТЮ, ПРОСТОТЮ І НАДІЙНІСТЮ», - ПРИГАДУЄ ЖІНКА.

У 2013 році пара побралася. Через рік у подружжя народилася донечка Альона, а в 2018 – син Ярослав.

За словами Марини, коханий мав хист до малювання, у вільний час його можна було побачити з олівцями. Талант до образотворчого мистецтва передався старшій доньці Альоні: дівчина навчається у художній школі. А син перейняв батькове захоплення автівками – машинки улюблені іграшки хлопчика.

«Чоловік садив нас з дітьми у машину і просто катав, любив виїжджати на берег Дніпра. Обоював дорогу», - говорить Марина.

29.05.1982 – 04.06.2022

У 2020 році на день народження дружини Микола Бардело підписав контракт зі Збройними силами України. Служив у лавах 57-ї окремої мотопіхотної бригади. Любив носити розлогий капелюх, тому отримав позивний Фермер. Був водієм-електриком відділення управління зенітної ракетної установки. Після навчань у Широкому Лані в 2021 році поїхав на Луганщину, де виконував бойові завдання.

«Я НА ПОХОРОНАХ ДІЗНАЛАСЯ, ЩО ВІН З ПЕРШОГО ДНЯ БУВ НА НУЛІ. НИЧОГО НІКОЛИ НЕ РОЗПОВІДАВ. МИКОЛА МЕНЕ ЗАХИЩАВ ВІД УСЬОГО. БУВ ДОБРОЗИЧЛИВИМ, МИРОЛЮБНИМ, ЗАВЖДИ МІГ ПІДБАДЬОРИТИ І ДУЖЕ ГОСТИННИМ. СПОЧАТКУ ПРИГОЩАВ КАВОЮ, ХТО Б НЕ ПРИЙШОВ ДО НАС, ПОТІМ ВИРІШУВАВ ПИТАННЯ», - РОЗПОВІДАЄ МАРИНА.

24 лютого 2022 року Микола Бардело разом зі своїм підрозділом перебував у селищі Трьохізбенка Луганської області у зоні бойових дій. Захисникам довелося відступити, але вдалося забрати з собою усю військову техніку.

«Він міг вивезти з будь-якої точки. Хлопці розповідали, що завжди могли покласти на Миколу, він ніколи не зраджував, був людиною слова», - пригадує Марина.

У лютому 2022 року, коли російські війська захопили Каховку, жінці разом з дітьми довелося переховуватись: окупанти розшукували родини українських військовослужбовців. Колаборанти дзвонили, як Марині, так і її чоловікові. У квітні сім'я захисника виїхала до Полтави.

Востаннє Марина Бардело спілкувалася з коханим 2 червня 2022 року.

«МИ ГОСТЮВАЛИ З ДІТЬМИ У СЕСТРИ В ПОЛЬЩІ. ТАМ Я ЗІБРАЛА ЙОМУ ПОСИЛКУ ТА ВІДПРАВИЛА. МИКОЛА ПОДЗВОНИВ ПО ВІДЕО-ЗВ'ЯЗКУ. ЖУВАВ ГОРІШКИ З ПАКУНКУ. ТІЛЬКИ ВСТИГ СКАЗАТИ: «Я ТАКИЙ ЗАДОВОЛЕНИЙ», - І ОБІРВАВСЯ ЗВ'ЯЗОК. ПОТІМ НАПИСАВ: «РУСНЯ ПІШЛА У НАСТУП», - ДІЛИТЬСЯ ЖІНКА.

Микола Бардело загинув 3 – 4 червня 2022 року під час виконання бойового завдання в районі селища Метьолчине (до 2025 року Метьолкине, ред.) на Луганщині. Захисник отримав наскрізне вогневе поранення голови. Поховали загиблого 10 червня у місті Дніпро.

«Я ЇХАЛА НА ПОХОРОНИ І НЕ ВІРИЛА, ЩО ЦЕ ВІН. НЕ БАЧИЛА НІ ОБЛИЧЧЯ, НІ ТІЛА. ДУМАЛА, ЩО ЧОЛОВІК ПОРАНЕНИЙ, ЖИВИЙ. Я ДОСІ НЕ ВІРЮ, ЩО ЦЕ ВІН. БУВ ВЕЛИКИЙ ПОХОРОН. БУЛО 29 ТРУН», - РОЗПОВІДАЄ МАРИНА.

Посестра Жанна Бендеберя, яка служила разом з Миколою Бардело з 2020 року, згадує його як гарну людину і вірного побратима. Востаннє співслужбовці бачилися наприкінці квітня 2022 року у Лисичанську.

«Коли Колі не стало, це і для мене, і для побратимів було дуже гірко та боляче. Він ніколи не опускав голову, зі всіма вітався виключно за руку. Був тим побратимом, з яким можна було поділитися і поплакати у сорочку. Під час нашої останньої зустрічі був дуже нервовим. Попросив підтримувати Марину. Ми з нею досі спілкуємося. Командир нашої батареї Петро Павлович також сумує за ним дуже. Часто питає мене про дружину та дітей Миколи», - розповідає військовослужбовиця.

Миколі Барделу було 40 років. У нього залишилися дружина, донька, син і батьки.

Загиблий мріяв рости дітей, придбати нову автівку і добудувати власну лазню вдома.

«Ми ходили з дітьми до психолога. Альона мовчить про батька. Їй боляче розповідати. А Ярослав каже: «Татко колючий». Син запам'ятав, як чоловік бородатим приїздив з війська у відпустку до дому. Мені Микола хотів подарувати сережки. На похоронах побачила фото в телефоні: сережки, які він придбав мені через племінника і так і не вручив», - поділилася дружина.

БЕРЕЗОВСЬКИЙ ЄВГЕН ВАДИМОВИЧ

Березовський Євген Вадимович, позивний Малий, народився 1 листопада 2001 року у селі Велика Олександрівка Бериславського району Херсонської області. Проживав з родиною у селі Борозенське на Бериславщині. Здобувши повну загальну середню освіту у місцевій школі, вступив до Херсонського ліцею харчової промисловості за фахом «лаборант харчової промисловості». Після навчання півтора роки проходив строкову службу у селі Розсішки на Черкащині. У 2022 році став до лав 56-ї окремої мотопіхотної Маріупольської бригади Збройних сил України. Загинув 2 квітня 2023 року під час штурму біля села Оріхово-Василівка Бахмутського району Донецької області. Похований у селі Борозенське на Херсонщині.

Євген Березовський і менша за нього на три роки сестра Катерина зростали у згуртованій і щирій родині. Батьки дітей намагалися забезпечити їм краще життя, тому доводилося міняти роботу у пошуках заробітку. Змалку Євген прагнув бути фінансово незалежним від батьків, намагався якимось чином заробити, хотів самотужки вирішувати питання у власному житті.

«СИН БУВ ДУЖЕ ДОБРИМ ТА ЩИРИМ, ТРОХИ ПО-ЮНАЦЬКИ НАЇВНИМ. ЛЕГКО СХОДИВСЯ З ЛЮДЬМИ, УМІВ ТОВАРИШУВАТИ. І ЙОМУ ПОДОБАЛОСЯ ГОТУВАТИ», - РОЗПОВІДАЄ БАТЬКО ВАДИМ МИКОЛАЙОВИЧ

Повномасштабне вторгнення Євген зустрів у Херсоні. Юнак планував навчатися на рятувальника: йому сподобалася строкова служба у пожежній частині. Але на жаль, війна обірвала всі мрії. Разом із сестрою хлопець півтора місяці ховався у підвалі від російських окупантів.

«НАЙБІЛЬШЕ ЖЕНЯ ПЕРЕЖИВАВ ЗА КАТРУСЮ, ЩОБ ВОНА НЕ ПОТРАПИЛА ДО РУК РОСІЙСЬКИХ СОЛДАТІВ», - ГОВОРИТЬ БАТЬКО.

01.11.2001 – 02.04.2023

Разом з родичами по материнській лінії брат і сестра змогли виїхати до Полтавської області. Потім Євген та Катерина поїхали до Вінницької області, де вже на них чекали батьки.

Коли Женя отримав повістку, то довго не думав і пішов до військкомату. За словами батька, юнак відрізнявся відповідальністю у всьому. Мав звання старшого солдата, спочатку служив у роті забезпечення, потім був прикомандирований до 21-го батальйону першої стрілецької роти 56-ї бригади. Побратими дали хлопцю позивний Малий, через те, що був наймолодшим у своєму підрозділі.

«ЄВГЕН З ДИТИНСТВА БУВ СПОРТСМЕНОМ, ДИСЦИПЛІНА У НЬОГО БУЛА НА ВИЩОМУ РІВНІ. НІКОЛИ СОБІ СЛАБИНОК НЕ ДАВАВ. СПОЧАТКУ ЗАЙМАВСЯ ВІЛЬНОЮ БОРТЬБОЮ. КОЛИ ПЕРЕЇХАВ ДО ХЕРСОНА, ПІШОВ СПОЧАТКУ НА КАРАТЕ, ПОТІМ НА БОЙОВЕ САМБО. ЦЕ ЙОМУ ДУЖЕ ПОДОБАЛОСЯ», - ЗГАДУЄ ВАДИМ МИКОЛАЙОВИЧ.

Євген Березовський, брав участь у боях на Бахмутському напрямку, біля села Оріхово-Василівка на Донеччині та поруч із селом Воздвижівка Запорізької області.

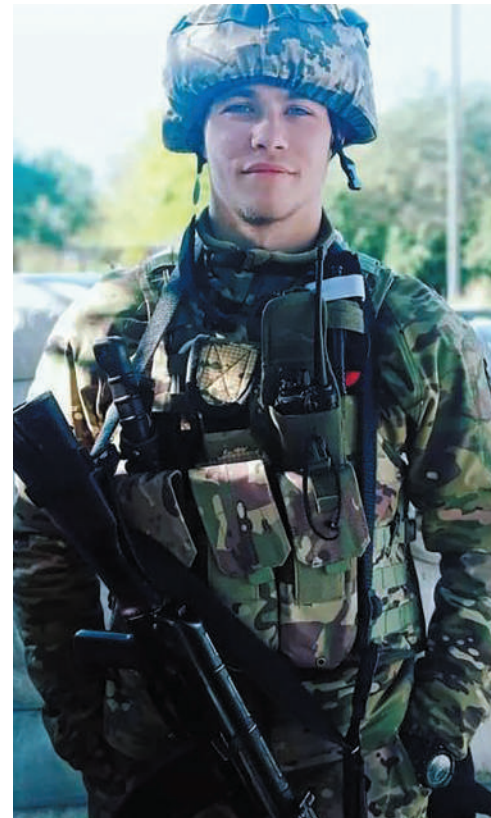
«ХЛОПЦІ, ЯКІ СПОЧАТКУ СЛУЖИЛИ ІЗ СИНОМ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ, РОЗПОВІДАЛИ, ЩО ЖЕНЯ РВАВСЯ В БІЙ. КАЗАВ, ХОЧЕ ПОМСТИТИСЯ ВОРОГАМ ЗА ТЕ, ЩО ДОВЕЛОСЯ РОДИНІ ПОКИНУТИ ДІМ. СИН НЕ РВАВСЯ ДО НАГОРОД. ПАМ'ЯТАЮ, ЯК ДЗВОНИВ ПО ВІДЕОЗВ'ЯЗКУ З БОЙОВОЇ ЧАСТИНИ. КАЗАВ, ВСЕ БУДЕ ДОБРЕ І ВОНИ З ХЛОПЦЯМИ ОБОВ'ЯЗКОВО ПОВЕРНУТЬСЯ. ТАКИЙ МІЦНИЙ, ЗАВЗЯТИЙ БУВ», - ГОВОРИТЬ БАТЬКО.

Євген Березовський загинув 2 квітня 2023 року у районі села Оріхово-Василівка Донецької області під час штурму ворожих позицій. Захисник отримав вибухове поранення і 10 годин чекав на евакуацію. Помер від значної втрати крові.

«Крайній раз ми спілкувалися перед останнім у житті сина штурмом. Він сказав, що іде туди, звідки не вертаються. Дуже переживав», - розповідає батько загиблого воїна.

Євгена Березовського поховали у рідному Борозенському. Йому був 21 рік. У нього залишилися батько, мати і сестра. На Алеї Слави в Борозенському розміщена світлина воїна.

«Його дуже любили односельчани. Коли Женю привезли, його так зустрічали, як, мабуть, ще нікого до того. Євген мріяв видати заміж сестру, оплачував її навчання», - розказав Вадим Миколайович.

БІЛИЙ АРТУР ОЛЕКСІЙОВИЧ

Білий Артур Олексійович, позивний Джокер, народився 7 травня 1998 року у селі Ясна Поляна Генічеського району Херсонської області. Згодом родина переїхала жити до села Зміївка Бериславського району, де хлопець здобув освіту у місцевій загальноосвітній школі. Строкову службу проходив у Миколаєві на фрегаті «Гетьман Сагайдачний». 17 березня 2020 року підписав контракт зі Збройними силами України, служив у 56-й окремій мотопіхотній Маріупольській бригаді. Учасник Операції об'єднаних сил на сході України. Загинув 24 лютого 2023 року у селі Берхівка Бахмутського району Донецької області. Похований у місті Кривий Ріг Дніпропетровської області. Нагороджений відзнакою Командувача об'єднаних сил «Козацький хрест» III ступеня та медаллю «За службу у розвідці» (прижиттєво). На момент написання тексту родина загиблого очікувала на підпис Президента України під Указом про нагородження Артура Білого орденом «За мужність» III ступеню (посмертно).

Артур Білий був єдиною дитиною в родині. Мати виховувала його самотужки. Працювала вчителькою молодших класів у місцевій школі.

«ЗМАЛКУ АРТУР БУВ НЕПОСИДЮЧИМ, ЛЮБИВ ТВАРИНОК. МАВ ХИСТ ДО МАЛЮВАННЯ, ПОСТІЙНО ВДОСКОНАЛЮВАВ СВОЮ МАЙСТЕРНІСТЬ У НЬОМУ. МАБУТЬ, ЦЕ МОЇ ГЕНИ. Я КЕРУВАЛА ГУРТКОМ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ШКОЛІ. ЗГАДУЮ ЙОГО ЗАВЖДИ ВЕСЕЛИМ ТА УСМІХНЕНИЕМ», - РОЗПОВІДАЄ МАТИ ЯНЧИК МАРИНА ІВАНІВНА.

За її словами, Артур деякий час робив татуювання. Після закінчення контракту в армії мріяв відкрити власний тату-салон. Займався велоспортом і паркуром.

У лавах 56-ї окремої мотопіхотної Маріупольської бригади був командиром відділення першого розвідувального відділення взводу радіорозвідки

07.05.1998 – 24.02.2023

розвідувальної роти, мав звання головного сержанта. Обрав позивний Джо-кер – персонаж подобався йому уміннями продумувати дії наперед, а в картах символізував везіння.

Артур Білий був снайпером-стрільцем, постійно вдосконалював свої вміння у цьому напрямку. У 2021 році проходив навчання разом із британськими військовими у селі Піски на Донеччині. Інструктори, вражені його майстерністю, пропонували підписати контракт з армією Великобританії, але командування Артура дозвіл не надало сказавши: «Такі вправні воїни потрібні Україні».

«ХЛОПЦІ ЗГАДУЮТЬ АРТУРА ВЕСЕЛИМ, ДОТЕПНИМ І КОМПАНІЙСЬКИМ. ЗАВЖДИ ПРИХОДИВ НА ДОПОМОГУ ДРУЗЬМ. КОЛИ В КОГОСЬ БУЛО ПОРАНЕННЯ, ВОНИ ЗАВЖДИ РАЗОМ СКИДУВАЛИСЯ НА ЛІКУВАННЯ», - ГОВОРІТЬ МАРИНА ІВАНІВНА.

24 лютого 2022 року застало Артура Білого у Житомирі, де він проводив лекції для інших військовослужбовців.

«ВІН ЗВ'ЯЗАВСЯ З ХЛОПЦЯМИ У МАРИУПОЛІ ТА КОМАНДУВАННЯМ. ЗГУРТУВАВШИСЬ, ВОНИ ВИРУШИЛИ ТУДИ НА ДОПОМОГУ. ДЕЯКИЙ ЧАС БУВ У МАРИУПОЛІ, ЇХ ВИВЕЛИ. ПОТІМ БУВ НА ЗАПОРІЗЬКОМУ НАПРЯМКУ, ПРОСИВСЯ НА ХЕРСОНСЬКИЙ. А ПОТІМ НАПИСАВ, ЩО ВСЕ ТАКИ НА БАХМУТ. ЯК РАЗ НА РІЗДВО ЇХ ПЕРЕКИНУЛИ», - РОЗПОВІДАЄ МАТИ.

Артур дуже переживав, що його рідні залишаються у Зміївці під щоденними російськими обстрілами. Планував у найближчу відпустку вивести сім'ю у більш безпечне місце.

«Йому давали 5 днів відпустки. Хотів приїхати. Я його відговорила, бо в нас дуже небезпечно було. Більше нам не судилося побачитись. 24 лютого 2023 року о 10 ранку прийшла його остання СМС-ка: «Все добре. Працюємо». О 12.30 син загинув внаслідок артобстрілу», - пригадує Марина Іванівна.

Артур Білий загинув під час виконання бойового завдання у селі Берхівка на Донеччині у річницю повномасштабного вторгнення. Про загибель сина Марині Іванівні повідомила його наречена: Артур та його кохана збиралися одружитися, але, на жаль, не встигли.

Поховали захисника через півтора роки у Кривому Розі на Дніпропетровщині. Артура Білого передала російська сторона у процесі обміну тілами загиблих. 3 лютого 2024 року родина отримала результати ДНК-експертизи.

«Коли повідомили про загибель Артура, я відразу виїхала зі Зміївки до Кривого Рогу. Я неодноразово зв'язувалася з командуванням. Мені пояснювали, що знають, де він, але та територія підконтрольна російським військам», - розповіла мати загиблого.

Артуру Білому було 24 роки. У нього залишилася мати.

БОДИК ОЛЕКСІЙ ВІТАЛІЙОВИЧ

Народився 10 травня 1996 року в місті Херсоні Херсонської області. Тут закінчив Херсонську гімназію №3 та вступив до Херсонського професійного суднобудівного ліцею на автослюсаря. Далі навчався у Херсонському вищому професійному комерційному училищі на кухаря. 11 травня 2023 року добровольцем приєднався до лав Збройних Сил України у складі Сил спеціальних операцій. Загинув 27 листопада 2023 року поблизу села Мала Токмачка Пологівського району Запорізької області. Похований на Алеї Слави кладовища у місті Хмельницькому Хмельницької області. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня, медаллю «За мужність» та відомчою нагородою від частини (по-смертно). Також Олексію Бодіку посмертно присвоєно звання «Почесний громадянин Хмельницької міської територіальної громади».

Олексій Бодик був молодшою дитиною у родині, мав брата Віктора та сестру Світлану. Мати хлопця була домогосподаркою. Вона дбала про затишок у домі та виховання дітей. Батько ж працював за різними спеціальностями: то на заводі, то в тролейбусному депо. Він брався за будь-який підробіток, аби забезпечити сім'ю всім необхідним.

«Льоша був енергійним і позитивним. Прості речі перетворював на веселощі. Наприклад, йому скажеш: «Випий кави спокійно». А він ставить стаканчик на підлогу, вставляє трубочку і, стоячи на руках, п'є вниз головою. Також син був справедливим, ніколи не залишався осторонь ситуації, яку вважав неправильною. Зокрема, без вагань міг вступитися за бабусю в автобусі, коли хтось не поступався місцем або ж стати на захист людини у бійці, навіть якщо проти одного виступала ціла компанія», - розповідає мати Ірина Михайлівна.

Вона додає, з дитинства діти були вкрай дружні між собою. Вони завжди трималися вкупі, були один за одного горою. З роками їх зв'язок міцнів. Для Олексія Віктор був прикладом для наслідування. У дорослому віці брати разом працювали за кордоном на заробітках, а згодом обидва пішли служити

10.05.1996 – 27.11.2023

до ЗСУ. Із сестрою ж він був схожий характером. Вони немов перебували на одній хвилі, а їх спілкування вирізнялося ніжністю та сміхом. Олексій ласкаво називав Світлану «вафелька», а вона його – «хлебушек».

Олексій Бодик займався спортом, був кандидатом у майстри спорту зі стрибків на батуті. Крім того, захоплювався Японією: багато знав про цю країну та мріяв колись там побувати. Ще одна пристрасть хлопця стала у нагоді в армії. Він любив зброю, особливо ножі: міг розповісти характеристики та призначення багатьох видів. А його вправність у володінні ножем високо цінувалася побратимами.

«ЯКОСЬ КОМАНДИР РОЗПОДІЛЯВ ХЛОПЦІВ ПО ЗАВДАННЯХ, І КОЛИ НАПАРНИК ОЛЕКСІЯ ПОПРОСИВ ТРЕТЬОГО У ГРУПУ, ТОЙ ВІДПОВІВ: «НАЩО ТОБІ ЩЕ ХТОСЬ, ЯКЩО В ТЕБЕ Є PRICE З НОЖОМ», - ДІЛИТЬСЯ МАТИ.

Олексій Бодик мав золоті руки. Якщо робота була йому цікава, то віддався їй на 100% і показував максимальні результати. Певний час шукав себе, тому спробував сили у різних професіях: кухар, будівельник, автослюсар. І всюди зарекомендував себе гарним фахівцем.

У перші дні повномасштабного вторгнення Олексій із другом допомагали українським військовим на Антонівському мосту – возили воду, продукти, цигарки. Наприкінці квітня 2022 року Олексій вивіз сестру з племінником з Херсона до Одеси. Він планував повернутися, однак російські військові закрили місто на в'їзд. Тоді Олексій прагнув потрапити до ЗСУ. Проте у військоматах відмовляли через вік – на той момент йому було 25 років.

Після звільнення Херсона чоловік одразу приїхав у рідне місто. Влаштувався на роботу в СТО та активно волонтерив – безкоштовно ремонтував автомобілі для армії.

У травні 2023 року, щойно Олексію Бодіку виповнилося 27 років, він мобілізувався до Сил спеціальних операцій. Спочатку був водієм, потім – старшим зі зброї (бровістом). Мав звання старший солдат і позивний Price.

Аби не хвилювати рідних, військовий не ділився подробицями «роботи» (так чоловік називав службу, - ред.). Лише після його загибелі побратими розповіли сім'ї, яким надійним і сміливим воїном був Олексій.

«2 ВЕРЕСНЯ МИ БАЧИЛИСЯ ВОСТАННЄ. ЗА ДЕНЬ ДО ЦЬОГО ЛЬОША СЮРПРИЗОМ ПРИЇХАВ ДО ОДЕСИ, І ТАК СПІВПАЛО, ЩО ТОДІ ЗІБРАЛАСЯ УСЯ РОДИНА. АДЖЕ ВІКТОР ТЕЖ ПЕРЕБУВАВ У МІСТІ У ВІДПУСТЦІ. 25 ЛИСТОПАДА ЛЬОША ПОДЗВОНИВ МЕНІ О 21.30, ЩОБ ПОСПІЛКУВАТИСЯ. ВІН НЕ ПРИХОВУВАВ, ЩО ВИСОТА БУДЕ ВАЖКА, АЛЕ ОБІЦЯВ ПОВЕРНУТИСЯ ТА ВИЙТИ НА ЗВ'ЯЗОК ЗА КІЛЬКА ДНІВ», - ЗГАДУЄ ІРИНА МИХАЙЛІВНА.

Олексій Бодик загинув 27 листопада 2023 року в районі села Мала Токмачка на Запорізькому напрямку. Під час виконання бойового завдання їх група потрапила під мінометний обстріл армії рф. Олексій прикривав кулеметним вогнем побратимів, які евакуювали пораненого, тим самим врятувавши їх. Під час відходу поруч із ним розірвався снаряд, що завдав смертельних поранень.

«Льоша служив у військовій частині Хмельницька, йому дуже подобалося це місто. Казав, що воно таке ж маленьке та зелене, як Херсон, відчував себе як вдома. Тож ми вирішили, що саме тут син має бути похований. На могилі ми встановили бетонне кошени. Тому що він обожнював котів, навіть на позиціях обов'язково опікувався ними», - говорить мати.

На Алеї Героїв у місті Хмельницький встановлено інформаційний банер з портретом Олексія Бодика. Військовому було 27 років. У нього залишилися бабуся, батько, мати, брат, сестра та племінник.

«Щомісяця, 27 числа, я з чоловіком їду до сина на місце поховання. По-іншому ми не можемо... Я думаю про нього щодня всі ці роки. Він завжди зі мною у серці та душі. Я його відчуваю, для мене він живий... І всі наші хлопці живі доти, доки ми їх пам'ятаємо», - зазначає Ірина Михайлівна.

БОНДАРЕНКО ВІТАЛІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Бондаренко Віталій Олександрович, позивний Тихий, народився 23 вересня 1999 року у селі Новопавлівка Бериславського району Херсонської області. Здобувши повну загальну середню освіту у місцевій школі, вирішив працювати різноробом, переїхав у Херсон. У грудні 2018 пішов на строкову службу. У 2019 - 2021 рр. служив за контрактом у Збройних силах України в лавах 43-ї окремої артилерійської бригади імені гетьмана Тараса Трясила. Учасник Операції об'єднаних сил на території Донецької області. З вересня 2022 року служив у 17-й окремій важкій механізованій Криворізькій бригаді імені Костянтина Пестушка. Загинув 2 серпня 2023 року під час ведення бойових дій поблизу села Іванівське Бахмутського району Донецької області. Похований у селі Новопавлівка на Херсонщині.

Віталій Бондаренко був шостим з восьми дітей у великій і дружній родині. Мав ще трьох братів і чотирьох сестер. Хлопець був другим по старшинству серед них. Батько працював трактористом, мати була домогосподаркою.

«МАМІ ЙОГО БУЛО ВАЖКО, АЛЕ СПРАВЛЯЛИСЯ. ВІТАЛІЙ БУВ ОПОРОЮ МАТЕРІ. БАГАТО ДОПОМАГАВ РОДИНІ», - РОЗПОВІДАЄ ДРУЖИНА ОЛЕКСАНДРА.

За словами жінки, її чоловік з дитинства був дуже самостійним. Відрізнявся принциповістю, завжди дотримувався свого слова. Хлопець відповідально ставився до навчання.

Зі своїм коханим Олександра познайомилася у 2017 році в Херсоні. Юнак був колегою її матері.

«ВІН БУВ ЛЮДИНА-ПОЗИТИВ. В ОЧАХ НІКОЛИ НЕ ПРОГЛЯДАВ СУМ. ЗАРЯДЖАВ УСІХ НАВКОЛО СВОЇМ НАСТРОЄМ ТА ЕНЕРГІЄЮ. НАВІТЬ ПОБРАТИМИ РОЗПОВІДАЛИ, ЩО НА СЛУЖБІ, ПОПРИ СКЛАДНОЩІ ВІЙНИ, ВІТАЛІК ЗБЕРІГАВ ПРИСУТНІСТЬ ДУХУ. ПОСМІХАВСЯ І ПІДБАРЮВАВ ІНШИХ», - ЗГАДУЄ ОЛЕКСАНДРА.

23.09.1999 – 02.08.2023

Після строкової служби у війську підписав контракт, у лавах 43-ї окремої артилерійської бригади брав участь в Операції об'єднаних сил.

«Я НЕ ЗНАЛА, ЩО ВІН БРАВ УЧАСТЬ У БОЙОВИХ ДІЯХ. НАВІТЬ НЕ СКАЗАВ, ЩО БУВ ПОРАНЕНИЙ. ЛИШЕ КОЛИ ПОЧАЛОСЯ ПОВНОМАСШТАБНЕ ВТОРГНЕННЯ, ВСЕ МЕНІ РОЗКАЗАВ. НЕ ХОТІВ, ЩОБ РІДНІ ПЕРЕЖИВАЛИ», - ГОВОРІТЬ ДРУЖИНА.

Згодом Віталій та Олександра одружились і в 2020 році в родині з'явився син Кирило. Чоловік дуже зрадив малюкові. Намагався якомога частіше дзвонити зі служби по відеозв'язку, у відпустці не пускав сина з рук.

«ЦЕ ЙОГО ПЕРША ДИТИНА. В МЕНЕ АЖ МУРАШКИ ПО ТІЛУ, КОЛИ ЗГАДУЮ, ЯК ЧОЛОВІК ЙОГО СИЛЬНО ЛЮБИВ. ВЗАГАЛІ ДО ДІТЕЙ ГАРНО СТАВИВСЯ. ЩЕ ЯК МИ ПОЗНАЙОМИЛИСЯ, МІЙ МЕНШИЙ БРАТ СКАЗАВ, НЕ ДАСТЬ ОБРАЗИТИ МЕНЕ, ЧАСОМ ДИТЯЧІ КАВЕРЗИ ВЧИНЯВ, А ВІТАЛІК ТЕРПІВ І ПОСМІХАВСЯ», - РОЗПОВІДАЄ ПРО КОХАНОГО ОЛЕКСАНДРА.

Родина любила разом проводити час, виїздити на природу, гуляти в парку. Дитяче захоплення футболу Віталій зберіг і в дорослому віці. Навіть на службі організували з побратимами команду й у вільні хвилини грали у футбол, займався волейболом.

У 2018 році сім'я переїхала у Білу Криницю, що на Херсонщині. Там і застало їх повномасштабне вторгнення у 2022 році.

Виїхавши з родиною до Кривого Рогу, Віталій Бондаренко долучився до 17-ї окремої важкої механізованої бригади. Був молодшим сержантом, командиром відділення кулеметного взводу. Родину про своє рішення не попередив.

«Сказав, не може бути остеронь: «У мене дитина росте. Як я буду дивитися в її очі, якщо буду ховатися», - пригадує дружина.

Віталій воював на Херсонському напрямку, брав участь у звільненні Херсона. Часто згадував листопад 2022 року, показував коханій фото та відео з її рідного міста.

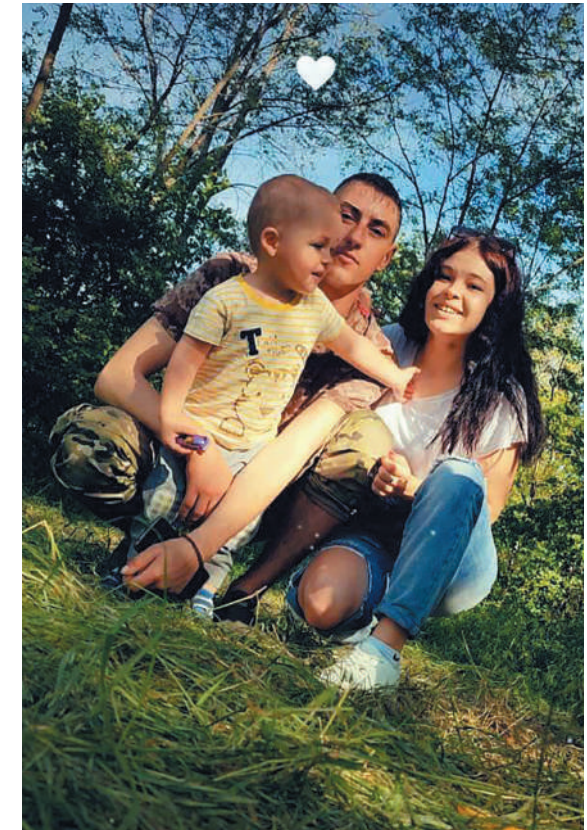
«Бачила багато людей з прапорами, всі обіймалися, цілувалися. Була просто буря емоцій та щастя в цих людей і в хлопців-визволителів», - говорить Олександра.

Віталій Бондаренко загинув 2 серпня 2023 року поблизу села Іванівське на Донеччині, отримавши поранення несумісні з життям. Востаннє з коханим Олександра спілкувалася за сім днів до його загибелі, коли він збирався на бойове завдання. Хвилюючись, жінка зв'язалася з побратимом чоловіка і дізналася, що його більше немає.

«Якщо загину, ти мене забори любими путями», - сказав Віталій перед виходом своєму побратиму Владу.

Віталія Бондаренко поховали у Новопавлівці на Херсонщині. Йому було 23 роки. У нього залишилися батьки, троє братів, чотири сестри, дружина і син.

«Ми дуже часто з синочком згадуємо тата. Кирюша каже: «Папа тебе і мене охороняє з неба. Хочу стати космонавтом, щоб полетіти до нього», - поділилася Олександра.

БОРИСЕНКО ДМИТРО АНАТОЛІЙОВИЧ

Борисенко Дмитро Анатолійович народився 29 вересня 1981 року в селі Щасливцеве Генічеського району Херсонської області. Після 11-ти класів загальноосвітньої школи вступив до Сімферопольського кооперативного торговельно-економічного коледжу, навчався на товарознавця-митника. Згодом здобув вищу освіту за цим же фахом заочно в Полтавському університеті економіки і торгівлі, пізніше отримав другу вищу освіту у ХДА-ЕУ на факультеті рибного господарства та природокористування. Працював у гіпермаркетах, потім через історичні події у країні вирішив поєднати своє життя із військовою справою. Після початку повномасштабного вторгнення захищав Україну у складі 110 бригади ТРО. Загинув 2 липня 2023 року в районі населеного пункту Успенівка Запорізької області.

Дитинство Дмитра проходило в теплій родині, де не зважаючи на зайнятість батьків, завжди панували сімейний затишок та любов. Батько Анатолій Олексійович працював зварювальником, а мати, Ірина Миколаївна - бухгалтером у сільській раді. Хлопець зростав із молодшою на 9 років сестрою Олександрою, якою він завжди опікувався.

Дмитро закінчив 11 класів Щасливцевської загальноосвітньої школи, продовжив навчання у Сімферопольському коледжі, першу вищу освіту здобув у Полтаві, другу – в Херсоні.

- У сина було багато захоплень. Він любив природу, воду, він дуже переймався екологією. Він як на море йшов гуляти з собаками, то завжди збирав сміття на узбережжі. Я його ще лаяла, кажу: «Ну що ти там збираєш, додому несеш?», - розповідає мати Ірина Миколаївна.

Ця увага до природи поєднувалася з глибоким інтересом до історії. Також Дмитро цікавився релігією, читав Біблію та Коран. Його захоплення археологією призвело до несподіваного відкриття: у Щасливцевому він знайшов провалля, повідомив про це сільського голову, після чого приїхали археологи, щоб провести дослідження знахідки. Дмитро брав активну участь у розкопках, підтримував зв'язок із Херсонським краєзнавчим музеєм.

29.09.1981 – 02.07.2023

У Сімферополі Дмитро знайшов своє особисте щастя, одружився, і в 2005 році у нього народилася донька Катерина. До 2014 року він жив і працював у Криму. Анексія півострова стала переломним моментом. Дмитро чинив спротив окупації, стояв на мітингах та біля військових частин, що зайняли окупанти.

- Коли це все почалося, син з однодумцями намагалися чинити спротив. А одразу після так званого «референдуму» вирішив із родиною повернутися на Херсонщину, тому що був не згоден із тим, як розвиваються події у Криму, - згадує мати.

Вдома Дмитро намагався вступити до лав ЗСУ, але у військкоматі йому відмовили, бо його документи залишилися у Криму. Єдиний, хто зголосився прийняти його це ДУК. Тож на початку травня Дмитро вирушив у Каховку, де і приєднався до Добровольчого Українського Корпусу «Правий Сектор». Влітку 2014 року, після навчань у Десні, воював у Пісках як кулеметник, пізніше в районі Мар'їнки. У цей період він навіть продав свої два мотоцикли, щоб фінансово допомогти українським військовим.

Згодом повернувся додому, але ненадовго. Усвідомлюючи, що війна не закінчилася, він підписав свій перший трирічний контракт із ЗСУ, воював у складі 57-ї окремої мотопіхотної бригади кулеметником. Між військовими контрактами Дмитро встигав приділити увагу родині - возив доньку Катерину до Львова та Запоріжжя, де вони разом відвідували численні музеї.

Напередодні повномасштабного вторгнення, після чергових навчань, Дмитро повернувся додому в Щасливцеве. У нього вже була впевненість у неминучості великої війни.

- Він давно казав, що буде повномасштабна війна. Казав, що важко тут воювати буде, тому що місцевість відкрита, все як на долоні, - розповідає Ірина Миколаївна.

24 лютого 2022 року його слова стали реальністю. Уранці, коли ворожі війська вже були близько, Дмитро зібрався в дорогу. У Генічеську біля порожнього військкомату зустрів ще трьох хлопців. Учотирьох, на легковому автомобілі «Нива», ґрунтовими дорогами, вони прорвалися до Мелітополя,

не зустрівши українських військових, вони їхали далі, до Запоріжжя. Тут його прийняли до лав 110-ї окремої бригади територіальної оборони ЗСУ.

У складі цієї бригади він воював на кількох напрямках, звільняли село Малинівка (Запорізька область). Батьки Дмитра залишилися в окупації в Щасливцевому, і спілкування відбувалося лише через сестру Олександрю, яка з родиною виїхала на підконтрольну територію. Спочатку Дмитро воював як кулеметник та розвідник. Восени 2022 року він отримав важке поранення в районі Великої Новосілки. Тоді під час рейду їхня група зіткнулася з танками. Дмитро був поранений у плече, руку та голову, але, попри біль, врятував свого побратима Олексія. Після лікування повернувся на передову.

В останній період своєї служби він був командиром відділення ударних безпілотних авіаційних комплексів 110-ї окремої бригади територіальної оборони. За кілька тижнів до загибелі був нагороджений за успішне виконання бойового завдання, коли його підрозділ знищив чотири ворожі танки.

Життя Дмитра обірвалося 2 липня 2023 року - він загинув від отриманих поранень під час виконання бойового завдання в районі населеного пункту Успенівка Запорізької області. Важкопораненого Дмитра доправили до обласної клінічної лікарні міста Запоріжжя, де він помер.

Прощання з Дмитром відбулося в Запоріжжі на дев'ятий день після його загибелі. Його мати тиждень добиралася з окупації через Європу, щоб попрощатися із сином.

Дмитро був нагороджений посмертно та прижиттєво: орденом «За мужність» III ступеня (посмертно), почесною відзнакою командувача оперативного угруповання військ «Запоріжжя», почесним нагрудним знаком начальника Генерального штабу – Головнокомандувача ЗСУ «За вірцевість у військовій службі» III ступеня, відзнакою Міністерства оборони України «За поранення».

Виконуючи останню волю Дмитра, його було кремовано. Його заповітом було розвіяти прах на кургані біля Щасливцевого, де він колись брав участь в археологічних розкопках. Доки рідне село залишається в окупації, його прах подорожує з родиною, очікуючи моменту, коли його волю буде виконано на звільненій землі.

ВОЗНЮК ДМИТРО ВОЛОДИМИРОВИЧ

Народився 8 липня 1984 року в селищі Ромашкове Херсонського району Херсонської області. Після закінчення Дніпровської загальноосвітньої школи навчався у Державному навчальному закладі «Білозерське професійно-технічне училище №6» на водія автотранспортних засобів та слюсаря з ремонту колісних транспортних засобів. У травні 2022 року був мобілізований до 94-го прикордонного загону Державної прикордонної служби України. Загинув 12 вересня 2023 року в селі Андріївка Бахмутського району Донецької області. Похований на Алеї Слави в селі Білозерка Херсонського району Херсонської області. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). Рідні ініціювали петицію про присвоєння звання «Герой України» Дмитрові Вознюку (посмертно). Вона набрала необхідну кількість голосів і наразі на стадії розгляду.

Дмитро Вознюк був старшою дитиною у родині, мав молодшого на чотири роки брата Євгена. Діти зростали в атмосфері любові, турботи та взаємопідтримки. Батьки хлопця все життя пропрацювали на Комунальному підприємстві агрофірма-радгосп «Білозерський», яке розташовано у сусідньому селищі Дніпровське. Мати була різноробочою, тато – водієм.

«Діма завжди був опорою для всієї сім'ї. Він мав неабияку повагу до батьків і вкрай добре ставлення до брата. З роками цей зв'язок лише зміцнювався. Чоловік ніколи не залишав своїх рідних без підтримки: допомагав і фізично, і фінансово, і за потреби був поруч», - розповідає дружина Дмитра Людмила.

Дмитро Вознюк з дитинства був спокійним, уважним, розсудливим. Він добре навчався у школі, а увесь вільний час присвячував машинам. Це захоплення передалося йому від батька, який вправно справлявся з ремонтом та керуванням будь-якої техніки. Зрештою це стало справою життя Дмитра – він став водієм, як тато.

Здобувши професійну освіту, чоловік одразу почав працювати за спеціальністю, постійно підвищував свою кваліфікацію та відкривав нові категорії. Зокрема, в різні роки він мав мотоцикл, легкову машину та вантажівку.

08.07.1984 – 12.09.2023

Саме улюблена робота подарувала Дмитру зустріч із майбутньою дружиною. Це сталося під час чергового відрядження, коли чоловік працював на КАМАЗах, займався перевезенням зерна. На той момент Людмила закінчувала 11 клас. Чоловік дочекався її вступу до університету та запропонував зустрітися. За рік, у 2010 році, пара одружилася. У шлюбі народилося двоє дітей: син Владислав і донька Валерія. Молода сім'я оселилася у рідному селищі Дмитра – Ромашкове.

«ДІМА БЕЗМЕЖНО ЛЮБИВ МЕНЕ ТА ДІТЕЙ. ДЛЯ НЬОГО МИ БУЛИ ВСІМ НА ЦЬОМУ СВІТІ: ВІН НЕ ЧАЯВ ДУШІ В МАЛЕЧІ ТА ДУЖЕ СИЛЬНО ЦІНУВАВ НАШІ СТОСУНКИ. ЧОЛОВІК БУВ ДОБРИМ, ЩИРИМ, ЧУЙНИМ. ПОПРИ ЙОГО ПОСИЛЕНУ ЗАЙНЯТІСТЬ НА РОБОТІ – МИ ЗНАХОДИЛИ ЧАС ПОБУТИ РАЗОМ. ВЕЧОРИ У СВЯТКОВІ ДНІ, ПОЇЗДКИ НА МОРЕ ВЛІТКУ, ПРОГУЛЯНКИ З ДРУЗЬЯМИ, – ПОСТУПОВО СТАЛИ НАШИМИ МАЛЕНЬКИМИ ТРАДИЦІЯМИ, МОМЕНТАМИ ЄДНАННЯ ТА БЛИЗЬКОСТІ», – ЗГАДУЄ ДРУЖИНА.

Людмила додає, їх діти – різні за рисами, але кожен несе в собі свою частинку Дмитра. Син Владислав, як і батько, має спокійний, врівноважений і стриманий характер. А ось донька Валерія – активна та енергійна, проте змалку тягнулася до техніки: їздила з татом на будь-якій машині та спостерігала за ним під час різних ремонтних робіт.

Повномасштабне вторгнення застало родину порізно – Дмитро перебував у відрядженні у Вінницькій області. Разом із колегами він п'ять днів добирався додому польовими дорогами, уникаючи блок-постів та обстрілів. Через кілька місяців тимчасової російської окупації сім'я виїхала на підконтрольну територію України – у місто Дубно Рівненської області.

20 травня 2022 року Дмитро Вознюк був призваний до 94-го прикордонного загону Державної прикордонної служби України, мав звання старший солдат та позивний Мелкій, Його отримав через невисокий зріст – до 1,60 метра. Військовий служив на кордонах Чернігівської, Житомирської та Сум-

ської областей. Також мав ротації на передову, виконував бойові завдання на Бахмутському напрямку.

«Діма був прикладом відповідальності та мужності. Під час служби, навіть у найгарячіших точках, коли інші не могли йти, казав: «Я піду». Він ніколи не залишав своїх хлопців, підтримував і допомагав в усьому. Він був душею компанії, не мав ні з ким конфліктів, бо міг знайти підхід до кожного. Люди до нього тягнулися – в дружбі, в розмовах, у спільних справах. Побратими згадують його тільки з теплом та повагою», – говорить Людмила.

Дмитро постійно був на зв'язку з дружиною та батьками, переймався за них та сумував. Востаннє рідні спілкувалися з військовим у день його загибелі. Він набрав зранку з телефона товариша та повідомив, що вони вирушають на позиції. Того дня, за словами дружини, Дмитро не повинен був йти на завдання, він викликався замінити хворого побратима.

«Ми часто бачилися, бо їздила до нього всюди: як сама, так і з дітьми. Лише в Бахмут не потрапили. Пам'ятаю, як ми з дітьми стояли на вокзалі у Києві, а він подзвонив та сказав: «Не їдьте, нас дуже обстрілюють». А я відповіла: «Ні, ми приїдемо». Тому що я та діти хотіли бачитися з ним не лише по відеозв'язку, а наживо. Навіть у коротких зустрічах встигали наговоритися та набійматися. Тато давав настанови дітям: допомагати мамі та слухатися її, бути дружніми. А ще меншій – добре вчитися, старшому – бути підтримкою дівчатам (Людмилі та Валерії, - ред.), якщо щось станеться», – ділиться дружина.

Дмитро Вознюк загинув 12 вересня 2023 року в районі села Андріївка на Донеччині.

На Алеї пам'яті Героїв у селищі Білозерка та Алеї Слави у селі Високе на Херсонщині встановлено інформаційні банери з портретами Дмитра. Військовому було 39 років. У нього залишилися батько, мати, брат, дружина та двоє дітей.

«Я не зустрічала нікого, хто б так щиро і повністю віддавав себе сім'ї. Діма був найкращим чоловіком і найкращим батьком – і таким залишиться для нас назавжди», – зазначає Людмила.

ГАЛЕНКО РОМАН ГЕННАДІЙОВИЧ

Галенко Роман Геннадійович народився в місті Херсон Херсонського району Херсонської області. Навчався в Херсонському навчально-виховному комплексі №56. Закінчив Херсонський професійний суднобудівний ліцей (в минулому професійно-технічне училище №1 Херсонського комбайнового заводу ім. Г.І. Петровського), спеціальність – газозварювальник. У 2023 році долучився до лав Збройних сил України. Ніс службу у складі 35-ї окремої бригади морської піхоти в званні старший матрос. Обіймав посаду стрілець-санітар десантно-штурмового відділення взводу десантно-штурмової роти батальйону морської піхоти в\ч А0216. Боровив країну на кількох напрямках – Донецький та Херсонський. Загинув 21 листопада 2023 року внаслідок влучання ворожої керованої авіаційної бомби під час виконання бойового завдання на лівому березі Херсонщини, поблизу села Кринки. Похований на Алеї Слави кладовища Геологів у Херсоні.

Роман Геннадійович був первістком подружжя Галенків. Його батько Геннадій Володимирович працював на Херсонському спеціалізованому автотранспортному підприємстві - 21062, а мати, Наталя Миколаївна, і до нині є медикнею Херсонського обласного протитуберкульозного диспансеру. У дитинстві майбутній захисник обожнював тварин, тож мав домашніх улюбленців та відповідально про них піклувався. А його чи не найголовнішою якістю рідні називають доброту й готовність прийти на допомогу. Крім того, хлопець не любив конфліктів, тому в будь-якій ситуації умів знайти компроміс та вирішував усе мирним шляхом.

У шкільні роки Роман обожнював уроки фізичної культури, а отже радо долучався до різних змагань та займався в спортивних секціях при школі. Коли у нього народилась молодша сестра Анастасія, допомагав батькам доглядати її, був турботливим та надійним братом.

Отримавши базову середню освіту, хлопець вступив на навчання до суднобудівного ліцею, де опанував фах газозварювальника. Проте в май-

12.12.1987 - 21.11.2023

бутньому пов'язав роботу зі сферою торгівлі. Та перш, ніж почати працювати, чоловік пішов на строкову службу, яку проходив при Житомирському військовому інституті ім. С.П. Корольова у розвідувальному війську. Після цього таки повернувся до Херсона та влаштувався працювати у сфері торгівлі – менеджером з продажів у магазині будівельних матеріалів. Змінити роботу наважився трохи згодом, коли дізнався про можливість працювати та отримувати новий досвід за кордоном. Так Роман потрапив до Німеччини, а згодом і до Бельгії, де навчився встановлювати вітряки. Такий формат роботи подобався чоловіку, та й можливість подорожувати та бачити цікаві місця і мальовничі куточки Європи досить мотивували. Але за кілька років до повномасштабного вторгнення він таки повернувся до Херсона та звичної роботи. Саме тоді Роман зустрів свою цивільну дружину Наталю та створив сім'ю. Адже згодом, вже в окупованому Херсоні, у пари народилась донечка Аріна.

Ще на початку повномасштабного вторгнення чоловік вирішив, що залишатиметься в місті. Але дочекавшись звільнення, вивіз родину на більш безпечну територію, а сам пішов на передову. Попередньо Роман пройшов базову військову підготовку у місті Рівне, після чого був направлений виконувати бойовий обов'язок на Донеччину. Зокрема, перебував на позиціях поблизу Мар'їнки та Красногорівки. Пізніше захисника та його побратимів було передислоковано на південний напрямок. Попри те, що місцем базування було визначено поблизу Миколаєва, наступні бойові завдання Роман виконував вже на Херсонщині.

Захисник став одним з перших, хто річкою переправився на окуповане ворогом лівобережжя Херсонської області та дістався околиць села Кринки. Проте саме це завдання стало для чоловіка останнім. Тоді окупанти зустріли наших захисників вогневим опором, під час якого воїн загинув внаслідок влучання керованої авіаційної бомби.

Тіло Романа побратимам вдалось повернути до рідного Херсона. У нього залишились батьки, цивільна дружина, донька, сестра та двоє племінників.

ГЛАДЧЕНКО ЄВГЕН ВІКТОРОВИЧ

Гладченко Євген Вікторович, позивний Спонсор, народився 11 лютого 1991 року у місті Каховка Каховського району на Херсонщині. Навчався у Каховській загальноосвітній школі I-III ступенів №4. Закінчив Новокаховський електромеханічний технікум, спеціальність – будівництво електричних машин та апаратів. На початку повномасштабного вторгнення добровільно став до лав Сухопутних військ Збройних Сил України. Служив у складі 26-го окремого стрілецького батальйону молодшим сержантом, командиром 3-го стрілецького відділення 2-го стрілецького взводу 1-ї стрілецької роти в\ч А4028. Загинув під час виконання бойового обов'язку 29 жовтня 2023 року в районі населеного пункту Степове покровського району на Донеччині. Захисник посмертно нагороджений орденом “За мужність” III ступеня, відзначений подякою Київського міського територіального центру комплектування та соціальної підтримки за сумлінне служіння українському народу, зразкове виконання службового обов'язку та високий професіоналізм, медаллю Київської міської ради “Честь. Слава. Держава”.

Справжній патріот, надійний товариш та люблячий син – таким Євген завжди залишився в пам'яті рідних, друзів та побратимів. Його доля виявилась не найлегшою, проте попри всі труднощі він залишався гідною людиною до останнього подиху. Майбутній захисник народився в пересічній родині каховчан Олени Леонтіївни Камасьєвої та Гладченко Віктора Ярославовича. Коли хлопцю виповнилось 7 років, батько покинув сім'ю, тож матері довелось виховувати сина самотужки. Євген завжди намагався допомагати їй та був слухняною дитиною. Крім того, турбувався про маму, тому з малих літ навчився готувати, аби частувати її смачною вечерею вдома після роботи. Сама ж Олена Леонтіївна зазначає:

“Я щаслива, що виховала такого сина. Він був світлим, щирим та надійним, мав чудове почуття гумору, завжди піклувався про всіх кого любив. Поруч з Женею відчувалось тепло та домашній затишок, якого зараз немає. Він мав багато друзів у цивільному житті, серед яких є і відомі в нашій країні осо-

11.02.1991 - 29.10.2023

бистості, зокрема, його дуже хорошою подругою була відома рестораторка та телеведуча Олечка Мартиновська, не менше товаришів було і в лавах захисників. Тому коли став на захист країни, все що він просив, щоб у випадку якщо з ним щось станеться, його друзі підтримували мене та не лишали саму. Так і склалось, всі вони завжди зі мною на зв'язку, виконують заповіт друга”.

У ШКОЛІ ЄВГЕН НАВЧАВСЯ СТАРАННО, САМОСТІЙНО ВИКОНУВАВ ДОМАШНІ ЗАВДАННЯ ТА ПОСТІЙНО ПРАГНУВ НОВИХ ЗНАТЬ. З 8 РОКІВ ПОЧАВ ЗАХОПЛЮВАТИСЯ ДЗЮДО. ЗА ЙОГО ПЛЕЧИМА ЧИМАЛО ПЕРЕМОЖНИХ ПОЄДИНКІВ, ТОЖ НА СТІНАХ КІМНАТИ ХЛОПЦЯ ВИСІЛО БАГАТО СПОРТИВНИХ ВІДЗНАК. І ТАК ВЖЕ СКЛАЛОСЬ, ЩО ПРОТЯГОМ ВСЬОГО ЖИТТЯ ЄВГЕН ЩОРАЗУ БУВ ЗМУШЕНИЙ ЗА ЩОСЬ БОРОТИСЬ.

Закінчивши 9 класів школи він вступив до Новокаховського електромеханічного технікуму, але одним навчанням не обмежився. Паралельно, з 16 років юнак підпрацьовував на одному з будівництв, аби мати власні кошти та бодай трішки допомогти мамі. Здобувши фах, разом з дівчиною Іриною переїхав до української столиці, де завдяки своїй комунікабельності в перший же день працевлаштувався та знайшов спільне житло. Однак за деякий час пара розірвала стосунки. Євген дуже кохав Ірину, тому довгий час був один. Згодом він зустрів дівчину, до якої не міг лишатись байдужим – учасницю українського реаліті-шоу “МастерШеф. Професіонали” Стеллу Клименко. Але тоді ж чоловік дізнався, що його Ірина захворіла на тяжку недугу та вирішив хай там що допомогти їй з лікуванням. Коли країну й світ охопила пандемія COVID-19, Євген повернувся до Каховки, працював та зароблене віддавав на порятунок колишньої. Не лишилась осторонь і Стелла. Вона підтримувала чоловіка, тому також допомагала Ірині. Та доля вирішила інакше. Хвороба таки здолала Ірину, а Стелла також раптово померла. Євген знову лишився сам.

На цьому випробування не скінчилися, розпочалось повномасштабне вторгнення. І хоча Євген мав можливість обрати інший шлях, будучи патріо-

том своєї держави, на початку березня 2022 року чоловік став на захист країни. У складі 26-го окремого стрілецького батальйону молодший сержант, командир 3-го стрілецького відділення 2-го стрілецького взводу 1-ї стрілецької роти в\ч А4028 відправився на Донецький напрям. Захиснику були притаманні лідерські якості, тож він досить швидко здобув прихильність та повагу побратимів. Вони і досі у кожную річницю загибелі надсилають Олені Леонтіївні подяки за те, що виховала Євгена саме таким.

“Женя був мудрим та справедливим командиром. Він допомагав усім, і не було таких речей, які б обходили його стороною. Дякую Вам за такого сина. Женя годував хлопців на позиціях і піклувався про тих, хто працює. Саме тому ми обрали його головним серед нас і допомагали йому у всьому. Радий, що був знайомий з такою неймовірно світлою людиною. Я взяв собі багато від Жені, він був чудовий”, – побратим з позивним Фелліні.

Позивний Спонсор Євген отримав тому що завжди вмів забезпечити свій відділ всім необхідним. На допомогу в цьому йому завжди приходили рідні та друзі в тилу. Не важливо потреба в їжі чи в евакуаційному авто. Більше того, прямо на позиції чоловік посадив картоплю, яку виростив і потім таки приготував для хлопців.

Коли Євген отримав відпустку, гайнув до Барселони. В цей час таки почав знову спілкуватися з однією дівчиною та повернувшись знову поїхав на передову. Як виявилось пізніше, це була його остання подорож і остання зустріч з матір'ю та друзями. А вже 29 жовтня 2023 року, захисник загинув під час виконання бойового завдання неподалік села Степове Покровського району на Донеччині. Його поховали в Києві, на Алеї Слави Лук'янівського кладовища. У нього залишились мати, бабуся, друзі та побратими.

В пам'ять про сина Олена Леонтіївна посадила дерево в одному зі скверів Києва та намалювала його портрет, який разом з пам'ятною виставкою на честь полеглих Героїв з 24 серпня цього року експонувався в багатьох містах нашої країни. Також портрет Євгена написала художниця Галина Батюшина. У нього залишились мати, бабуся, друзі та дівчина.

ГОЛУБ МАКСИМ ОЛЕГОВИЧ

Голуб Максим Олегович народився 14 квітня 2000 року у селі Стойкань в республіці Молдова. В цьому ж році разом з матір'ю переїхав до України у село Томина Балка Херсонського району Херсонської області. Здобувши освіту у місцевій школі, вступив до Білозерського професійно-технічного училища №6 на «автослюсаря, механіка». Працював різноробом. У 19 років підписав контракт зі Збройними силами України, служив у 36-й окремій бригаді морської піхоти імені контр-адмірала Михайла Білинського. Учасник Операції об'єднаних сил на сході України. Загинув 21 березня 2022 року у Маріуполі Донецької області. У цьому ж місті і похований. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Максим Голуб був єдиним сином у Лариси Анатоліївни. Коли йому було три місяці, вона виїхала разом з ним з Молдавії до України. Попри те, що жінка виховувала сина без рідного батька, разом з вітчимом, у родині були теплі, підтримуючі стосунки. Хлопець вважав чоловіка татом.

«МИ ДУЖЕ ЛЮБИЛИ ВІДПОЧИВАТИ РОДИНОЮ, ВІДВІДУВАЛИ ЙОГО У ВІЙСЬКУ, КОЛИ БУЛА ЗМОГА; ПІДТРИМУВАЛИ У НАВЧАННІ. У НАС БУЛА ДРУЖНЯ СІМ'Я», - ПРИГАДУЄ ЛАРИСА АНАТОЛІЇВНА.

Максим був спокійним і працьовитим, любив жартувати. За словами матері, хлопець був душею компанії, щедрим і дуже гостинним.

«Такий веселий та блакитноокий, дуже добрий. Його у кожному селі знали та любили», - пригадує жінка.

Здобувши освіту, Максим Голуб деякий час працював різноробом. Потім підписав контракт із 36-ю окремою бригадою морської піхоти, служив матросом-навідником. 11 місяців брав участь у бойових діях на Донеччині під час Операції Об'єднаних сил. Після навчання на Київщині пройшов психологічну смугу перешкод, отримав штормовий берет морського піхотинця.

14.04.2000 – 21.03.2022

«МАКСИМ БУВ ДУЖЕ ВЕСЕЛИМ ТА КОМПАНІЙСЬКИМ, «ЗАВОДИЛОЮ» У КОМПАНІЇ. ГАРНО ЗНАХОДИВ СПІЛЬНУ МОВУ З МАЛИМИ ДІТЬМИ, ЛЮБИВ ГРАТИ У ФУТБОЛ», - ПРИГАДУЄ МАТИ.

До Маріуполя Максима Голуба перевели у грудні 2021 року. Про службу та бойові дії намагався матері не розповідати, щоб та не хвилювалася.

Востаннє Лариса Анатоліївна чула голос сина 3 березня 2022 року. Потім передавав вітання через побратимів, тому що у Маріуполі не було зв'язку.

«24 ЧИСЛА МАКСИМ ПОДЗВОНИВ, СКАЗАВ: «БЕРИ ДІТЕЙ, БАБУСЮ, ЗНИМАЙТЕ СОБИ ВСІ КОШТИ І ХОВАЙТЕСЬ». ВЖЕ ПІЗНІШЕ ДЗВОНИВ, ПРОСИВ ПЕРЕСЛАТИ ТРОХИ ГРОШЕЙ, ЩОБ ВОНИ З ХЛОПЦЯМИ МОГЛИ ДІСТАТИ ЯКУСЬ ЇЖУ ТА ВОДУ. ПОСТАЧАННЯ ВЖЕ НЕ НАДХОДИЛО. ПИЛИ ВОДУ З КАЛЮЖ. ВОНИ ТРИМАЛИ ОБОРОНУ В ПОРТУ», - РОЗПОВІДАЄ МАТИ.

Максим Голуб загинув 21 березня 2022 року у Маріуполі внаслідок скиду авіабомби. Молодий чоловік намагався витягти з поля бою пораненого побратима, коли осколок поцілів йому у голову.

«Будучи у Маріуполі, телефонував мені і казав: «Мамо, вони (російські військові, ред.) вбивають наших дітей! Ми не будемо їх брати у полон!» Хлопці розповідали, що був героєм. Він дуже багато поранених виніс», - пригадує Лариса Анатоліївна.

Максиму Голубу був 21 рік. За інформацією, яку рідні отримали від бойових побратимів, юнака поховали у Маріуполі. Хлопець мріяв одружитися і збудувати родину, мав наречену. У загиблого захисника залишилися мати, бабуся та вітчим.

«Коли згадую Максима, перед очима стоїть, як він йшов через город додому. Коли він приїжджав з Миколаєва, при зустрічі ми завжди дуркували, «боксували», смішили один одного. Веселий у мене був син», - поділилася мати.

ГУЦАЛ ЮРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

Гуцал Юрій Володимирович народився в селі Нововоскресенське Бериславського району Херсонської області. Навчався в Нововоскресенській загальноосвітній школі I-III ступенів. Професійну освіту здобув в Архангельському училищі (нині Архангельський професійний аграрний ліцей) за фахом тракторист-комбайнер. Захищав державу на Донецькому напрямку (населений пункт Курдюмівка) в складі 28-ї окремої механізованої бригади імені Лицарів Зимового Походу. Обіймав посаду стрілець-санітар механізованого відділення механізованого взводу механізованої роти механізованого батальйону військової частини № А0666. Загинув 27 листопада 2023 року поблизу населеного пункту Курдюмівка, Бахмутського району, Донецької області. Похований на місцевому кладовищі села Нововоскресенське.

Юрій народився в мальовничому селі Нововоскресенське на півдні Херсонщини в родині працьовитих селян. Його батьки, Гуцал Володимир Павлович та Наталя Кирилівна багато років були працівниками місцевого колгоспу. Тож поки батьки були на роботі, разом із старшою сестрою Анною, майбутній захисник часто допомагав дорослим поратись по господарству. Мати згадує сина зі слізьми на очах та водночас з неабияким теплом: "Юра був хорошим сином, доброю дитиною, завжди веселим, компанійським та завзятим. Тож не дивно, що з такою позитивною натурою мав і багато друзів, яким завжди був готовий підставити плече допомоги та підтримки. Так сумую за його щирою посмішкою та нашими душевними розмовами".

У школі хлопець навчався посередньо. Як і всі однолітки любив грати у футбол та уроки фізичної культури. А крім цього обожнював уроки біології. Він цікавився етимологією – наукою, що вивчає комах. Навіть зібрав свою власну колекцію жуків та окремих комах, притаманних півдню України. Проте в більш дорослішому віці Юрій захопився технікою та транспортом. Юнак поступово опанував базові знання з ремонту велосипедів, мотоциклів

13.05.1984 - 27.11.2023

та автомобілів, які потім лагодив власноруч. Це допомогло швидко визначитися з майбутнім фахом. Адже після навчання у школі він вирішив стати трактористом-комбайнером.

Отримавши професійну освіту, Юрій переїхав до Херсона. Там влаштувався працювати на одну зі станцій технічного обслуговування автомобілів, а пізніше – до товариства з обмеженою відповідальністю “АТБ-маркет” експедитором. Та згодом чоловік отримав можливість працювати на будівництві. Для цього йому довелось поїхати до сусідньої Одеси. Так, разом зі зміною роботи та сфери діяльності, в його житті відбулись і інші зміни. Зокрема, саме в новому для себе місті Юрій зустрів дружину Анастасію, у шлюбі з якою народився син Філіп.

На початку повномасштабного вторгнення, чоловік зазначив, що за нагальної потреби стане на захист держави навіть попри стан здоров'я. Адже строкову службу Юрій не проходив, оскільки вважався непридатним. Тому, коли у 2023 році був призваний на військову службу за загальною мобілізацією сміливо та рішуче зібрав речі та поїхав на базову військову підготовку. Після цього захисника було направлено на Донеччину, де поблизу селища Курдюмівка, Юрій загинув внаслідок влучання ворожої керованої авіаційної бомби прямо на позицію, де перебував. Тіло полеглого вдалось повернути додому. У нього залишились батьки, син, цивільна дружина та рідна сестра, які і досі не вірять, що втратили свого воїна назавжди.

“Для мене він був найкращим братом, людиною, яка щиро підтримувала у важкі хвилини. Я завжди могла на нього розраховувати. Він ніколи, нікому і ні в чому не відмовляв. Ми старалися триматися поруч, хоча і були далеко один від одного. Досі зберігаю його переписку. Вона мені так дорога... Почитаю, і наче поговорили з ним. Дуже не вистачає нашого Юрка. Аж ніяк не віриться що його немає з нами”, – говорить Анна, старша сестра Юрія.

Аби вшанувати пам'ять про захисника на Алеї Пам'яті в центрі села Новоскресенське встановили банер портретом та інформацією про нього.

ДОЛМАТОВ ІЛЛЯ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Народився 18 грудня 1993 року у місті Каховка Каховського району Херсонської області. Після закінчення Каховської загальноосвітньої школи №1 навчався в Новокаховському приладобудівному фаховому коледжі за спеціальністю «Комп'ютерна інженерія». Після вступив до Національного університету харчових технологій на факультет «Автоматизації і Комп'ютерних систем». У 2013 році перервав здобуття освіти через участь у Революції Гідності. Учасник Майдану у місті Київ. У 2014 році долучився до «Добровольчого українського корпусу «Правий сектор». Учасник Антитерористичної операції на сході України. 25 лютого 2022 року приєднався до сил ТрО Києва. З часом мобілізувався до 3-го Окремого полку Сил Спеціальних Операцій ім. князя Святослава Хороброго, далі був переведений до Головного управління розвідки Міністерства оборони України. Отримав смертельне поранення 30 серпня 2023 року на території рф. Похований на Алеї Слави Лісового кладовища у Києві. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня, відзнакою Президента України «За оборону України», відзнакою Головнокомандувача Збройних сил України «Сталевий хрест», медаллю «За відвагу» (прижиттєво) та орденом «За мужність» II ступеня, відзнакою Міністерства оборони України «Хрест Сил спеціальних операцій», медальйоном «Срібний вовк» – символом ССО ЗСУ (посмертно). Також військовий посмертно отримав звання «Герой України» з удостоєнням ордена «Золота Зірка».

Ілля Долматов зростав у турботливому родинному колі, де був найстаршою дитиною. Він мав молодших – сестру Валерію та брата Гліба. Мати Світлана виховувала дітей самостійно та вела власну справу, як підприємниця.

«Ілля мав глибокий і щирий зв'язок із мамою – вони завжди були найкращими друзями. Не менш важливу роль у житті Іллі відігравали бабуся Галина Миколаївна та дідусь Геннадій Павлович, які безмежно любили онука, дбали про нього та підтримували його в усьому», - розповідає дружина Іллі Олександра.

Ілля Долматов з дитинства був багатогранною особистістю, обоюгнував пізнавати цей світ у різних сферах. Тож хлопець постійно навчався чомусь

18.12.1993 – 30.08.2023

новому та стрімко розвивався в обраному напрямку. Ця риса зберіглася з ним і в дорослому віці. Чоловік читав багато книжок, збирав музичні платівки, цікавився кухнею, займався активними видами спорту: велосипедом, мотоциклом та сноубордом.

Події 2013 року в Україні докорінно змінили життєвий шлях Іллі. Він вийшов на Майдан в Києві та пройшов усі етапи Революції Гідності з честю та мужністю, демонструючи свою стійку та віддану громадянську позицію. Саме в той період доля подарувала чоловікові зустріч із майбутньою дружиною, яка також періодично долучалася до протестів у столиці.

«Хоча ми обоє з одного міста, але познайомилися через інтернет. Тоді я навчалася в Криму, а він у Києві. Нашою першою зустріччю став МакДональдз на Хрещатику. Це було справжнє кохання. Ілля був надзвичайним чоловіком: мудрий, сильний, веселий, сміливий, щирий, чуйний. Поруч із ним я завжди відчувала спокій і тепло, бо знала, що він – моя опора, мій захист, моя любов. Ілля був справжнім другом: його поважали та прислуховувалися до нього, адже його думка мала вагу, а серце – відкритість до людей», - ділиться Олександра.

У 2014 році Ілля Долматов вступив до «Добровольчого українського корпусу «Правий сектор», брав участь у бойових діях у зоні Антитерористичної операції на сході України. Зокрема, в населеному пункті Піски знаходився на позиції «Небо», з якої коригував вогонь артилерії по російських військах.

«Ілля був дуже патріотичним, не міг знаходитися осторонь того, що відбувалося в країні. Тому прийняв рішення залишити університет і приєднався до боротьби за незалежність України. Сказав: «Я маю робити історію», - згадує дружина. Повернувшись до цивільного життя Ілля три місяці перебував на заробітках у Польщі, потім – переїхав до Києва, де знайшов своє місце в кухарській справі. Швидко зробив кар'єру, працював у різних закладах. Колеги казали, що в нього природний талант до готування та бачили його шеф-кухарем.

У листопаді 2016 року Ілля зробив пропозицію Олександрі, а вже в грудні того ж року вони одружилися. Подружжя мало багато планів та мрій, які зруйнувало повномасштабне вторгнення.

Спочатку Ілля Долматов приєднався до Сил територіальної оборони Києва. Надалі чоловік вступив до Сил Спеціальних Операцій, служив старшим оператором. Мав звання старший солдат і позивний Бетмен, який отримав через любов до актора, який грав в однойменному фільмі. Військовий виконував бойові завдання на Чернігівщині та Київщині, у тому числі захищав місто Ірпінь, а також на Харківському, Донецькому та Херсонському напрямках.

«За півроку до своєї загибелі Ілля перевівся до Головного управління розвідки Міністерства оборони України. Ми підтримували постійний зв'язок та про службу він нічого не розповідав, вважав війну чоловічою справою і не хотів зайвий раз мене хвилювати. Знаю, що побратими його цінували та довіряли. Йому постійно пропонували стати старшим у групі, проте Ілля відмовлявся. Востаннє ми бачилися 3 серпня 2023 року, спілкувалися – 5 серпня. Тоді група вийшла на операцію, яку виконувала на російській території. Вони подолали понад 600 кілометрів і знешкодили три літаки Ту-22», - каже Олександра.

З цієї місії Ілля не повернувся. 30 серпня 2023 року під час виходу з території рф група потрапила під обстріл російських військових, які влаштували засідку українським бійцям. Ілля Долматов отримав смертельне поранення. Чоловікові було 29 років. У нього залишилися бабуся, мати, сестра, брат і дружина.

Військовий шлях Іллі частково описаний у книзі «2024 кілометри. З рідними зорями крізь ворожі ночі». Авторі: Ерік Ван Торн, Остап Лазутчик, Нора Шедоу. Рік видання – 2025.

«Ілля ніколи не боявся та був вкрай мотивованим. Казав: «Я знаю куди йду і для чого це роблю», а ще: «Поки не звільню Херсон і Каховку – не здамся». Але рідне місто так і не деокупав, як і не побачив бабуся, яка там тоді залишалася. А після здобуття Перемоги Ілля хотів стати інженером-сапером та розмінювати країну», - говорить дружина.

ЄЖКОВ ДЕНИС ВІКТОРОВИЧ

Єжков Денис Вікторович, позивний Джокер, народився 7 травня 1996 року у місті Херсон Херсонської області. Провчившись чотири роки у школі-інтернаті в селі Львові Бериславського району, хлопець повернувся до Херсона, де здобував освіту у загальноосвітніх школах № 8 та № 33. Після строкової служби повернувся до Херсона. Працював різноробом. У 2022 році долучився до 63-ї окремої механізованої бригади Збройних сил України. Загинув 2 квітня 2023 року біля селища міського типу Дробишеве Краматорського району Донецької області. Похований у Херсоні.

Денис Єжков був наймолодшим з чотирьох дітей в родині. Коли йому було три роки, помер батько, тож мати Лариса Михайлівна виховувала їх самотужки. Щоб забезпечити сім'ю, жінка працювала на нафтопереробному заводі у Херсоні. Найстарша з дітей – Ірина – взяла на себе опіку над найменшим – Дениском. Коли хлопець мав піти в перший клас, його та сестру відправили навчатися до школи-інтернату у село Львові, що в Бериславському районі. Через чотири роки діти повернулися до Херсона, де хлопець і закінчив 11 класів.

«З МЕНШИМ СИНОМ БУЛИ ДУЖЕ БЛИЗЬКІ. ЯКОСЬ ВИЙШЛО ТАК, ЩО ЗАМІНЯЛА І БАТЬКА. МИ МОГЛИ З НИМ ГОВОРТИ І ПРО ФУТБОЛ, І ПРО ЛІТАКИ, НАВІТЬ ЖАРТОМА СПЕРЕЧАЛИСЯ. ДЕНИС ВБОЛІВАВ ЗА «ШАХТАР», А Я ЗА «ДИНАМО». СИН УСІМ ДІЛИВСЯ ЗІ МНОЮ», - РОЗПОВІДАЄ МАТИ ЛАРИСА МИКОЛАЇВНА.

Денис з малку мав хист до малювання, відвідував відповідний гурток, любив грати на приставці у танковий бій.

Денис Єжков з дитинства обожнював море, мріяв подорожувати, особливо захоплювався Туреччиною та її культурою. Після школи збирався навчатися на архітектора, але не склалося. Після строкової служби повернувся до дому, рік пропрацював у Києво-Печерській лаврі.

07.05.1996 – 02.04.2023

«ДЕНИС МАВ ДОБРЕ СЕРЦЕ, ЗАВЖДИ ПЕРШИМ ПРИХОДИВ НА ДОПОМОГУ. БУВ ДУЖЕ СМІЛИВИМ І ХОРОБРИМ, Я НАЗИВАЛА ЙОГО «ХОРОБРИЙ ГОРОБЕЦЬ». КОЛИ У МЕНЕ З'ЯВИЛИСЯ ДІТИ, БРАТ ВЕСЬ СВІЙ ВІЛЬНИЙ ЧАС НАМАГАВСЯ ПРИДІЛЯТИ ЇМ. МАЛІ ДУЖЕ ЛЮБИЛИ СВОГО ДЯДЬКА», - ПРИГАДУЄ СЕСТРА ІРИНА СТЕПАНЮК.

Молодий чоловік намагався бути прикладом для своїх небожів у всьому, не палив та не вживав алкоголь. Був чемним та відповідальним.

24 лютого 2022 року Денис Єжков сказав сестрі, що пройшов строкову службу, тому зобов'язаний стати на захист країни і вирушив до військкомату. За словами Ірини, брат отримав зброю і брав участь в бою за Антонівський міст.

Коли російські війська окупували Херсон, чоловік почав волонтерити при одній з протестантських церков: розвозив продукти і воду багатодітним родинам, самотнім людям похилого віку та хворим.

Після звільнення Херсона Денис Єжков виїхав до Одеси і став до лав 63-ї окремої механізованої бригади. Разом зі своїм підрозділом воював на Донецькому напрямку: брав участь у боях за Соледар та Краматорськ. Про те, що він на фронті, мати з сестрою дізналися, коли захисник подзвонив їм з Донеччини.

«ПОБРАТИМИ ЗГАДУЮТЬ СИНА ВЕСЕЛИМ, ДОБРИМ. ВІН НАВІТЬ СВЯЩЕНИКУ ДОПОМАГАВ ВІДСПІВУВАТИ ПОЛЕГЛИХ, БО ДО ВІЙНИ МАЛО НЕ ПОВ'ЯЗАВ СВОЄ ЖИТТЯ З ЦЕРКВОЮ. А ЩЕ У НИХ З ХЛОПЦЯМИ БУЛА СОБАКА. ДЕНИС ЗНАЙШОВ ЦЬОГО ПСА І НАЗВАВ РУДИЙ, ЯК НАЗИВАВСЯ ТАНК У ПОЛЬСЬКОМУ ФІЛЬМІ «ЧОТИРИ ТАНКІСТИ І ПЕС». ЦЕ БУВ ЙОГО ПУХНАСТИЙ ДРУГ. ВОНИ ТАК ВСІ РАЗОМ І ЗАГИНУЛИ ТАМ», - РОЗПОВІДАЄ МАТИ.

Чоловік ніколи не розповідав рідним, де саме він перебуває і що переживає, щоб вони не хвилювалися.

«Якось сказав мені, що на позиціях нема води і дуже холодно, що хоче до дому у рідний, теплий Херсон», - пригадує Ірина Степанюк.

Солдат Денис Єжков загинув 2 квітня 2023 року біля населеного пункту Дробишеве Краматорського району на Донеччині.

«О 12 годині брат надіслав свою світлину, а о 14 годині їхня машина підірвалася на міні. Перша автівка швидко проїхала, а його екіпаж йшов наступним і міна спрацювала», - розказала сестра.

Про смерть захисника рідні дізналися через два дні. Загиблого поховали на кладовищі Геологів на Алеї Слави у Херсоні. Йому було 26 років. У Дениса Єжкова залишилися мати, сестра і брат. Його другий старший брат Антон також був захисником, військовий помер від серцевого нападу в лікарні в 2024 році.

ЖОГЛО МИКОЛА ЛЕОНІДОВИЧ

Жогло Микола Леонідович, позивний Нікон, народився 12 серпня 1974 року в селищі Чаплинка Каховського району на Херсонщині. Закінчив 9 класів Чаплинської школи №2, після чого здобув спеціальність тракторист-механізатор в Сільському політехнічному училищі №30 селища Чаплинка. Захищав державу в складі 23-ї окремої механізованої бригади (військова частина А4741) на посаді механік-водій бойової машини 3-го танкового взводу 3-ї танкової роти танкового батальйону. Брав участь в бойових діях на території Поголівського району Запорізької області. Загинув 09 жовтня 2023 року внаслідок отриманого смертельного поранення під час відбиття ворожих штурмових дій неподалік населеного пункту Роботине Поголівського району Запорізької області. Похований на місцевому кладовищі селища Білозерка на Херсонщині. Посмертно відзначений почесним нагрудним знаком “Комбатантський хрест” та нагрудним знаком “Честь та пам’ять”.

Микола зростав у великій дружній родині працюючих чаплинців. Його батько Леонід Миколайович був трактористом та комбайнером, а мати Галина Семенівна – доброю домогосподаркою. Від батьків хлопець прагнув перейняти найкраще, то ж допомагав їм та намагався засвоїти всі їхні уроки. Найбільше Микола любив їздити на роботу до батька, де для нього відкривався світ великої аграрної техніки. Він міг годинами спостерігати за тим, як батько обробляє поле, косить пшеницю чи ремонтує техніку. Тож не дивно, що саме таку роботу обрав в майбутньому.

Вдома ж Микола разом із старшою сестрою Іриною допомагав матері доглядати за молодшими Олексієм та Віталіною. Вони згадують брата з теплом та сумом водночас: “Для мене він був найкращим братом. Дуже любив мене як наймолодшу, тож завжди захищав, частував смаколиками, а як подорослішав, возив мене на море. Навіть коли я вийшла заміж, Миколка завжди підтримував добрим словом та давав мудрі поради. Його дуже не вистачає”, – розповідає сестра Віталіна.

12.08.1974 - 09.10.2023

У школі Микола навчався посередньо, адже в його мріях була робота з технікою. Закінчивши 9 класів, юнак вступив на довгоочікуване навчання до СПТУ №30, де опанував фах тракториста-механізатора. Йому кортіло якомога швидше почати працювати за фахом, тож залюбки пішов працювати до місцевого радгоспу, де навіть кілька разів був відзначений за наполегливу працю. Згодом Микола був призваний на строкову службу, яку проходив на Миколаївщині. Саме там чоловік навчився працювати на екскаваторі, що також стало йому в нагоді. Повернувшись до Чаплинки, майбутній захисник вперше одружився. Та, на жаль, побудувати довге подружнє життя не вдалось. Через кілька років дружина Світлана тяжко захворіла та пішла із життя.

У 90-х роках Микола вирішив переїхати до обласного центру – до міста Херсон, де влаштувався на роботу та продовжив працювати. Оговтавшись після втрати Світлани, чоловік познайомився та почав спілкуватися з дівчиною на ім'я Олена. Невдовзі пара одружилась та народила сина Олега. Та цей шлюб також не був успішним. Скоро подружжя розлучилось.

Втретє кохання всміхнулось Миколі дещо пізніше. Тоді він приїхав працювати на розборі невеличкого торгового центру до села Дудчани Бериславського району на Херсонщині. Дізнавшись, що в село приїхали фахівці, які могли б допомогти прорити ями для водопроводу, жінка на ім'я Валентина одразу ж звернулась по допомогу. Так почались стосунки, які нарешті переросли в щасливі роки подружнього життя, адже у 2012 році пара одружилася та переїхала до Білозерки, де побудували спільний будинок. Саме там вони перебували під час початку повномасштабного вторгнення. В умовах окупації, працювати на товариство з обмеженою відповідальністю "ОЛЕНТРАНС" Микола більше не міг, як і перебувати в умовах окупаційного вакууму. Тому разом з дружиною виїхав до міста Кривий Ріг, де влаштувався працювати до акціонерного товариства "КриворіжГаз". Аби заробити кошти, Валентина тимчасово поїхала працювати до Польщі. Саме тоді чоловік почав шукати можливості потрапити до лав українського війська. Він хотів служити в одній з ремонтних бригад. Дружині, говорив, що там його вміння з ремонту

великої техніки стали б в нагоді. Але у зв'язку зі станом здоров'я Микола отримував відмови. Та коли Валентина повернулась із-за кордону, чоловік таки домігся свого на черговій медичній комісії.

3 березня 2023 року Микола вступає до лав Збройних Сил України, проходить навчання та потрапляє до омріяної ремонтної бригади. Але невдовзі він був переведений до 23 окремої механізованої бригади. Побратими та військове керівництво поважали захисника за високий рівень відповідальності, дисциплінованість та професійні вміння та навички. Він і справді любив, аби навіть на позиції все було досконало. Та, на превеликий, жаль в жовтні 2023 року Микола загинув. Коли його екіпаж прибув на позицію та відрепортував щодо цього, зв'язок раптово зник. Його обірвав скид з ворожого дрону під час російського штурму. Тепер віддати шану воїну побратими та рідні можуть лише відвідавши його могилу на білозерському кладовищі. Також плакат з портретом захисника буде розміщено на Алеї Пам'яті в Білозерці.

У Миколи залишилися дружина, син, рідні сестри та брат.

ЗАПОРОЖЕЦЬ АРТЕМ ВАЛЕРІЙОВИЧ

Запорожець Артем Валерійович народився 20 липня 1989 року у селі Гвазда, Воронежської області, Російської Федерації. Але у ранні роки проживав із родиною в АР Крим, за кілька років переїхали на Херсонщину – до села Гладківка Голопристанського району. У цьому населеному пункті навчався у школі, після чого поступив до Білозерського ПТУ №6, де здобув фах слюсаря-автомеханіка. Їздив на заробітки до Росії, працював зварювальником на суднобудівному заводі в Херсоні, лісорубом у лісгоспі. У 2014 році вперше пішов захищати Україну від російської агресії - служив у 92-й бригаді на Харківщині. 2022 року воював у складі 411-го стрілецького батальйону гранатометником. Загинув 1 липня 2023 року поблизу села Терни на Донеччині. Похований у селищі Ульянівка Вінницької області.

Хоча місцем народження Артема значиться Російська Федерація, родина там не жила – перші роки він провів на території Автономної республіки Крим. Коли хлопцю було три роки, родина переїхала на Херсонщину до села Гладківка. Батьки Артема були людьми праці: мати спочатку працювала в аграрній сфері, а батько був комбайнером. У Артема були старший брат Денис та старша сестра Христина. Навчався у Гладківській загальноосвітній школі, а після неї самостійно обрав робітничий фах, вступивши до Білозерського ПТУ №6 на слюсаря-автомеханіка. Після закінчення навчання у 2006 році він одразу почав їздити на заробітки до Росії за своєю спеціальністю, працюючи зварювальником. Пізніше була короточасна робота автозварювальником на суднобудівному заводі у Херсоні.

- ВІН НИКОЛИ НЕ СИДІВ ВДОМА СКЛАВШИ РУКИ, - ЗГАДУЄ ДРУЖИНА ГАННА НЕВГАМОВНИЙ ХАРАКТЕР ЧОЛОВІКА.

Артем цікавився машинами, але справжньою віддушиною для нього була рибалка, розповідає дружина про захоплення чоловіка. Історія їхнього

20.07.1989 – 01.07.2023

коханню почалася на дискотеці у 2008 році. Незважаючи на те, що Артем був постійно у від'їздах, вони підтримували зв'язок: він телефонував, приїжджав до неї в Херсон.

- МИ ПОЗНАЙОМИЛИСЯ І ДОВОЛІ ШВИДКО ЗАКОХАЛИСЯ ОДИН В ОДНОГО. АРТЕМ ВЗЯВ ВСІ МОЇ ПРОБЛЕМИ НА СЕБЕ, ПРОСТО ВСЕ ВИРІШУВАВ ЗА МЕНЕ, ЯК СПРАВЖНІЙ ЧОЛОВІК. У НАС НЕВЕЛИКА РІЗНИЦЯ У ВІЦІ, АЛЕ ВІН ЯКОСЬ ОДРАЗУ БУВ СЕРЬОЗНІШИМ, СПРИЙМАВ ВСІ РЕЧІ ВЖЕ ПО-ДОРΟΣЛОМУ, - РОЗПОВІДАЄ ГАННА.

Почали жити разом у 2008-му, а 25 березня 2010 року одружилися. Господь подарував їм двох доньок: Євгенію та Вероніку. Артем був для них ідеалом батька і чоловіка.

- ВІН БУВ ДУЖЕ ХОРОШИМ. ДІТИ ЙОГО ЛЮБИЛИ ДУЖЕ. АРТЕМ БУВ ДІЙСНО СПРАВЖНІЙ ТАТКО ДЛЯ СВОЇХ ДІВЧАТ, - ДІЛИТЬСЯ ДРУЖИНА. - МИ ЧАСТО ЇЗДИЛИ РАЗОМ НА МОРЕ, ЗУСТРІЧАЛИСЯ З ДРУЗЬМИ, АРТЕМ БУВ ДУЖЕ КОМУНІКАБЕЛЬНИМ ТА ВІДКРИТИМ.

У 2014 році він отримав повістку і одразу пішов захищати Україну. Проходив службу в 92-й бригаді з 2014 по 2015 рік на Харківщині, біля Куп'янська, був водієм БТРа. Повернувшись додому, працював у Гладківському лісгоспі.

Повномасштабне вторгнення застало родину в селі Гладківка. Вони потрапили в окупацію, де пробули довгих сім місяців. У серпні 2022 року родина вирішила виїжджати. Це була ризикована подорож, особливо для Артема, як колишнього військового. За допомогою старости села їм вдалося домовитися про евакуаційний рейс. Родина виїхала до Вінницької області. Там Артем одразу вирішив піти до військкомату.

- Я просто розуміла, що він не зможе сидіти вдома, розуміючи, що інші чоловіки пішли захищати рідну землю, - говорить Ганна.

Спочатку були навчання, потім Артема направили до 411-го стрілецького батальйону. На Донеччині брав участь у боях за Лиман і Терни.

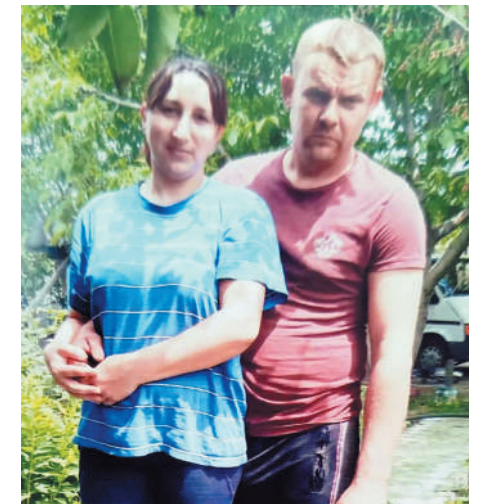
Остання розмова Ганни і Артема відбулася 30 червня 2023 року. Вже наступного дня, 1 липня 2023 року, життя Героя обірвалося.

- ЦЕ БУВ «ПРИЛІТ» МІНИ У ЇХНІЙ БЛІНДАЖ. ОДРАЗУ, КОЛИ ВОНИ ЗАСТУПИЛИ НА ПОЗИЦІЇ, ЦЕ БУВ «ПРИЛІТ» МІНИ, І ТАМ ТОДІ ЗАГИНУВ МІЙ ЧОЛОВІК І ЩЕ ДВОЄ ХЛОПЦІВ, - РОЗПОВІДАЄ ГАННА.

Артем Запорожець був похований 7 липня 2023 року у селищі Ульянівка Тульчинського району Вінницької області.

Для родини він залишився не просто військовим, а справжнім Героєм і люблячим татком, що виконав свій обов'язок до кінця. Діти, Євгенія та Вероніка, хоч і бажали, щоб батько був поруч, пишаються ним.

На згадку про чоловіка, дружина щомісяця, кожного першого числа, відвідує його могилу, щоб зберегти пам'ять про кохану людину, Воїна, який не міг сидіти, склавши руки, коли його дім і його країна опинилися в небезпеці.

ЗВОНАРЬОВ ДАНИЛО ВАЛЕРІЙОВИЧ

Звонарьов Данило Валерійович народився 15 липня 1998 року у селі Чернобаївка Херсонської області. Навчався спочатку у Чернобаївській санаторній загальноосвітній школі-інтернаті до п'ятого класу, потім перейшов до Чернобаївської середньої школи №1. Після дев'ятого класу поступив до Політехнічного коледжу на машинобудівну спеціальність. Продовжив навчання у Херсонському морському коледжі рибної промисловості. Працював у кількох фірмах, займався продажами. У серпні 2022 року пішов захищати Україну в складі 79-ї окремої десантно-штурмової бригади. Загинув 23 липня 2023 року неподалік міста Мар'їнка на Донеччині. Похований у Чернобаївці. 21 листопада 2024 року Указом Президента України №556/2024 Данилу Звонарьову було присвоєно звання Героя України (посмертно) з врученням ордена «Золота Зірка».

Данило зростав у любові, хоч і не у повній родині - його мати, Ірина Миколаївна, та батько, Валерій, зуміли зберегти теплі та дружні стосунки заради сина. Дитинство Данила було сповнене сімейних традицій, серед яких особливе місце було відведено зустрічам з батьківською родиною. Знаковим був момент його народження, який дідусь, за спогадами, назвав появою «спадкоємця». Тітка Вікторія, сестра матері, була для хлопця водночас і як друга мати, і як сестра та друг. У Данила також була зведена старша сестра Іра, зведений молодший брат Ігор, а також ще один зведений брат Саша. Знайшов спільну мову Данило і зі своїм вітчимою Ігорем – вони побудували гарні і теплі стосунки.

Після дев'ятого класу Данило шукав свій шлях – спочатку продовжив навчання у Політехнічному коледжі, потім поступив до Херсонського морського коледжу рибної промисловості, але навчання покинув. Данила завжди більше приваблювали гуманітарні науки та філософія, він багато читав.

- СИН ОБРАВ ШЛЯХ, СХОЖИЙ НА БАТЬКІВСЬКИЙ, – ТОРГІВЛЮ. ВІН ПРАЦЮВАВ ТОРГОВИМ ПРЕДСТАВНИКОМ У КОМПАНІЇ «ЩЕДРО», ДЕ МАВ ВЕЛИКИЙ УСПІХ, ВІДКРИВАЮЧИ НАВІТЬ ТІ ТОРГОВІ ТОЧКИ, ЯКІ ВВАЖАЛИСЯ БЕЗНАДІЙНИМИ. ПІЗНІШЕ ВІН ПЕРЕЙШОВ У СФЕРУ ПРОДАЖІВ

15.07.1998 – 23.07.2023

САНТЕХНИКИ, ДЕ ТАКОЖ БУВ НА ХОРОШОМУ РАХУНКУ, - РОЗПОВІДАЄ ПРО СИНА ІРИНА МИКОЛАЇВНА.

Вже у 19 років Данило почав жити окремо у Чорнобаївці, у будинку, який для нього побудував батько. Коли у лютому 2022 року почалася повномасштабна війна, Данило переїхав зі своєї оселі у Чорнобаївці до бабусі у Степанівку, але щодня навідував матір. Згодом вирішили виїжджати з окупації. Данило переїхав до Тернополя, де влаштувався на роботу. Там йому вручили повістку, на той момент хлопцеві було 23 роки. Хоча міг і відмовитись від служби, тоді сказав матері: «Мам, хто вас захистить, якщо не я?»

- ВІН ХОТІВ ВОЮВАТИ НА ХЕРСОНЬСЬКОМУ АБО ДОНЕЦЬКОМУ НАПРЯМКАХ. ПІСЛЯ ТОГО, ЯК ПРОЙШОВ НАВЧАННЯ, ДАНИЛО ПОТРАПИВ ДО 79-ї ОКРЕМОЇ ДЕСАНТНО-ШТУРМОВОЇ БРИГАДИ. СИН ВОЮВАВ НА ДОНЕЧЧИНІ, ЗАЙМАВСЯ МІНУВАННЯМ ТА ЕВАКУАЦІЄЮ. ВІН ЧАСТО ХОДИВ У ТИЛ ВОРОГА, ДОЛАЮЧИ ДО ВОСЬМИ КІЛОМЕТРІВ, ВСТАНОВЛЮЮЧИ РОЗТЯЖКИ. ХЛОПЦІ, ЯКІ З НИМ СЛУЖИЛИ, РОЗПОВІДАЛИ, ЩО НА ЙОГО РАХУНКУ БУЛО БАГАТО ЗНИЩЕНИХ ВОРОГІВ ТА ВРЯТОВАНИХ ПОБРАТИМІВ, ЯКИХ ВІН ВІНОСИВ ІЗ ПОЛЯ БОЮ – І ЖИВИХ, І, НА ЖАЛЬ, МЕРТВИХ, - РОЗПОВІДАЄ ПРО СЛУЖБУ ДАНИЛА ЙОГО МАТИ.

Мав звання старший солдат і посаду старший сапер. За майже рік служби Данило мав дві відпустки. Під час однієї з них, перед новим 2023 роком — був короткий приїзд у Херсон, щоб забрати і перефарбувати батькову машину для потреб підрозділу. Була і позапланова відпустка у липні 2023 року. Він приїхав уночі 5 липня, щоб провідати матір, яка травмувала ногу. І пригнав на ремонт одну з військових машин, яку ремонтував його батько. Тоді ж, 6 липня, вони разом їздили в місто. У цей приїзд він спілкувався з усіма друзями, ніби

поспішав попрощатися. 15 липня, на свій день народження, Данило привітав матір букетом і поїхав до друзів в Одесу.

Остання довга розмова відбулася 19 липня 2023 року. Тоді Данило вперше розповів матері про жахіття війни.

23 липня 2023 року Данило поїхав на своє останнє бойове завдання. Того ж дня пізно ввечері, близько 23-ї години, Ірині Миколаївні зателефонував побратим сина.

- Я БЕРУ СЛУХАВКУ, І ДУМАЮ У ЦЕЙ МОМЕНТ: «ЩОСЬ СТАЛОСЬ, АЛЕ МАКСИМУМ, МОЖЕ ПОРАНЕНИЙ». ЦЕ МАКСИМУМ, ЩО МОГЛА ПОДУМАТИ. А ВІН МЕНІ КАЖЕ: «ТЬОТЯ ІРА, ДАНИ НЕМАЄ, ДАНЯ ПОМЕР». ЗГОДОМ Я ДІЗНАЛАСЬ, ЩО ДАНИЛО ПІШОВ У РОЗВІДКУ З ДРУГОЮ ГРУПОЮ, У СКЛАДІ ТРЬОХ ЧОЛОВІК. КОЛИ ПОЧАВСЯ МІНОМЕТНИЙ ОБСТРІЛ, ВІН СВОЇМ ТІЛОМ ЗАКРИВ ДВОХ ПОБРАТИМІВ І ВРЯТУВАВ ЇМ ЖИТТЯ ЦІНОЮ ВЛАСНОГО, - РОЗПОВІДАЄ ІРИНА ПРО ПОДВИГ СИНА.

Прощання із Данилом Звонарьовим відбулося у Чорнобаївці. На поховання приїхало багато його побратимів, друзів, знайомих.

- БУЛО СТІЛЬКИ ЛЮДЕЙ, ЩО Я ВЖЕ ПОТІМ, КОЛИ ВЖЕ ДИВИЛАСЯ ВІДЕО, ФОТОГРАФІЇ, ТО РОЗУМІЮ, ЯК БАГАТО ЛЮДЕЙ ПРИЇХАЛО ПОПРОЩАТИСЯ ІЗ СИНОМ, - ГОВОРИТЬ ІРИНА.

Пам'ять про Данила Звонарьова, який пішов на війну, щоб захистити рідних, та пожертвував собою заради побратимів, залишиться назавжди в серцях рідних та в історії України. Він став одним із тих, хто дотримав своєї обіцянки, кинувши виклик долі.

ІГОШИН АНТОН ЮРІЙОВИЧ

Народився 17 липня 1996 року в місті Херсоні Херсонської області. Після 9 класів Херсонської загальноосвітньої школи №24 продовжив навчання у Херсонському фізико-технічному ліцеї, де завершив 11 класів. Далі вступив до Національного університету «Одеська політехніка» на спеціальність «Комп'ютерні науки», здобуття освіти перервав через роботу закордоном. 25 лютого 2022 року добровільно приєднався до 123-ї окремої бригади територіальної оборони, яка дислокується в Миколаївській області. Загинув 22 вересня 2023 року поблизу селища Дніпровське Херсонського району Херсонської області. Похований на Алеї Слави кладовища Геологів у Херсоні. Нагороджений нагрудним знаком «За військову доблесть» (прижиттєво) та відзнакою Головнокомандувача ЗСУ – нагрудним знаком «Комбатантський хрест» (посмертно).

Антон Ігошин виріс у люблячій родині, де панувала тепла атмосфера. Був старшим сином, мав молодшого брата Єгора. Батько хлопця працював у компанії мобільного зв'язку, матір – спеціалістом в Акціонерному товаристві «Херсонгаз». У дитинстві Антона та Єгора, батьки розлучилися, однак зберегли добрі стосунки та продовжували спільно виховувати дітей, забезпечуючи їм турботу, підтримку, стабільність.

«АНТОШКА БУВ СОНЕЧКОМ НАШОЇ СІМ'Ї: ЩИРИЙ, СВІТЛИЙ, ЧУЙНИЙ. З САМОГО НАРОДЖЕННЯ ВІН БУВ АКТИВНИМ І НЕПОСИДЮЧИМ, А ЩЕ – ВКРАЙ ЕМОЦІЙНИМ І ПОЗИТИВНИМ. ПАМ'ЯТАЮ ЯК В ДИТИНСТВІ КАЗАЛА ЙОМУ: «ТИ ШИЛО?», А ВІН ПЕРЕПИТУВАВ: «А ДЕ ШИЛО?», І ДЗВІНКО СМІЯВСЯ. АНТОШКА БУВ ДИВОМ, ЯКЕ НАПОВНЮВАЛО КОЖЕН ДЕНЬ ЕНЕРГІЄЮ ТА РАДІСТЮ». НЕДАРЕМНО ЙОГО ЖИТТЄВИЙ ДЕВІЗ: «ЖИВИ – КАЙФУЙ!». У ЦИХ СЛОВАХ – УСЯ СУТЬ АНТОШКИ», - РОЗПОВІДАЄ МАТИ ОЛЬГА ГЕННАДІЇВНА.

17.07.1996 – 22.09.2023

З першого класу Антон Ігошин почав займатися батутним спортом. Це захоплення швидко стало невід'ємною частиною його життя. Для хлопця тренування були не просто засобом фізичного розвитку, а й формою самовираження. Завдяки завзятості, наполегливості, дисципліні та постійному прагненню до вдосконалення Антон отримав звання «Майстер спорту України» зі стрибків на батуті. Його високий рівень майстерності та успіхи не залишалися поза увагою – про спортсмена говорили у професійних колах. А сам він неодноразово представляв своє місто та свою країну на змаганнях різного рівня, здобуваючи призові місця.

У 18 років Антон Ігошин вирішив тимчасово залишити університет і поїхати працювати артистом цирку. Разом із трупю побував у багатьох країнах, зокрема Китаї, Ізраїлі, Австралії. Під час пандемії Covid-19 хлопець повернувся додому та знайшов себе у новій сфері – візуальному мистецтві. Почав фотографувати, знімати та монтувати відеоролики. У планах Антона було остаточно оселитися у Києві, де він уже мешкав, і пов'язати своє життя з творчістю.

«СИН БУВ КРЕАТОРОМ ТА ЕКСПЕРЕМЕНТАТОРОМ, УМІВ ЗНАХОДИТИ КРАСУ В ДРІБНИЦЯХ. НАПРИКЛАД, ДУЖЕ ЛЮБИВ ЗНІМАТИ СВІТАНКИ. ПРОЄКТИ АНТОНА ЯСКРАВО ПОКАЗУВАЛИ, ЩО ВІН ЗНАЙШОВ СВОЄ ПОКЛИКАННЯ. І ХОЧА СИН МАВ ЧИМАЛО ЗАМОВЛЕНЬ, ПРОДОВЖУВАВ РОЗВИВАТИСЯ: ПРИДБАВ ОБЛАДНАННЯ, ПРОХОДИВ КУРСИ. АЛЕ ВІН ЗАВЖДИ БУВ ТАКИМ: ЯКЩО МАВ ЦІЛЬ, ТО ДОСЯГАВ ЇЇ З МАКСИМАЛЬНИМ РЕЗУЛЬТАТОМ», - ДІЛИТЬСЯ МАТИ.

Крім того, Антон вів щоденники, писав вірші та мріяв створювати дитячі книги. Йому навіть вдалося видати за кордоном авторську книгу для дітей англійською мовою. У ній розповідається про пригоди космонавта, який шукає житло по інших планетах.

Повномасштабна війна застала Антона Ігошина в Херсоні. У той же день батько вивіз його з братом Єгором до Миколаєва. Наступного дня, 25 лютого

2025 року, Антон разом з татом і зведеним братом Костянтином добровольцями вступили до лав місцевої 123-ї окремої бригади територіальної оборони. Згодом Антон перейшов до спецпідрозділу аеророзвідки, де служив оператором БпЛА. Мав звання солдат та позивний Мультик. Брав участь у бойових діях на Миколаївському та Херсонському напрямках.

«Стільки всього відбулося за цей рік... Ніколи не подумав би, що опинюся в цьому середовищі, тим паче, що зможу знайти в ньому своє місце. Я щодня і за кожен день відчуваю величезну вдячність. Я щасливий та повний життя. Я молодий. В мені живе любов. Я готовий рухатися вперед, працювати та показувати результати. І ще багато чого хочу спробувати та здійснити. І всьому цьому є місце в наступному, великому та пізнавальному розділі. А цей був чудовим... Я знаю, що йду своїм шляхом. Мені цікаво, що чекає мене далі», - написав Антон у свій 27-й день народження на сторінці в соціальній мережі.

Антон Ігошин отримав смертельне поранення 22 вересня 2023 року в районі селища Дніпровське на Херсонщині. Військовому було 27 років. У нього залишилися батько, мати, рідний брат Єгор, зведений брат Костянтин та наречена Олександра, з якою він мав одружитися за 10 днів після своєї загибелі.

На Алеї Слави у Миколаєві встановлено інформаційний банер із портретом Антона. Також у Львові наречена висадила дерево в пам'ять про нього.

«Я бачилася з сином за три дні до того, як його не стало. У нього був дуже втомлений погляд, але в очах незмінно палав вогонь до життя. Тоді ми проговорили кілька годин – про все на світі. Антон мав стільки планів... Серед них: після Перемоги об'їхати всю Україну. Ми навіть купили мапу, щоб ставити на ній позначки «Були тут». А ще, він дуже хотів, аби я побачила живо Коралові острови в Австралії. Він «закохався» у це місце під час своєї роботи там: багато разів показував краєвиди на відео та розповідав про них. Тепер я мрію здійснити цю подорож, як і втілити інші задуми Антошки. Вся наша сім'я живе в пам'ять про нього. Нам сильно бракує нашого сонечка», - говорить Ольга Геннадіївна.

ЮЖИЦЯ АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ

Южиця Анатолій Іванович народився 19 серпня 2002 року у селі Макарівка Скадовського району Херсонської області. Після дев'яти класів Вадимської школи навчався у Херсонському вищому професійно-технічному училищі № 2 на «механіка, бульдозериста, екскаваторника». У 18 років пішов на строкову службу до війська. У 2021 році підписав контракт, служив у 79-му Херсонському прикордонному загоні Державної прикордонної служби України. Загинув 24 лютого 2022 року на контрольно-пропускному пункті біля селища Чаплинка Каховського району Херсонської області. Похований у селі Макарівка Скадовського району на Херсонщині. На момент написання тексту рідне село захисника перебувало під тимчасовою російською окупацією. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня, орденом Богдана Хмельницького III ступеня та «Хрестом Героя» (посмертно).

Анатолій Южиця був старшим сином у родині. Хлопець був дуже дружним з меншою за нього на рік сестрою Дар'єю. Батьки юнака вирощували овочі на продаж, мати згодом пішла служити до Державної прикордонної служби, працювала кухарем.

«ВОНИ ІЗ СЕСТРИЧКОЮ ДУЖЕ ДРУЖНІ БУЛИ. ЧАСОМ ПІДЕ ЗІ МНОЮ В МАГАЗИН, ДАЮТЬ ЦУКЕРКУ, А ВІН ЩЕ Й ДАШІ ПРОСИТЬ. ЗОЛОТА ДИТИНА БУЛА, ПОГАНОВОГО СЛОВА НІКОЛИ НЕ СКАЗАВ, ЗАВЖДИ НАМАГАВ-СЯ ДОПОМОГТИ», - РОЗПОВІДАЄ МАТИ АЛЬОНА АНАТОЛІЙВНА.

Перші два роки Анатолій навчався у Макарівській школі, 9 класів закінчив у Вадимській. Здобувши професійно-технічну освіту, пішов на службу до війська, згодом підписав контракт із 79-м прикордонним загonom. Мав звання молодшого сержанта. Альона Іванівна служила разом із сином в одному підрозділі.

«Коли Толя прийшов до нас у частину, хлопці сказали: «У вас дуже добрий син, хороший», - пригадує мати.

19.08.2002 – 24.02.2022

За словами жінки, син любив техніку, особливо автомобілі і трактори. У вільний час цікавився мотоциклами любив малювати.

«ВІН ДЛЯ МЕНЕ БУВ НАЙКРАЩИМ. НАВЧИВ ЇЗДИТИ НА МОТОЦИКЛІ, ПІДТРИМУВАВ У НАВЧАННІ. МИ ЗАВЖДИ МОГЛИ ВИСЛУХАТИ ОДИН ОДНОГО, ДАВАЛИ ПОРАДИ. ПРАЦЮЮЧИ ВЛІТКУ НА ПОЛІ, САМОТУЖКИ ЗАРОБИВ НА ПЕРШІЙ НОУТБУК. ВІН ЛЮБИВ ГРАТИ В КОМП'ЮТЕРНІ ІГРИ. ТОЛІ ПОДОБАЛАСЬ ВІЙСЬКОВА СЛУЖБА», - ПРИГАДУЄ СЕСТРА ДАР'Я.

На момент повномасштабного вторгнення Анатолій був номером обслуги секції мінометів вогневого відділення мінометної застави Херсонського прикордонного загону Державної прикордонної служби, тобто подавав міни. У складі свого підрозділу перебував на контрольно-пропускному пункті «Чаплинка».

Востаннє Альона Іванівна із сином поспілкувалася 23 лютого 2022. «Встигли лише обмінятися репліками по телефону, що все нормально, прислав свої фото», - пригадує жінка.

24 лютого 2022 року о 04:50 Анатолій Іожиця разом з побратимами одними з перших прийняли бій з російськими окупаційними військами, коли ті сунули на Чаплинку. Позиції, де перебував хлопець, потрапили під щільний обстріл з “града”. Анатолій отримав мінно-вибухову травму та розтрощення грудної клітки, внаслідок чого і загинув.

“О 03:00 ми здали зміну і пішли в бліндаж відпочивати. Почали вимикати світло, чули гул ворожої техніки, що рухалась із боку “Титану” в Армянську. Ніхто нічого не пояснював, наказів не було. О 04:45 побачили в небі “зірочки” — так виглядали снаряди,

що летіли на нас. Побратим із досвідом у ССО скомандував лягати. Перший обстріл тривав 2–3 хвилини, але сили були нерівні. Ми сіли у “Кугуар” і готувалися до відходу. Анатолій був поруч зі мною. Але згадав, що лишив мобільний у будці, й побіг за ним. Я кинувся слідом. Та вже був приліт. Я знепритомнів. Коли отямився — усе було в диму, відчував страшний запах сірки. Хтось схопив мене за ногу і зтягнув назад до бліндажа. Ми вибігли до машини, кричали, питали: “Де Анатолій?” Його не було... Я дізнався про його загибель лише за кілька днів від його рідних. І лише тоді зрозумів: він закрив мене собою: уламок влучив у нього”, - згадує побратим полеглого Андрій Бондар.

«ЯК ТІЛЬКИ ДІЗНАЛИСЯ ПРО ЙОГО ЗАГИБЕЛЬ, ВСІ З НАМИ ЗВ'ЯЗУВАЛИСЯ, ПІДТРИМУВАЛИ, РОЗПОВІДАЛИ, ЯКОЮ ВІН БУВ ВЕСЕЛОЮ ТА ЯСКРАВОЮ ЛЮДИНОЮ. З НИМ ПОБРАТИМИ ЛЕГКО ЛАДНАЛИ, ПРИХОДИЛИ ДО НАС В ГОСТІ ДО ДОМУ», - РОЗПОВІДАЄ СЕСТРА АНАТОЛІЯ ДАР'Я.

Родина загиблого захисника змогла евакуюватися на підконтрольну Україні територію через пів року після початку російської окупації. Анатолія Іожицю поховали у рідній Макарівці. Тіло хлопця знайшли місцеві жителі Вадиму, які добре знали його. Полеглого привезли додому волонтери з Червоного Хреста України. Анатолію Іожиці було лише 19 років. У нього залишилися батько, мати і сестра.

«Дитина моя була дуже світлою людиною, нікого ніколи не ображав, завжди приходив всім на поміч, хто потребував. Він був золотою дитиною для мене. Мріяв про сім'ю», – розповіла мати захисника Альона Анатоліївна.

КАШТАНЮК ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

Каштанюк Юрій Васильович народився 2 травня 1995 року у селі Князівка Високопільського району, що на Херсонщині. До п'ятого класу навчався в Князівці, потім продовжив навчання у Високопільській школі. Після 11-го класу вступив до Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею, де навчався за фахом помічника машиніста тепловоза. Працював за спеціальністю в Миколаєві, Маріуполі. Навесні 2022 року пішов захищати Україну на фронті у складі військової частини 4698. Загинув 27 липня 2023 року у селі Першотравневе Харківської області. Похований у Князівці.

Юрій був середньою дитиною у багатодітній родині - батько працював будівельником, а мама на фермі. Ріс поруч зі своїми двома старшими сестрами, Оксаною та Інною, і наймолодшою — Юлією. Четверо дітей, але особливий, нерозривний зв'язок склався саме з молодшою сестрою. У дитинстві вони були немов єдине ціле.

- В ДИТИНСТВІ МИ ЗАВЖДИ ГРАЛИСЯ РАЗОМ. Я НАВІТЬ З ДІВЧАТАМИ ТАК, З ПОДРУГАМИ НЕ ГРАЛАСЯ, ЯК З НИМ. В НАС ФУТБОЛ, ВОЛЕЙБОЛ ПОСТІЙНО БУВ, - ЗГАДУЄ ЮЛІЯ ТІ СВІТЛІ ЧАСИ.

Початкову освіту Юрій здобув у сільській школі в Князівці, а з п'ятого класу продовжив навчання у Високопільській школі. Після 11-го класу він обрав шлях, пов'язаний з технікою - поїхав до Кривого Рогу, де вступив до Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею, щоб опанувати фах помічника машиніста тепловоза. Свою професійну кар'єру розпочав у Миколаєві, але згодом перевівся до Маріуполя, тому що мріяв бути поближче до моря.

- БРАТУ ПОЩАСТИЛО ЗНАЙТИ ТАКУ РОБОТУ, ЯКА ПРИНОСИЛА ЙОМУ СПРАВЖНЄ ЗАДОВОЛЕННЯ. ВІН ПРЯМО ЛЮБИВ ЦЕ. ЗНАЄТЕ, Є ТАКІ ЛЮДИ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ, АБИ КОШТИ ЗАРОБЛЯТИ, А ВІН БУВ ЩАСЛИВИЙ НА ЦІЙ РОБОТІ, - ДІЛИТЬСЯ СЕСТРА.

02.05.1995 – 27.07.2023

Юрій прагнув створити власну сім'ю. Хоча на момент загибелі був не-одружений, зустрічався з дівчиною. Головною місією, яка керувала його життям, було піклування про найрідніших.

- ВІН ХОТІВ, ЩОБ ЙОГО БАТЬКИ ЖИЛИ В ДОБРОБУТІ, І ВІН ЗАВЖДИ ДОПОМАГАВ, ЗАВЖДИ ЯКОСЬ ПРАГНУВ І НАМ ДОПОМОГТИ, І БАТЬКАМ, - ПРИГАДУЄ ЮЛІЯ.

Життя Юрія змінилося, коли він потрапив під скорочення в Маріуполі та повернувся додому, до Князівки. Він був удома лише близько місяця, допомагаючи батькам, коли розпочалося повномасштабне вторгнення. Родина Каштанюків опинилася в окупації у рідному селі, переживаючи важкі часи без електрики та газу. Коли Князівку звільнили, військові допомогли родині виїхати до Кривого Рогу, де вони оселилися у старшої сестри.

У Кривому Розі Юрій пробув недовго, близько двох тижнів. Він одразу пішов до військкомату.

- ВІН СКАЗАВ, ЩО ХОЧЕ ІТИ І ЗАХИЩАТИ СІМ'Ю, ЩОБ ЙОГО СІМ'Я ЖИЛА СПОКІЙНО І РІДНІ НЕ БОЯЛИСЯ ЦИХ ВИБУХІВ, - РОЗПОВІДАЄ СЕСТРА.

Юрій Каштанюк був мобілізований наприкінці весни 2022 року і почав свій військовий шлях у військовій частині 4698. Спершу він пройшов навчання у Польщі, після чого його направили спочатку на Дніпропетровський напрямок, а згодом він потрапив на Харківський напрямок як артилерист.

За час служби він мав лише дві короткі відпустки, кожна по два дні. Вос-танне приїздив навесні 2023 року. Ця зустріч стала важким свідченням того, що переживав Юрій на фронті. Він приїхав на роботу до Юлії, яка працювала у супермаркеті.

- Я навіть не знала, я була на роботі, він приїхав просто на роботу до мене. Юра плакав, стояв у магазині і казав, що там, на фронті дуже страшно. Говорив: «Я тобі не хочу навіть розказувати, що там відбувається». Це була наша остання зустріч, - пригадує сестра.

Остання розмова з Юлією відбулася 26 липня 2023 року – за день до його загибелі. У цій розмові відчувалася глибока печаль і якесь передчуття.

- ВІН ЗАТЕЛЕФОНУВАВ, Я ВІДЧУВАЛА, ЩО БУВ ДУЖЕ ЗАСМУЧЕНИМ. КАЗАВ: «Я ВІДЧУВАЮ, ЩО ВЖЕ ЗОВСІМ СКОРО...». Я ТОДІ КАЗАЛА, ЩОБ НЕ ВИГАДУВАВ, ЩО ВСЕ БУДЕ ДОБРЕ, ХОТІЛА ЙОГО ЗА-СПОКІТИ, - РОЗПОВІДАЄ ЮЛІЯ.

Наступного дня, 27 липня 2023 року, солдат Юрій Каштанюк загинув під час обстрілу позицій у селі Першотравневе Харківської області. Як згодом дізналася родина, він потрапив під артилерійський удар разом із побратимами.

2 серпня 2023 року родині вдалося попрощатися зі своїм Героєм – Юрій був похований у рідній Князівці.

Захисник, який віддав життя за спокій своєї родини та мирне небо своєї країни, був нагороджений нагрудним знаком «За заслуги перед містом» III ступеня від міста Кривий Ріг.

КОВАЛЕНКО МИКОЛА СЕРГІЙОВИЧ

Коваленко Микола Сергійович народився 25 серпня 1991 року у селі Раденськ Херсонського району Херсонської області. Здобувши освіту у місцевій загальноосвітній школі, у 18 років пішов на строкову службу, яку проходив до листопада 2010 року у місті Сімферополь в Автономній Республіці Крим. Повернувшись з армії, навчався у Херсонському юридичному інституті Харківського національного університету внутрішніх справ. Отримавши освіту, служив поліцейським в Олешківському відділенні поліції Головного управління Національної поліції в Херсонській області. Заочно здобув вищу освіту у Міжнародному університеті бізнесу і права в Херсоні. У листопаді 2021 року підписав контракт зі Збройними Силами України. Служив у 57-й окремій мотопіхотній бригаді імені кошового отамана Костя Гордієнка. Загинув 4 жовтня 2022 року біля села Давидів Брід Бериславського району Херсонської області. Похований у місті Дніпро Дніпропетровської області.

Микола Коваленко та менший за нього на 10 років брат Анатолій зростали у дружній та працьовитій родині. Батьки хлопців займалися овочівництвом, мали багато теплиць, домашню худобу та птицю. З того сім'я і жила.

«У нас завжди були гарні стосунки з дітьми. Все на позитиві. Ми любили рибалити. Бувало збираємося з хлопцями, я кажу: «А ну, сходіть до мамки, попросіться на рибалку». То вони спочатку дружину розсмішать, а потім просяться. І звісно їх відпускала вона», - пригадує батько Сергій Анатолійович.

Микола Коваленко з дитинства захоплювався кулінарією, його коронною стравою був шашлик, вигадував нові соуси, у вільний час любив рибалити. Але своє життя вирішив поєднати зі службою в поліції, де пропрацював до листопада 2021 року.

Потім чоловік підписав контракт зі Збройними силами України. Служив гранатометником у 17-му батальйоні 57-ї окремої мотопіхотної бригади. Разом зі своїм підрозділом перебував у Лисичанську на Донеччині. Там і застало чоловіка повномасштабне вторгнення.

25.08.1991 – 04.10.2022

22 березня 2022 року чоловік отримав поранення. Після довготривалого лікування повернувся знову на фронт у Донецьку область.

«Син був завжди радісним. Навіть будучи пораненим, казав, щоб не хвилювалися, що все буде добре. Ніколи не казав про свої проблеми, не жалівся. Поки лежав у госпіталі, я умовляла його більше не йти до війська. А він мені казав: «Ма, я повернуся у свою 57-у бригаду. Хлопці мені допомагали, витягували. Я теж маю їм допомогти», - розповідає мати.

У вересні 2022 року підрозділ Миколи Коваленка перевели до Херсонської області. Востаннє воїн подзвонив до дому за кілька днів до загибелі: сказав, що іде на завдання і два дні не буде зв'язку. Але батьки так і не дочекалися дзвінка від сина.

«Казав: «Ма, тут посадки усюди, дощ іде. Сидимо в окопі». Ми з чоловіком по карті намагалися зрозуміти, де Микола, і шукали якісь посадки поблизу, щоб вони з хлопцями там могли сховатися. Він усе говорив: «Ма, почекай ще трішки. Ми скоро дійдемо до Херсона, а там уже і Раденськ недалеко», - пригадує Оксана Миколаївна.

Микола Коваленко загинув 4 жовтня 2022 року біля села Давидів Брід, що на Херсонщині, під час виконання бойового завдання. Свідоцтво про смерть батьки отримали рік потому, коли виїхали з тимчасово окупованого Раденська до Херсона.

«Коли син загинув, неможливо було навіть вийти до магазину. Люди питали, де ховатимуть, коли привезуть тіло. Його смерть було важко приймати. У селі всі про всіх знають. Їх на позицію пішло 5 чоловік. Про загибель Колі ми дізналися з групи, де сиділи наші раденські хлопці. Скинули його фото. Так і впізнали, що це він», - ділиться мати.

Миколу Коваленка поховали у місті Дніпро. Захисник мріяв одружитися зі своєю нареченою, виховувати дітей, заснувати власну справу. Але на жаль, не судилося. Загиблому був 31 рік. Тепер у Раденську стоїть два порожні будинки: один батьківський і другий, який побудували для Миколи.

У загиблого залишилися батьки, донька і молодший брат.

«Микола був найкращим старшим сином, братом, коханим і люблячим татом, який завжди допомагав і підтримував. Побратими згадують його теплими словами та називають братом. Для друзів та рідних Микола – гордість та Герой», – розповіла Оксана Миколаївна.

КОВТОНЮК ВЛАДИСЛАВ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Ковтонюк Владислав Олександрович, позивний Золотий, народився 18 вересня 1997 року в селі Костянтинівка Горностаївського району (нині Каховський район) на Херсонщині. Навчався в Костянтинівській загальноосвітній школі I-III ступенів (1-2 класи) та Горностаївській загальноосвітній школі I-III ступенів №2 (3-11 класи). Вищу освіту здобув в Одеській Державній Академії Будівництва та Архітектури зі спеціальності «Гідротехнічне будівництво, водна інженерія та водні технології». На початку повномасштабного вторгнення добровільно долучився до лав Збройних Сил та захищав державу в складі 53-ї окремої механізованої бригади на Донеччині. Займав посаду сапера мотопіхотного батальйону військової частини А0536. Загинув в районі населеного пункту Авдіївка Покровського району на Донеччині 15 жовтня 2023 року внаслідок численних травм, отриманих під час детонації боєприпасів для мінування полів, що відбулося через влучання ворожого снаряду. Похований на місцевому кладовищі села Старі Маяки Березівського району Одеської області.

Світлий, добрий, щирий, розумний не на свої роки, відповідальний і талановитий. Саме таким Владислава запам'ятали рідні та друзі. Він народився в мальовничому селі Костянтинівка на Херсонщині у дружній та люблячій родині. Його батьки, Олександр Миколайович та Інна Іванівна – інженери-технологи в галузі харчової промисловості. Вони мріяли зростити сина гідною людиною, тож докладали для цього максимум зусиль.

“Владик був чудовою дитиною. Мав багато друзів, з якими любляв грати в настільні ігри. Завжди радо допомагав по дому, гарно навчався і був дуже творчим. Змалку як почав малювати й до останнього не припиняв. Навіть на передовій в бліндажах створював прекрасні роботи. Ще в дитинстві в його малюнках була війна та лицарі, що виявилось пророчим. Також дуже любив креслення та читання. Все це згодом поєднав у своїй професії. А ще був люблячим та турботливим братом”, – розповідає мати Інна Іванівна.

18.09.1997 – 15.10.2023

Коли Владиславу виповнилось 5 років, у нього народилась сестра Дарина. Він захищав її та піклувався про неї. Оскільки дівчина любила музику, перед війною хлопець збирав кошти на фортепіано, яке вона отримала на свій 23-й День народження, але вже як подарунок від батьків в пам'ять про брата. Даша зазначає, що Влад був для неї єдиним, хто вселяв тотальну віру і абсолютний спокій, тож назвала свою другу доньку саме в честь брата.

Закінчивши другий клас Костянтинівської школи Владислав переїхав з родиною до Горностаївки, де і минула його юність. В молодших класах школи захопився карате, проте згодом таки покинув спорт. Творча натура в ньому завжди перемагала. А після випуску з місцевої школи №2, хлопець поїхав до Одеси. Там вступив до вишу, аби стати професійним інженером-будівельником. Навчався успішно, тож часто допомагав на екзаменах та заліках одеських будівельних компаній. Разом з іншими колегами хлопець займався кресленням проєктів, продумував дизайн будівель та складав плани. З першої заробітної плати придбав гітару та самостійно навчився грати. Він мав чудові перспективи в кар'єрному зростанні та у творчості, але повномасштабне вторгнення все змінило.

Через два місяці після окупації Херсонщини Влад поїхав до друзів на західну Україну, саме там і прийняв важливе рішення – піти на захист держави, аби звільнити рідний дім. Він був обмежено придатним до військової служби, тож на початку отримував відмови. Та згодом майбутнього захисника таки направили на проходження базової військової підготовки. Так Владислав став сапером та поїхав виконувати бойовий обов'язок на Донеччину. Серед побратимів хлопець швидко отримав прихильність, адже був надійним та товариським. Чимало з них і досі підтримують зв'язок з його родиною. Так, побратими з позивними Балю, Кардан та Бродяга розповіли батькам Влада, що з їх сином готові були йти на будь-яке завдання. Хлопці захоплювались його сміливістю та вмінням бачити і розуміти більше за інших, його аналітичними здібностями та високим рівнем інтелекту.

У квітні 2023 р. під час виконання одного із завдань захисник отримав вогнепальне уламкове поранення, тому був транспортований на оперування до Луцька. Саме там, у госпіталі зустрів свою споріднену душу – дівчину Катерину. Її батько лікувався в тому ж медзакладі, що і Влад. Вона і досі згадує хлопця з сумом та теплом водночас:

“Його позивний повністю відображав реальність. Влад був із золотим серцем, думками, бажаннями... Такі як він на вагу золота всього світу. Безмежна ніжність і одночасно неймовірна сила й мужність були в ньому”.

Та, на жаль, їх історія виявилась не довгою. Згодом захисник повернувся на передову, де під час виконання чергового завдання загинув. У нього залишились батьки, бабуся, сестра, племінниці та дівчина. На знак пошани та пам'яті про сапера на стіні Старомаяківського ліцею встановлено гранітну дошку з його ім'ям, а на Алеї Пам'яті Старомаяківської громади – банер з його портретом.

КОЛЕСНІЧЕНКО СЕРГІЙ ІВАНОВИЧ

Народився 24 грудня 1984 року в селі Надіївка (колишня назва Надєждівка, - ред.) Херсонського району Херсонської області. Після закінчення місцевої школи працював будівельником. Взимку 2015 року вступив до лав Збройних Сил України, служив у 59-й окремій штурмовій бригаді безпілотних систем ім. Якова Гандзюка. Учасник Антитерористичної операції на сході України. 24 лютого 2022 року з власної ініціативи приєднався до сил місцевої ТРО, обороняв місто Херсон. Навесні 2023 року добровільно долучився до складу 22-ї окремої механізованої Миколаївської бригади, мав звання солдат. Загинув 15 серпня 2023 року поблизу села Кліщіївка Бахмутського району Донецької області. Похований на Алеї Слави кладовища у Надіївці. Нагороджений відзнакою Головнокомандувача ЗСУ – нагрудним знаком «Комбатантський хрест» (посмертно). Також військовий мав подяки за службу в зоні АТО, які родина була вимушена знищити під час тимчасової російської окупації села.

Сергій Колесніченко зростав у люблячій сім'ї разом з братом-близнюком Олександром та старшою сестрою Тетяною. Мати виховувала дітей самостійно. В різні роки жінка працювала бібліотекаркою, поштаркою, техпрацівницею у школі.

«Сергій і Саша змалечку були нерозлучні, один без одного – ніде. І навіть дорослими залишалися такими ж близькими. Вони всюди були разом по життю: у школі, на роботі, в армії... Поки Саша не захворів після боїв у Бузковому парку за Херсон. Обидва сини були спокійними за характерами, чуйними, добрими, ласкавими та турботливими. Хлопці добре вчилися у школі, а у вільний час обожнювали рибалити. А ще вони сильно любили мене і Тетяну, яка їх няньчила поки я була на роботі. Були нашою міцною опорою та надійним захистом», - розповідає матір Мирослава Гнатівна.

Після навчання Сергій спільно з братом організував невеличку будівельну бригаду. Спеціалізувалися переважно на ремонті дахів. Але, за словами мами, сини мали золоті руки – не було такої роботи, яку б вони не могли виконати.

24.12.1984 – 15.08.2023

Крім того, чоловіки господарювали на власній ділянці – 15 соток біля будинку. Вирощували овочі: помідори, редиску, огірки, картоплю. Для цього збудували теплицю та освоїли трактор, - усе робили власноруч. А Мирослава Гнатівна допомагала: їздила на базар продавати врожай. Згодом брати завели пасіку: вулики, бджоли, мед – це стало ще однією власною справою. Особливо захопився Олександр, а Сергій його підтримував.

У лютому 2015 року Сергій Колесніченко приєднався до 59-ї окремої штурмової бригади безпілотних систем ім. Якова Гандзюка, виконував бойові завдання в зоні Антитерористичної операції на сході України.

Повномасштабне вторгнення застало родину вдома. О 4.45 ранку Сергій зайшов до кімнати матері зі словами: «Почалася війна». Брати не вагалися ні хвилини, одразу почали збиратися та за кілька годин вирушили до найближчого військкомату, ставши до лав місцевої територіальної оборони.

«СИНИ БУЛИ У СКЛАДІ ГРУПИ, ЯКА ВСТУПИЛА В ЗАПЕКЛИЙ БІЙ З РОСІЙСЬКИМИ ВІЙСЬКОВИМИ, ЧІЙ СИЛИ ЗНАЧНО ПЕРЕВАЖАЛИ, НА ТЕРИТОРІЇ ХЕРСОНСЬКОГО ОБЛАСНОГО ЛІЦЕУ. ВОНИ БУЛИ ГОТОВІ СТОЯТИ ДО ОСТАНЬОГО, АЛЕ ВІДСТУПИЛИ ЗА КОМАНДОЮ. ДІСТАЛИСЯ ДОДОМУ ПІШКИ, КРІЗЬ КУЩІ Й БОЛОТА, ЛИШЕ НА ТРЕТІЙ ДЕНЬ – ВТОМЛЕНІ ТА ЗНЕСИЛЕНІ. ПІСЛЯ ДВОХ МІСЯЦІВ ПЕРЕХОВУВАННЯ В УМОВАХ ТИМЧАСОВОЇ РОСІЙСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ ЇХ ВДАЛОСЯ ВИВЕЗТИ ДО МІСТА ТЕРНОПІЛЬ», - ДІЛИТЬСЯ МАТИ.

Після пережитого Олександр сильно захворів та опинився в лікарні. Тим часом Сергій не міг сидіти осторонь: рвався йти воювати та боронити країну ще дужче. Брат просив зачекати його одужання, щоб піти служити разом, як завжди, пліч-о-пліч. Однак хвороба не відступала, тому Сергій прийняв рішення мобілізуватися самостійно.

У квітні 2023 року Сергій Колесніченко долучився до 22-ї окремої механізованої Миколаївської бригади. Військовий пройшов навчання на водія БМП, але через нестачу машин перебував у складі піхоти, мав позивний Кол.

«Сергій був на Бахмутському напрямку, на той момент одному з найважчих. Розповідав мало, більше просив не хвилюватися, якщо не виходитиме на зв'язок два-три дні та обіцяв, що все буде добре. Знаю тільки, що їх кожного разу сильно обстрілювали та в них не вистачало зброї. Це був третій вихід його групи на позиції. Вирушило 12 – повернулися живими лише двоє. Один із побратимів казав, що такого хлопця, як Сергій, ще не зустрічав: вірний, надійний, чесний, щирий, добрий. Він ділився останньою пробкою води та не пив з неї, поки всі не отримують кілька крапель. А ще син мав загострене почуття справедливості, завжди вболівав за правду і говорив її за будь-яких обставин», - згадує Мирослава Гнатівна.

Сергій Колесніченко отримав смертельне поранення 15 серпня 2023 року в районі села Кліщіївка на Донеччині. Востаннє рідні бачилися з ним у квітні 2023 року, спілкувалися – у день загибелі.

На Алеї Слави у селі Надіївка встановлено інформаційний банер з портретом Сергія (меморіальний комплекс у Надіївці тимчасово демонтували внаслідок атаки російських дронів, - ред.). Військовому було 38 років. У нього залишилися мати, брат, сестра та племінник Назар.

КОЛЕСНІЧЕНКО ІГОР КОСТЯНТИНОВИЧ

Народився 23 серпня 1983 року в місті Херсоні, виріс у селі Посад-Покровське Херсонського району Херсонської області. Тут закінчив Посад-Покровську загальноосвітню школу та вступив до Вищого професійного училища №2 міста Херсона на будівельника. 24 лютого 2022 року приєднався до сил місцевої територіальної оборони. 2 травня 2022 року добровольцем вступив до лав 34-го Херсонського полку Національної Гвардії України. Отримав смертельне поранення 24 жовтня 2023 року поблизу села Кринки Херсонського району Херсонської області. Похований на кладовищі у Посад-Покровську. Нагороджений відзнакою Президента України «За оборону України» (посмертно).

Ігор Колесніченко був старшою дитиною у родині, мав молодшу сестру по матері Тетяну. Хлопця виховували мати та вітчим. З рідним батьком він стосунки не підтримував – батьки розлучилися, коли Ігореві було три роки. У різні періоди мати працювала в місцевому радгоспі та продавчиною, вітчим – на Херсонському нафтопереробному заводі та охоронцем.

«У дитинстві Ігор був веселим, життєрадісним, рухливим. Його було багато – він був скрізь, мав чимало друзів, приносив із собою настрій. Дивлюся на сина Марка – він його копія, такий же жвавий і шебушний. До своєї родини Ігор ставився з особливою повагою. Він щиро любив маму, підтримував гарні стосунки з вітчимом і був справжнім захисником для сестри. Тетяна завжди пишалася старшим братом», - розповідає дружина Ігоря Альона.

ІГОР ТА ЙОГО КОХАНА БУЛИ ОДНОСЕЛЬЦЯМИ, НАВЧАЛИСЯ В ОДНІЙ ШКОЛІ. ТОМУ АЛЬОНА ДОБРЕ ПАМ'ЯТАЄ, ЯК НА ДОЩІ ПОШАНІ ВИСІВ ЙОГО ПОРТРЕТ. ЧОЛОВІК ЗАЙМАВСЯ СПОРТОМ, ЇЗДИВ НА ВСЕУКРАЇНСЬКІ ЗМАГАННЯ З ГАНДБОЛУ, ДЕ РАЗОМ ІЗ КОМАНДОЮ ЗДОБУВАВ ПРИЗОВІ МІСЦЯ.

Та познайомилося подружжя в місцевому клубі на дискотечі. Тоді Ігореві було 19 років, а Альоні – 15. Він запросив її на танець, розговорилися і від

23.08.1983 – 24.10.2023

тоді між ними зав'язалися стосунки. У 2007 році пара одружилася. В шлюбі народилося двоє дітей: старша донька Ангеліна та молодший син Марк.

Довгий час сім'я мешкала в орендованих квартирах. Згодом Посад-Покровська сільська рада надала їм земельну ділянку, де Ігор власними руками звів будинок для родини. А після звільнення правобережжя Херсонщини – відремонтував оселю, пошкоджену внаслідок обстрілів.

Ігор Колесніченко мав природний хист до будівельної справи. Після здобуття професійної освіти він усе життя пропрацював за фахом. До повномасштабного вторгнення майже в кожному третьому будинку села можна було побачити слід його рук. Десь він будував із нуля, десь ремонтував, комусь звів сарай чи кухню. Майстерність чоловіка вражала, він умів абсолютно все: кладка цеглі, зварювання, декоративне оздоблення тощо.

«Робота була його хобі. Він постійно планував, розробляв і втілював задумане. Тому казав, що найкращим відпочинок є лягти вдома, обійняти рідних і просто побути поруч. Ігор був найкращим чоловіком і батьком: люблячим, добрим, турботливим, передбачливим. Для нього головним було наше щастя й достаток, і він робив усе задля цього. А ще я ніколи не бачила, щоб так гралися з дітьми. Його любили не лише наші діти, а й усі навколо – він знаходив спільну мову з будь-якою малечою», - згадує Альона.

Повномасштабна війна застала сім'ю вдома, їх село опинилося на лінії фронту. 15 березня 2022 року Ігор переконав дружину з дітьми евакуюватися за кордон, а сам залишився. У складі місцевої тероборони облаштував укриття та ліквідував пошкодження комунікацій. Також партизанів: передавав інформацію про позиції армії РФ і забезпечив наших військових теплим підвалом із генератором, запасом води та продуктів. Наприкінці березня Ігор виїхав до міста Миколаїв.

2 травня 2022 року Ігор Колесніченко добровільно мобілізувався до Національної гвардії України, служив у складі 34-го Херсонського полку. Про це рішення Альона дізналася постфактум, коли отримала від чоловіка фото у формі. Адже він знав, що вона буде відмовляти.

Спочатку військовий був водієм БТР, а після навчання у Великій Британії – переведений до піхоти, у штурмовій підрозділ. Мав звання старший солдат та позивний Інженер. Його отримав завдяки своїм золотим рукам. На місцях дислокації не сидів без діла: швидко та легко будував необхідні споруди для побуту й оборони.

«ІГОР – НАША ГОРДІСТЬ. ЦЕ ВЧИНОК СПРАВЖНЬОГО ЧОЛОВІКА: НЕ ХОВАТИСЯ, А МУЖНЬО ПІТИ ЗАХИЩАТИ БАТЬКІВЩИНУ. ВІН БУВ НАДІЙНИМ І СМІЛИВИМ, СПРАВЕДЛИВИМ І ЧЕСНИМ. ПІД ЧАС ПЕРШОГО ВИХОДУ НА ЛІВИЙ БЕРЕГ ЇХ ГРУПА ПОТРАПИЛА ПІД ОБСТРІЛ РОСІЙСЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ. БУЛО БАГАТО ПОРАНЕНИХ І ВІН НА СОБІ ПОВИТЯГУВАВ ХЛОПЦІВ. ПОБРАТИМИ ДОСІ ПІДТРИМУЮТЬ З НАМИ ЗВ'ЯЗОК ТА ПРИЇДЖАЮТЬ ДО НЬОГО НА КЛАДОВИЩЕ», - ДІЛИТЬСЯ ДРУЖИНА.

Ігор Колесніченко загинув 24 жовтня 2023 року під час виконання бойового завдання в районі села Кринки на лівобережжі Херсонщини. Це сталося за день до другого дня народження Марка. Востаннє рідні бачили чоловіка 15 жовтня 2023 року, спілкувалися – 17 жовтня.

НА АЛЕЇ ГЕРОЇВ У СЕЛІ ЧОРНОБАЇВКА ТА АЛЕЇ СЛАВИ У СЕЛІ ПОСАД-ПОКРОВСЬКЕ НА ХЕРСОНЩИНІ ВСТАНОВЛЕНО ІНФОРМАЦІЙНІ БАНЕРИ З ПОРТЕРАМИ ВІЙСЬКОВОГО. ЙОМУ БУЛО 40 РОКІВ. У НЬОГО ЗАЛИШИЛИСЯ ВІТЧИМ, СЕСТРА, ДРУЖИНА ТА ДВОЄ ДІТЕЙ.

«Ігор назавжди з нами, в серцях і пам'яті. Ми навіть повісили його фотографію так, щоб вона постійно була на очах. Донька добре пам'ятає тата, а син лише дізнається з роками яким він був. Проте вже зараз усім каже, що його батько – Герой. Марк часто підходить до світлини й запитує: «Де мій тато?». Тоді я відповідаю: «Тато на небі, дивиться на нас з хмаринок, чи ти мене слухаєшся та допомагаєш». Я вірю, що відтепер він наш янгол-охоронець», - говорить Альона.

КОЛОМІЄЦЬ СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

Коломієць Сергій Миколайович народився 30 червня 1980 року у місті Херсон Херсонського району Херсонської області. Навчався в Широкобалківській загальноосвітній школі I-III ступенів. Закінчив Білозерське професійно-технічне училище №6, де опанував спеціальність тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва. У 2023 році добровільно дослужився до лав Збройних Сил України та боронив державу на Покровському напрямку в складі 79-ї окремої десантно-штурмової Таврійської бригади. Загинув 3 листопада 2023 року під час виконання бойового завдання поблизу села Новомихайлівка Покровського району Донецької області. Похований на місцевому кладовищі села Широка Балка на Херсонщині. Посмертно нагороджений орденом “За мужність” III ступеня.

Сергій Миколайович мав нелегку долю. Коли йому виповнилось лише 4 місяці, внаслідок нещасного випадку загинув його рідний батько Коломієць Микола Васильович. Тож, втративши чоловіка, мати Олена Олексіївна вирішила переїхати з міста Херсон до села Широка Балка. Саме там вона вдруге вийшла заміж. Вітчимою хлопця став Сергій Володимирович Юда, який замінив Сергію батька, виховував його як належить гідному чоловіку та вчив найкращому, що умів і сам.

За деякий час у майбутнього захисника народились сестра Наталя та брат Олександр. Тому він частенько допомагав батькам наглядати за молодшими, або ж поратись по господарству. В дорослих і справді було чимало справ, адже кожен з них працював: батько – в полі, мати – садівницею на виноградниках місцевого комунального підприємства “АГРОФІРМА РАДГОСП “БІЛОЗЕРСЬКИЙ”. Згадуючи дитинство та юність старшого сина, Олена Олексіївна зазначає: “Сергій був тихою та чемною дитиною. Я жодного разу не отримувала якихось зауважень а ні з дитячого садочка, а ні зі школи. Був товаришким хлопчиком, тож мав чимало друзів, з якими частенько любив пограти у футбол чи просто провести дозвілля на місцевому стадіоні. А ще

30.06.1980 – 03.11.2023

обожнював риболовлю та велику аграрну техніку. Зокрема, як і батько, він хотів працювати на тракторі”.

Аби якнайшвидше опанувати фах, яким юнак так захоплювався, після закінчення 9 класу школи він вступив на навчання. Одразу після випуску з освітнього закладу Сергій пішов працювати трактористом до радгоспу “Комунар”. А за кілька років почав працювати то на виноградниках, то на тимчасових роботах. Отримав досвід і як заправник місцевої автозаправної станції.

На початку березня 2022 року село Широка Балка опинилося під російською окупацією. За першої ж можливості родина Сергія разом з ним виїхали на підконтрольну Україні територію. Вже тоді чоловік час від часу говорив рідним, що за нагальної потреби піде на допомогу нашим захисникам. Та коли повернувшись додому після звільнення Широкої Балки у листопаді 2022 року, побачив, що від місця, яке він так любив лишилось мало вцілілого, прийняв доленосне рішення. Чоловік допоміг родині відновити вціліле на подвір’ї та в будинку, де росіяни облаштували імпровізований госпіталь та чимало нажитків просто вкрали, а потім знайшов контакти бригади, до якої вирішив доєднатись. Мовляв, що не може просто стояти осторонь, коли ворог нещадно та нищо нищить його країну, тож має бути серед тих, хто покладе цьому край. Так, Сергій потрапив до військової частини А0224, пройшов базову військову підготовку в Житомирі та відправився на Донецький напрям. Проте побачити омріяну перемогу воїну, на жаль, не судилося. Під час останнього виходу на бойове завдання Сергій потрапив під ворожий обстріл та отримав осколкові поранення несумісні з життям.

У нього залишились мати, сестра та брат.

КОРНІЙЧУК ВЛАДИСЛАВ ЮРІЙОВИЧ

Корнійчук Владислав Юрійович народився 16 січня 1997 року в Херсоні. Навчався у Херсонській загальноосвітній школі №47. Вищу освіту здобував у Херсонському національному технічному університеті, отримав спеціальність «облік і аудит». Працював у сфері торгівлі, потім перевізником. Проходив строкову службу з 2018 по 2019 роки в Нацгвардії. Після початку повномасштабного вторгнення воював у складі 24-тої окремої механізованої бригади імені короля Данила. Помер від отриманих поранень 27 липня 2023 року у лікарні в місті Дніпро. Похований у Львові на Марсовому полі.

Владислав був корінним херсонцем, єдиною і довгоочікуваною дитиною в сім'ї. Його батьки познайомились на заводі «Напівпровідників». З дитинства Владислава полонила техніка. Він колекціонував моделі військових літаків та автомобілів, знав напам'ять усі зенітно-ракетні комплекси, принципи роботи винищувачів. Дружина згадує його як «ходячу енциклопедію».

- ВІН ДУЖЕ ДОБРЕ В ЦЬОМУ РОЗУМІВСЯ, ДО НЬОГО ЗВЕРТАЛИСЯ З ЦИМ ВЖЕ ПОТІМ, КОЛИ ВІН В АРМІЇ СЛУЖИВ, ВІН МІГ ПРОКОНСУЛЬТУВАТИ БУДЬ-КОГО, - РОЗПОВІДАЄ КАТЕРИНА, ДРУЖИНА ВЛАДИСЛАВА.

Свої підліткові роки проводив на дачі на Дніпрі, де сам керував великим човном із потужним мотором. Ходив до Херсонського клубу юних моряків, де, ще будучи студентом, влаштувався на роботу.

Найбільшою цивільною мрією Владислава було стати далекобійником. Він вступив до Херсонського національного технічного університету на спеціальність «облік і аудит», але згодом шкодував, що не обрав логістику. З майбутньою дружиною зустрівся у 2017 році в автошколі. Владислав прийшов підвищувати категорію для водіння вантажних машин, а Катерина – отримувати водійську категорію «Б». Їхнє знайомство швидко переросло з дружби у стосунки.

16.01.1997 – 27.07.2023

У 2018 році, коли Владиславу був 21 рік, пара одружилася. Того ж року пішов на строкову службу, яку проходив у Херсоні в лавах Нацгвардії. Невдовзі після початку служби Катерина дізналася, що вагітна. У 2019 році народилася їхня донечка Аня. Через сімейні обставини Владислава звільнили достроково, і він повернувся до цивільного життя.

Після армії він працював у торговельній сфері, потім перейшов у медичну фірму «Таурт», де влаштувався перевізником, де і працював до самого початку повномасштабної війни Росії з Україною. Ранок 24 лютого 2022 року застав родину в Чорнобаївці, де вони жили. Владислав на власні очі бачив, як ракета влучила на територію Чорнобаївського аеропорту.

- ЧОЛОВІК ТОДІ ШВИДКО ПРИЙНЯВ РІШЕННЯ, ВІН ЗАБІГ І СКАЗАВ: «ЗБИРАЙСЯ І ВСЕ, МИ ЇДЕМО». І ОДРАЗУ Ж ВРАНЦІ, 24 ЛЮТОГО, МИ З ДОНЬКОЮ ПОЇХАЛИ, З МІНІМУМОМ РЕЧЕЙ. І ТАК МИ ОПИНИЛИСЬ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ, - ЗГАДУЄ ДРУЖИНА.

Після виїзду майже одразу чоловік пішов до військкомату, хотів захищати Україну. Спочатку йому відмовили – направили на роботу у військкоматі в роті охорони. Вже в березні 2023 року Владислава перевели до військової частини А 0998.

Владислав виконував бойові задачі в районі Костянтинівки та біля населеного пункту Дружба на Донеччині.

- ВІН НЕ ВСЕ МЕНІ РОЗКАЗУВАВ. БАГАТО ПИСАВ, ГОВОРІВ ПРО ТЕ, ПРО ЩО МОЖНА БУЛО, ПЕРЕБУВАЮЧИ У ЦИХ «ГАРЯЧИХ» ТОЧКАХ. ВОСТАННЄ МИ СПІЛКУВАЛИСЯ 22 ЛИПНЯ. А ПІСЛЯ ЦЬОГО МЕНІ ПРИХОДИТЬ ПОВІДОМЛЕННЯ ВІД ЧОЛОВІКА: «Я ЛЮБЛЮ ТЕБЕ, АНЮ» І ВСЕ. І ЦЕ ПОВІДОМЛЕННЯ, ВОНО МЕНІ І ДОСІ КРАЄ СЕРЦЕ. МЕНІ ЗДАЄТЬСЯ ВІН ВІДЧУВАВ, БАЧИВ, ЯКІ ТЯЖКІ БОЇ І РОЗУМІВ, ЩО КОЖЕН МОЖЕ БУТИ ОСТАННІМ, - ДІЛИТЬСЯ КАТЕРИНА.

Трагедія сталася через екстрену ситуацію. Хоча Владислав мав відпочивати після зміни, його терміново відправили тримати позицію через наступ ворога. 24 липня 2023 року у селищі Дружба Бахмутського району на Донеччині він отримав важке поранення. Поки тривав бій, евакуація була вкрай утруднена. Його встигли доставити до стабілізаційного пункту, потім до Дружківки, і врешті-решт до лікарні в Дніпрі.

Батьки Владислава встигли приїхати з Херсона і побачити сина в реанімації, хоча він був без свідомості. Катерина приїхала наступного дня, але вже не встигла.

- Я ПРИЇДЖАЮ НА НАСТУПНИЙ ДЕНЬ ЗРАНКУ І Я ВЖЕ НЕ ВСТИГЛА. МЕНЕ ВЖЕ ДО НЬОГО НАВІТЬ І НЕ ПУСТИЛИ. ВИЙШЛА ЛІКАРКА, ПОВІДОМИЛА НАМ, ЩО ВІН НЕ ВИЖИВ. ЩО НЕ ВРЯТУВАЛИ, - РОЗПОВІДАЄ ДРУЖИНА.

Смерть настала 27 липня 2023 року. Владислава Корнійчука поховали у Львові на Марсовому полі, на Алеї почесних поховань.

Герой посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно), відзнакою 24-ї бригади «Хрест Героя» та отримав почесний знак Святого Юрія.

Родина залишилася жити у Львові. Донечка Аня, пам'ятає Владислава, як доброго, чуйного, уважного батька, який завжди знаходив час для спільного дозвілля та подорожей.

Владислав Корнійчук, людина з великим серцем і мрією про дорогу, до останнього подиху захищав свою родину та Україну.

КУЦЮРУБА ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ

Куцюруба Володимир Володимирович народився 18 січня 1983 року у селі Велика Олександрівка Бериславського району Херсонської області. Закінчивши 9 класів у місцевій школі, вступив до Архангельського професійно-технічного училища, де навчався на механізатора. Строкову службу проходив у Державній службі з надзвичайних ситуацій на Харківщині, потім у Києві. Працював різноманітним, з 2020 року був заробітчанином. До лав Збройних сил України вступив 5 березня 2022 року. Служив у 129-й окремій важкій механізованій бригаді. Загинув 29 червня 2022 року в селі Іванівка Високопільської селищної громади Бериславського району Херсонської області. Похований у місті Кривий ріг на Дніпропетровщині. Нагороджений орденом “За мужність” III ступеня (посмертно).

Володимир Куцюруба був старшим сином в родині. Разом з ним зростала сестра Світлана. Родина була дружна і працьовита. Батько був шофером у колгоспі, мати — кондитером. Обоє дітей охоче допомагали батькам: доглядали за кроликами.

“ЗВИЧАЙНИЙ ХЛОПЧИК, АЛЕ ТАКИЙ ШАЛЬНИЙ БУВ: НІЧОГО НІКОЛИ НЕ БОЯВСЯ. ВОВА ДУЖЕ ЛЮБИВ РИБАЛКУ. У ДИТИНСТВІ НАВІТЬ ТІКАВ ЗІ ШКОЛИ НА РІЧКУ. ДОРΟΣЛИМ СТАВ ЗАХОПЛЮВАТИСЯ МИСЛИВСТВОМ. ЧАСТО ВІЇЇДЖАВ З РОДИНОЮ НА ПРИРОДУ”, - ПРИГАДУЄ МАТИ ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА.

Повернувшись зі строкової служби, Володимир виїхав до міста Дніпро, де на нього чекала наречена. Одружившись, чоловік залишився там і п'ять років працював на автомобільному заводі.

Коли старшому сину виповнилося 6 років, Володимир з сім'єю переїхав до Великої Олександрівки. У селі чоловік влаштувався працювати інкасатором в банк. Через деякий час у родині з'явилася менша донька.

18.01.1983 – 29.06.2022

У 2018 році Володимир вирішив поїхати працювати за кордон. З дружиною, на жаль, розлучився, але з дітьми зберіг близькі і теплі стосунки.

“ВІН ДУЖЕ ЛЮБИВ СВОЇХ ДІТЕЙ. ПІСЛЯ ЗАРОБІТКІВ ЗАВЖДИ ПРИЇЗДЖАВ ДО НИХ. ЦЕ В ПЕРШУ ЧЕРГУ БУЛО. ДРУЖИНА НАВІТЬ НЕ ПОДАВАЛА НА АЛІМЕНТИ – ВОВА ЗАВЖДИ ПІДТРИМУВАВ ДІТЕЙ”, - ЗГАДУЄ ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА.

У 2020 році Володимир влаштувався охоронцем на завод “Дніпрошина” недалеко від міста Дніпро, куди на той час переїхали його діти. Коли почалося повномасштабне вторгнення, забрав з міста дітей і колишню дружину до Великої Олександрівки. Там став учасником самооборони, що сформували місцеві жителі.

“НАПРИКІНЦІ МІСЯЦЯ ОНУКА ВПАЛА, У НЕЇ РОЗПУХЛО КОЛІНО, ТУТ НЕ БУЛО ЛІКАРІВ. СИН ВЗЯВ СІМ'Ю І ВИЇХАВ ДО ДНІПРА. ЗАЛИШИВ ЇХ ТАМ. САМ ПОЇХАВ ДО СЕСТРИ У КРИВИЙ РІГ І РАЗОМ З ДРУЗЬМИ 5 БЕРЕЗНЯ ПІШОВ У ВІЙСЬКОВУ ЧАСТИНУ. КОЛИ ВИЇЗДЖАВ З ДОМУ, СКАЗАВ: “Я СИДІТИ НЕ БУДУ. МАМО, ЦЕ НЕ ОБГОВОРЮЄТЬСЯ. ХТО МОЇХ ДІТЕЙ БУДЕ ЗАХИЩАТИ?” - ПРИГАДУЄ ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА.

Володимир Куцюруба служив стрільцем першого відділення другого взводу роти контрдиверсійної боротьби батальйону “Ареш” в 129-й окремій важкій механізованій бригаді (раніше, до 2025 року належала до територіальної оборони, ред.) Під час служби отримав позивний Куций — скорочено від свого прізвища.

Володимир брав участь у боях на Запорізькому, Луганському і Херсонському напрямках. Востаннє мати спілкувалася з ним 23 червня 2022 року: син збирався виїздити на завдання.

“Він написав доньці, Світлані: “Я по дорозі додому”. Це були його останні слова. У п'ятницю прийшов командир, Світланин чоловік, і сказав, що Вови більше немає. На завдання їх пішло 10 чоловік, потрапили під артобстріл. Двоє загинули і ще троє були поранені”, - пригадує мати. Володимир Куцюруба загинув 29 червня 2022 року під час звільнення села Іванівка Бериславського району на Херсонщині за 20 кілометрів від рідної Великої Олександрівки. Через щільні обстріли тіла полеглих змогли забрати лише через два дні.

Поховали захисника у Кривому Розі на Дніпропетровщині. Вулицю в селі Іванівка, на якій загинув Володимир Куцюруба та його побратими, перейменували на вулицю Визволителів, а рідні встановили пам'ятну дошку на їхню честь по дорозі до рідного села Володимира. У загиблого залишилися батьки і двоє дітей. Йому було 39 років. Він мріяв подорожувати разом з дітьми, показати їм інше життя.

“Побратими розказували, казав їм: “Хлопці, тільки заїдемо в Велику Олександрівку, батько зразу заріже свиню і буде жарити шашлики”. Коли нас звільнили 4 жовтня 2022 року, ми зарізали поросля і годували всіх. І зараз військових пригощаємо. Тільки ріжемо поросля, так і несемо: “Їжте, діти, і згадуйте нашого сина”, - поділилася Людмила Миколаївна.

Навпроти батьківської хати стоїть пустою дім, який збудували для Володимира. Мати й батько щомісяця їздять до нього на кладовище і все одно досі чекають на його повернення.

ЛИСЕНКО ІВАН МИКОЛАЙОВИЧ

Лисенко Іван Миколайович народився 7 жовтня 1958 року в селищі Велетенське Білозерської селищної громади Херсонського району Херсонської області. Навчався у Велетенській середній школі. Закінчив Одеський політехнічний інститут за спеціальністю «Інженер-конструктор радіоапаратури». На початку повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року долучився до складу 1-ї роти 194-го батальйону 124-ї окремої бригади Херсонської ТрО, військова частина А7360. Обіймав посаду солдат-стрілець. Загинув 1 березня 2022 року під час оборони міста Херсон у бою на території Бузкового парку. Похований у селищі Велетенське Херсонської області. Указом Президента України № 747/2023 посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня. За патріотизм, особисту мужність, виявлену у захисті територіальної цілісності України, та героїзм під час херсонського спротиву російським загарбникам посмертно удостоєний звання «Почесний громадянин Херсонської міської територіальної громади».

Іван Миколайович народився в сім'ї трудівників Миколи Степановича та Валентини Іванівни Лисенків в мальовничому селищі Велетенське на Херсонщині. Батьки були працівниками місцевого радгоспу «Городній Велетень», завжди вчили любити рідну землю, цінувати все, що вона дає та бути гідною людиною. Тож хлопець зростав чемним, працьовитим, добрим та щирим. Він завжди радо допомагав батькам поратись по дому, любив весело провести час в компанії молодшого брата Олександра, а в школі був старанним учнем. Саме в шкільні роки Іван Миколайович виявив неабиякі здібності в радіоінженерії під час занять в радіогуртку. Крім того, він обожнював уроки математики й мав успіх у її опануванні. З огляду на це батьки прагнули надати сину всі можливості для розвитку саме в тому, чим він так захоплювався.

Закінчивши школу, Іван Миколайович деякий час працював на Херсонському суднобудівному заводі, а потім вступив на навчання до вишу. Так чоловік став інженером-конструктором радіоапаратури. Цю справу полюбив на

07.10.1958 – 01.03.2022

все життя. Після випуску, як молодого фахівця, його направили працювати на Новокаховський приладобудівний завод “Сокіл”. Та згодом почались роки перебудови, внаслідок чого завод закрили, тому Іван Миколайович влаштувався працювати керівником гуртка на станції «Юних техніків» у місті Нова Каховка.

У 1979 році чоловік одружився. У шлюбі з дружиною Ольгою в нього народилось двоє синів – Сергій та Іван. Пані Ольга згадуючи Івана Миколайовича зазначає, що він був взірцем турботливого чоловіка, батька, дідуся, за яким всі безмежно сумують. Коли сім’я переїхала до міста Херсон, Іван Миколайович пішов працювати провідним інженером у філії «Дельта-Лоцман» державного підприємства «Адміністрація морських портів України». Там чоловік працював наступні 23 роки життя. В цей час він не покидав улюбленої справи та продовжував займатись радіотехнічною інженерією. Зокрема, щорічно долучався до всеукраїнських і міжнародних змагань та чемпіонатів з радіоспорту, в яких часто ставав переможцем. Аби якнайкраще готуватися до таких заходів, разом з командою вирушав в експедиції на острови в Чорному морі. Навіть мав та постійно вдосконалював свою персональну радіоматорську радіостанцію.

У 2014 році, маючи чітку громадянську позицію, чоловік був налаштований долучитися до участі в антитерористичній операції та через вік і стан здоров’я отримав відмову. Проте коли окупанти здійснили повномасштабне вторгнення на територію нашої країни та наблизилися до Херсона, Іван Миколайович без роздумів пішов до військкомату. Цього разу йому дозволили доєднатися до лав тероборонівців. Коли йому зателефонували з цією новиною, чоловік перебував на робочому місці, саме пропускав судна, які заходили з лиману у Дніпро. Він зателефонував сину та попросив відвезти його на локацію. Тоді це була остання зустріч сина та батька. Адже додому чоловіку повернутися вже не судилося. Невдовзі, 1 березня 2022 року Іван Миколайович відправився на бойове завдання до херсонського Бузкового парку. Там херсонські тероборонівці зустріли окупантів з автоматами і «коктейлями

Молотова», проте ворог мав значно більші переваги у зброї та броньовану техніку. Бій виявився нерівним, тож тероборонівці загинули. Трагічно, але гордо та мужньо. В умовах окупованого міста захоронити полеглих містянам вдалося потайки на кладовищі Геологів. Лише після деокупації Херсона було здійснено ексгумацію тіл та судмедекспертизу, після чого рідні мали змогу нарешті гідно перезахоронити Івана Миколайовича.

У тероборонівця залишилися дружина, діти та 4 онуків. Банер з портретом захисника встановили на Алеї Пам’яті Білозерської громади.

ЛИТВИН ЛЕОНІД ЮРІЙОВИЧ

Литвин Леонід Юрійович народився 25 квітня 1987 року в селі Тягинка Бериславського району Херсонської області. Навчався в Тягинській загальноосвітній школі I-III ступенів (нині Тягинський ліцей). Закінчив Херсонський аграрно-економічний державний університет, отримавши кваліфікацію еколога. Захищав країну на Куп'янському напрямку Харківської області в складі 41-ї окремої механізованої бригади (в\ч А4576). Обіймав посаду стрілець-снайпер. Загинув 18 жовтня 2023 року в районі населеного пункту Синьківка на Харківщині внаслідок ворожого артилерійського обстрілу під час штурмових дій проти ворога. Похований на місцевому кладовищі села Князівка Високопільської громади Херсонської області.

Леонід був старшим сином подружжя Юрія Леонідовича та Ольги Анатоліївни Литвин. Вони були дружною та працьовитою родиною, в якій намагалися дати дітям найкраще та виховати їх гідними людьми. Батько працював спочатку водієм в місцевому колгоспі, а потім і водієм швидкої допомоги. Мати була бухгалтером Тягинської сільської ради, а до початку повномасштабного вторгнення працювала в місцевій лікарні. У вільний від роботи час намагалися приділяти увагу дітям. Адже в Леоніда була ще й молодша сестра Олена. Діти мали між собою досить гарні відносини, що лишилось і в дорослому житті. Поки сестра допомагала мамі, він охоче робив заготовки сіна на зиму разом з батьком або ж порався з ним по домогосподарству, чи їхав на риболовлю.

“З ДИТИНСТВА ЛЬОНЯ БУВ ДОПИТЛИВИМ ХЛОПЦЕМ, ВІН РАНО НАВЧАВСЯ ЧИТАТИ, СПІВАВ ТА ЛЮБИВ СЛУХАТИ РОЗПОВІДІ ДОРОСЛИХ. ВІН ВЗЯВ ВІД БАТЬКІВ НАЙКРАЩЕ – ЧЕСНІСТЬ, ПРАЦЬОВИТІСТЬ, ДОБРОТУ. А ЩЕ БУВ ДУЖЕ ЦІЛЕСПРЯМОВАНИМ”, – ЗГАДУЄ БРАТА ОЛЕНА.

У шкільні роки хлопець був дуже старанним учнем, ніколи не бешкетував, не прогулював уроків. Його улюбленими предметами були мате-

25.04.1987 – 18.10.2023

матика, фізика, література та історія. У вільний від навчання та домашніх клопотів час, полюбляв засісти за книгами. Він достеменно знав усі художні твори зі шкільної програми та цікавився різними легендами. Особливо любив поговорити зі старожилами на цю тему. Крім того, хлопча мав хист до художнього читання, тож доволі артистично декламував вірші та гуморески. Також Леонід був дуже товариським, легко знаходив спільну мову з однолітками та завжди з повагою ставився до дівчат. За життя від нього ніхто не чув жодного поганого слова, що було результатом гарного виховання. Всі ці якості зберіг в собі і надалі.

Під час навчання в університеті хлопець зустрів майбутню дружину Тетяну. 18 серпня 2012 року пара заручилась. Аби забезпечити новоствореній сім'ї гарне майбутнє чоловік наполегливо працював. Спочатку фахівцем Державної екологічної інспекції України Південного округу, пізніше спробував опанувати досвід роботи на заводі компанії "Данон", оператором автозаправної станції та за кордоном. І де б Леонід не працював, всюди цінувались його організаторські здібності, комунікабельність та дотепність, вміння знайти вихід із найскладніших ситуацій.

ВСЕ БУЛО ДОБРЕ, ПОКИ ЧОЛОВІК НЕ ДІЗНАВСЯ, ЩО ЙОГО БАТЬКА БІЛЬШЕ НЕМАЄ. ЦЮ ВТРАТУ ЛЕОНІД ПЕРЕЖИВ ДУЖЕ ТЯЖКО, АЛЕ ПРИ ЦЬОМУ ПООБІЦЯВ, ЩО ЗАМІСТЬ БАТЬКА БУДЕ ОПОРОЮ ДЛЯ МАТЕРІ ТА СЕСТРИ. ВІН ЗАЛИШАВСЯ ВІРНИМ СВОЇМ СЛОВАМ ДО ОСТАНЬОГО ПОДИХУ.

На початку повномасштабного вторгнення чоловік перебував разом з дружиною на Херсонщині, тож сповна відчув всі тонкощі життя в російській окупації. Та коли вдалось виїхати, отримав повістку, яка а ні скільки його не злякала. Все, що сказав Леонід: "Треба – значить треба! Ми повинні захистити своє". І вже 14 березня 2023 року він був мобілізований. Спочатку захисник пройшов базову військову підготовку та засвоїв основи професії

снайпера. Потім був направлений виконувати бойові завдання на території Куп'янського району Харківської області.

Восени 2023 року захисник вирішив взяти відпустку, аби нарешті побачитись з рідними, але йому так і не вдалось цього зробити. Адже незабаром брав участь у штурмі ворожих позицій поблизу села Синьківка на Харківщині під щільним артилерійським вогнем, де і загинув. Леоніду навіки залишилось 36 років.

Поховали снайпера в селі Князівка Високопільської громади Херсонської області, де Леонід жив і працював перед війною з дружиною Тетяною. На Алеї Пам'яті у Високопільлі розмістили плакат з портретом захисника, а в Тягинській громаді на Алеї Героїв встановили пам'ятний знак. У воїна залишились мати, дружина, рідна сестра та племінник.

ЛИТВИНЕНКО ОЛЕКСІЙ СТАНІСЛАВОВИЧ

Литвиненко Олексій Станіславович, позивний Скіф, народився 18 червня 1997 року в місті Каховка Каховського району на Херсонщині. Навчався в Каховському навчально-виховному комплексі “Гімназія - спеціалізована школа I ступеня з поглибленим вивченням іноземних мов” Каховської міської ради. Вищу освіту здобув спочатку в Одеському державному університеті внутрішніх справ, а потім і в Національній академії внутрішніх справ, де опанував освітню програму “Керівники та професіонали в галузі правознавства та правоохоронної діяльності”. Добровільно став на захист держави складі 2-го батальйону 1-ї роти взводу вогневої підтримки 79-ої окремої десантно-штурмової Таврійської бригади Збройних сил України на посаді старшого навідника гранатометного відділення. Загинув 16 жовтня 2023 року під час виконання бойового завдання в селі Новомихайлівка Покровського району Донецької області. Похований на Алеї Слави Берковецького кладовища у Києві. Посмертно відзначений орденом “За мужність” III ступеня.

“Збили з ніг – бийся на колінах, йти не можеш – лежачи наступай”. Саме ці слова стали життєвим кредом Олексія, якому він залишався вірним до останнього подиху. Народився майбутній захисник в родині каховчан Литвиненко Станіслава Григоровича та Литвиненко Світлани Миколаївни. Батько працював газівником, мати – медикинею в одному з місцевих закладів охорони здоров’я. Також хлопець мав і молодшу сестру Дарину, яку завжди захищав та оберігав.

З самого малку Олексій вбирав від батьків найкращі якості та дослуховувався до кожної батьківської мудрої настанови. Під час навчання в Каховській гімназії він обожнював уроки з історії України. Тож добре орієнтувався в датах та визначних подіях української історії. Особливо цікавився добою козацтва. Навіть кілька років поспіль був отаманом каховського куреня “Скіф”, назва якого у майбутньому послугувала для нього позивним.

18.06.1997 – 16.10.2023

“СИН ЗАВЖДИ БУВ ДУЖЕ АКТИВНИМ. ВІН ОБОЖНЮВАВ СПОРТ, ТОЖ НЕ ПРОПУСКАВ ЖОДНИХ СПОРТИВНИХ ЗМАГАННЯ В ГІМНАЗІЇ. ВІН МАВ БАГАТО ЗАХОПЛЕНЬ, ВМІНЬ ТА НАВИЧОК – СТІЛЯВ З ЛУКА, ПІДТЯГУВАВСЯ НА ПЕРЕКЛАДИНІ, МЕТАВ ДРОТИКИ У МІШЕНІ, ЧАСТО ГРАВ У ВОЛЕЙБОЛ, ФУТБОЛ, З ЛЕГКІСТЮ ПЕРЕТЯГУВАВ КАНАТИ, ХОДИВ У ПОХОДИ. ТАКОЖ ВІДВІДУВАВ СПОРТИВНУ СЕКЦІЮ З ДЗЮДО ТА МАВ БАГАТО НАГОРОД ЗА ПЕРЕМОЖНІ ПОЄДИНКИ. ВЦІЛОМУ, НАШ ОЛЕКСІЙ ПРОЙШОВ ШЛЯХ ВІД ЗАХИСНИКА ФУТБОЛЬНОЇ КОМАНДИ ДО ЗАХИСНИКА КРАЇНИ”, – РОЗПОВІДАЄ МАТИ СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА.

Відмінна фізична підготовка та знання історії України стали юнаку в нагоді при вступі до омріяного вишу в 2015 році. Там хлопець докладав максимум зусиль, аби опанувати сповна навчальну програму та отримати необхідний досвід. В результаті наполегливого навчання отримав відзнаку “Кращий курсант”. Завершивши навчання в наступному виші в 2021 році Олексій влаштувався працювати в оперативній групі каховського відділення поліції. Він був задоволений тим, що обрав саме таку професію, тож працював із захватом та охоче опановував новий, вже практичний, досвід. Так тривало до 24 лютого 2022 року. Територію Херсонщини стрімко окупував ворог, тож хлопець почав активно шукати можливості виїзду з метою стати на захист України. І йому таки вдалось. Ще коли вступав до вишу, згадують батьки, наголошував, що якщо не складе іспит, піде боронити країну в рамках анти-терористичної операції.

16 листопада 2022 року Олексій добровільно доєднався до складу 2-го батальйону 1-ї роти взводу вогневої підтримки 79-ої окремої десантно-штурмової Таврійської бригади Збройних сил України, обійнявши посаду старшого навідника гранатометного відділення. Виконувати бойові завдання захисника направили на Донецький напрямок.

Під час несення служби Олексій познайомився з дівчиною, але бути разом їм, на превеликий жаль, не судилось. Внаслідок ворожого обстрілу позиції захисник загинув неподалік села Новомихайлівка Покровського району

Донецької області. Рідні та друзі згадують воїна найтеплішими словами та всі, як один повторюють, що їм завжди бракуватиме надійного мужнього плеча Олексія та затишку, який відчували поряд з ним.

У нього залишились батьки, рідна сестра, бабусі та дідусь.

ЛІЛІСОН ЄВГЕН ВІКТОРОВИЧ

Лілісон Євген Вікторович народився 13 серпня 1990 року в селі Ново-олексіївка Генічеського району на Херсонщині. Закінчив місцеву школу, після цього шукав свій шлях, зупинився на роботі охоронником. У листопаді 2022 року став до війська – служив у морській піхоті, у військовій частині А 2613. Отримав поранення, після чого повернувся до військової служби. Загинув 9 червня 2023 року біля села Сторожеве Волноваського району Донецької області. Похований у Львові.

- Родину я його не знаю взагалі, — зізнається дружина Альона. — З батьком ми так і не встигли познайомитися, бо він жив окремо, а мама померла, коли Жені було 18. Я бачила її лише раз, коли ми тільки починали зустрічатися — мені тоді було чотирнадцять, йому шістнадцять. Потім дізналася, що вона померла, і він це переживав дуже важко. Для нього ця тема була табу.

Дитинство Євгена минуло в Новоолексіївці. Про шкільні роки Альона знає небагато, але пригадує розповіді чоловіка про його захоплення ще з дитинства – любив займатися машинами і рибалити. В молоді роки доля підкинула Євгенові немало випробувань, але він знайшов в собі сили стати на ноги і почати достойне життя. Кілька років працював охоронником на різних об'єктах, допомагав батькові чим міг.

Повномасштабна війна застала його в рідному селі. Перебуваючи в окупації Євген чинив спротив – займався партизанською діяльністю. Згодом вирішив їхати на підконтрольну територію України - пішки йшов до Бериславського району, переплив Дніпро, дістався до Кривого Рогу. Саме тоді зробив Альоні пропозицію створити сім'ю. Вони одружилися у листопаді 2022 року у Львові. Наступного дня чоловік вирушив на фронт.

У Альони четверо дітей від попереднього шлюбу. За кілька місяців Євген став для дітей справжнім батьком.

- СТАРШИЙ СИН ЯКОСЬ СКАЗАВ ЙОМУ: «ДЯКУЮ ТОБІ, ЩО ПОКАЗАВ, ХТО ТАКИЙ СПРАВЖНІЙ БАТЬКО». А НАЙМЕНШІЙ ТОДІ БУЛО ДВА РОКИ,

13.08.1990 – 09.06.2023

АЛЕ ДОСІ КАЖЕ: «МІЙ ТАТО — ЖЕНЯ», — ЗГАДУЄ АЛЬОНА ПРО НЕДОВГЕ СПІЛЬНЕ ЖИТТЯ У ШЛЮБІ.

Євген служив у морській піхоті, у військовій частині А 2613, пройшов навчання у Львові, потім потрапив до 35-ї бригади, 88-го батальйону. Пережив перше поранення у грудні 2022 року — уламки потрапили в обличчя. Після лікування повернувся до служби. З того моменту він дуже змінився, розповідає дружина:

- ЛЮДИНА, ЯКУ Я ВІДПУСКАЛА, І ТА, ЩО ПОВЕРНУЛАСЯ, БУЛИ РІЗНІ. ВІН КОЖЕН ШУРХІТ ЧУВ, НАСТОРОЖУВАВСЯ. Я ПРОСИЛА РОЗПОВІСТИ, ЩОБ ПОЛЕГШАЛО, А ВІН КАЗАВ: «НЕ ХОЧУ, ЩОБ ТИ ЗНАЛА, ЩО ТАКЕ ВІЙНА». ЯКОСЬ НЕ ВИТРИМАВ І СКАЗАВ: «ТИ ХОЧЕШ, ЩОБ Я РОЗКАЗАВ, ЯК Я ЛІД В ОКОПАХ ЇВ? ЯК ЗАЛИШИВ ПОБРАТИМА, БО НЕ МІГ ЗАБРАТИ ПІД ОБСТРІЛОМ?» І Я ТОДІ ЗРОЗУМІЛА, ЩО КРАЩЕ НЕ ПИТАТИ.

9 червня 2023 року, близько 21-ї години Євген надіслав дружині голосове повідомлення з інформацією, що готується на виїзд, після чого обіцяв вийти на зв'язок. Більше він не повернувся...

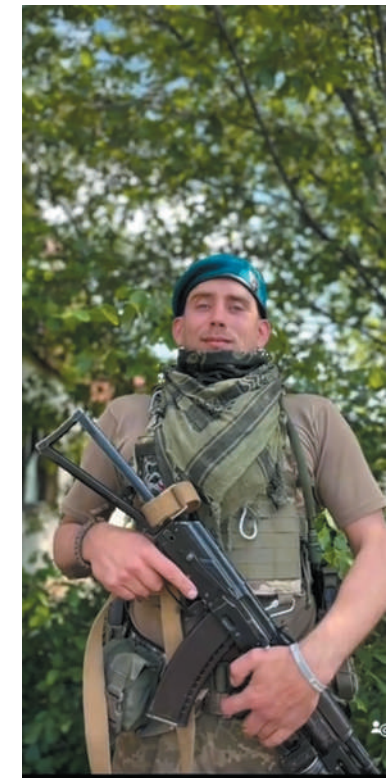
- Я ВІДЧУВАЛА ЩОСЬ, — КАЖЕ АЛЬОНА. — ДЕСЬ О ПІВ НА ОДИНАДЦЯТУ МЕНЕ АЖ МОРОЗ УЗЯВ. А ПОТІМ ТЕЛЕФОН МОВЧАВ. ТІЛЬКИ 12 ЧЕРВНЯ МЕНІ ПОДЗВОНИЛИ Й СКАЗАЛИ, ЩО ЖЕНЯ В СПИСКАХ «ДВОХСОТИХ». Я НЕ ВІРИЛА. ДУМАЛА, ПОМИЛКА.

Її чоловік загинув того ж вечора, 9 червня 2023 року, під час бою біля села Сторожеве Волноваського району Донецької області. Під час виконання завдання російські військові вдарили ракетою з гелікоптера по машині, в якій перебували 12 українських воїнів, серед них був і Євген.

Його тіло змогли повернути тільки через рік — у квітні 2024-го Альоні повідомили про збіг ДНК. Поховали Героя 28 червня 2024 року на Марсовому полі у Львові. За життя та після смерті Євген Лілісон був відзначений державними та місцевими нагородами: відзнакою Міністра оборони України «За поранення» і почесним знаком Святого Юрія за героїзм і жертвність від Львівської міської ради.

Альона зберігає його фото і голосові повідомлення. В останньому — його улюблена фраза:

«Все буде чотко». Так він завжди казав — навіть тоді, коли навколо вирувала війна.

ЛІСОВИЙ ОЛЕКСІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

Лісовий Олексій Володимирович народився 25 червня 1980 року в місті Сміла Черкаської області, за кілька років переїхав до Житомира, з 2005 року проживав у Нижньосірогозькому районі. Школу закінчив у Житомирі, продовжив навчання у Житомирському військовому інституті імені Корольова за спеціальністю «радіоелектроніка». З 2002 року почав будувати військову кар'єру. Отримав травму та продовжив роботу спочатку у військкоматі, потім у податковій інспекції. У 2015 році був мобілізований до військкомату. У 2019 році брав участь в ООС – служив у 28-й окремій механізованій бригаді в Мар'їнці. Після повернення з відрядження продовжив службу в лавах ЗСУ. Згодом був направлений до Оперативного командування «Південь» в Одесу у ракетні війська. Помер 13 липня 2023 року в Одесі.

Олексій у п'ятирічному віці переїхав із мамою та сестрою до Житомира. Юнацькі мрії Олексія були далекі від казарм: після школи він навчався у Політехнічному ліцеї та хотів бути програмістом. Проте батьки бачили його майбутнє інакше. Тому продовжив навчання у Житомирському військовому інституті ім. Корольова. Це дало йому не лише військове звання, а й цивільну інженерну освіту, яка пізніше знадобилася.

У 2002 році Олексій розпочав службу у 3-му окремому полку спеціального призначення. Його кар'єра професійного військового, здавалося, йшла вгору, але в 2005 році на військових навчаннях у Криму він отримав важку травму.

- ПІСЛЯ ОТРИМАНОЇ ТРАВМИ ЧОЛОВІК ПІВ РОКУ ПРОВІВ У ОДЕСЬКОМУ ГОСПІТАЛІ ПІСЛЯ ЧОГО ЙОМУ ДОВЕЛОСЯ ЗВІЛЬНИТИСЯ З СЛУЖБИ ЗА СТАНОМ ЗДОРОВ'Я. ВІН БІЛЬШЕ НЕ МІГ СЛУЖИТИ У ДЕСАНТНО-ШТУРМОВИХ ВІЙСЬКАХ, ХОЧА ДО ТОГО МАВ ПОНАД 50 СТРИБКІВ ІЗ ПАРАШУТОМ, - РОЗПОВІДАЄ ПРО ОЛЕКСІЯ ДРУЖИНА СВІТЛАНА.

У 2005 році Олексій переїхав до матері на її батьківщину - до Нижньосірогозького району Херсонської області. Спершу працював державним службовцем у

25.06.1980 – 13.07.2023

військкоматі, пізніше очолював відділ інформатизації в податковій інспекції. Це був час, коли його інженерні навички і мрія про ІТ нарешті поєдналися.

- ВІН ІНЖЕНЕР-ЕЛЕКТРОНІКИ, МРІЯВ БУТИ ПРОГРАМІСТОМ, ТО ЦЕ ЙОМУ БУЛО ЦІКАВО. НАВІТЬ ПІСЛЯ ЗВІЛЬНЕННЯ З ПОДАТКОВОЇ ЙОГО ГУКАЛИ РЕМОНТУВАТИ СЕРВЕРИ ДВА РАЙОНИ, БО ТІЛЬКИ У НЬОГО БУЛИ ПОТРІБНІ ЗНАННЯ, - ГОВОРІТЬ ДРУЖИНА.

У 2007 році Олексій зустрів Світлану. Вона одразу відчула, що він – особливий.

- ВІН БУВ ДУЖЕ РОЗУМНИЙ, З НИМ БУЛО ДУЖЕ ЦІКАВО РОЗМОВЛЯТИ І СЛУХАТИ ЙОГО. БУВ ДУЖЕ ОСВІЧЕНИМ - БАГАТО ЗНАВ, ДУЖЕ БАГАТО ЧОГО ВМІВ. ЯКОСЬ ОДРАЗУ СЕРЦЕ ВІДЧУЛО, ЩО ВІН САМЕ ТА ЛЮДИНА, З ЯКОЮ МОЖНА ПРОЖИТИ ЩАСЛИВЕ ЖИТТЯ, - ДІЛИТЬСЯ ДРУЖИНА.

За два роки вони почали жити разом у Нижніх Сірогозах, а в 2010 році офіційно одружилися. У лютому 2011 року в них народився син Ярослав. Для Олексія син був центром всесвіту. Він опікувався розвитком дитини, відправив на карате та наймав репетиторів з математики та англійської. Родина також мала спільні традиції: рибалка з сином та щорічні поїздки на Арабатську стрілку та гарячі джерела.

У 2015 році, на тлі скорочень і подій на сході країни, Олексія мобілізували до військкомату Нижньосірогозького району як кадрового офіцера. А у 2019 році прийшла його черга вирушити в АТО: майже рік він служив у 28-й окремій механізованій бригаді в Мар'їнці на посаді начальника розвідки. Це був час постійної небезпеки від снайперів.

- Він про ті події не дуже розповідав, він мене беріг. Була історія, коли мобільний телефон врятував його від снайперської кулі, — ділиться Світлана деталями. - Телефон, пробитий наскрізь, лежав у кишені, захистивши серце.

В грудні 2019 року стара травма загострилася, і після операції Олексій повернувся додому, де його підвищили до військового комісара, пізніше призначили начальником першого відділення Генічеського районного територіального центру комплектування та соціальної підтримки Херсонської області.

Ранок 24 лютого 2022 року почався о 4:30 зі дзвінка чергового. Олексій негайно зібрав особовий склад. О 14:00 він приїхав додому зі словами: «Збирайтеся, у вас 15 хвилин». Колона ТЦК із Нижньосірогозького, Новотроїцького та Генічеського районів, разом із родинами, рушила на північ. Після відмови прийняти їх в Енергодарі та Василівці, вони дісталися Запоріжжя. Олексія та його побратимів одразу направили на позиції під Оріховом.

Під Кропивницьким, де він формував територіальну оборону, Олексій тричі писав заяви, щоб його перевели у бойову частину. Влітку 2022 року його направили до ОК «Південь» в Одесу у ракетні війська. Він швидко опанував нову спеціальність, навіть пройшов навчання у Німеччині. Його обов'язки були критично важливими.

Узимку 2022 року, на Новий рік, родина востаннє вирвалася на спільну відпустку — п'ять днів у Львові.

Перевантаження, стреси та загострення старих травм неминуче наблизили трагічний кінець. На службі в Одесі 13 липня 2023 року під час виконання бойового завдання Олексію стало зле, він втратив свідомість. Лікарі шість годин боролися за його життя, але не змогли врятувати.

Підполковник Олексій Володимирович Лісовий навечно залишився на варті. Його відданість і мужність відзначено посмертно Орденом Богдана Хмельницького III ступеня, а також прижиттєвими нагородами: Почесним нагрудним знаком Головнокомандувача ЗСУ «Сталевий хрест» (грудень 2022), Нагрудним знаком Міністерства оборони України «За зразкову службу» (травень 2023) та Відзнакою командувача ОК «Південь» (2022).

Олексія кремували, і його прах залишається зі Світланою в Одесі.

- Це було моє свідоме рішення. Маємо надію, що колись повернемося і відвеземо прах Олексія додому, - розповідає дружина.

ЛОЗКО МАКСИМ ВАСИЛЬОВИЧ

Народився 26 грудня 1990 року в селі Трудолюбівка Бериславського району Херсонської області. Тут закінчив 9 класів місцевої школи та вступив до технікуму міста Нова Каховка, де навчався інформаційних технологій. Здобуття освіти перервав через строкову службу, яку проходив як моряк. З 24 лютого 2022 року волонтерив у місті Кривий Ріг. 17 березня 2022 року добровольцем вступив до 129-ї окремої бригади територіальної оборони. Згодом приєднався до 253-го батальйону «Арей» 129-ї окремої важкої механізованої бригади Збройних Сил України. У ніч з 27 на 28 вересня 2023 року отримав тяжке поранення поблизу села Старомайорське та селища Урожайне Волноваського району Донецької області. З жовтня 2023 року помер від отриманих травм у Дніпропетровській обласній клінічній лікарні ім. І.І. Мечникова. Похований в секторі почесних поховань Центрального кладовища у Кривому Розі Дніпропетровської області. Нагороджений відзнакою «За оборону міста Кривий Ріг», медаллю «За хоробрість в бою», нагрудним знаком «Ветеран війни», пам'ятним знаком 129-ї окремої бригади Криворізької ТрО (прижиттєво) та Почесною грамотою Верховної Ради України, відзнакою Головнокомандувача ЗСУ – нагрудним знаком «Золотий хрест» (посмертно).

Максим Лозко був наймолодшою дитиною у родині, мав двох старших братів Дениса та Віктора. Мати хлопця була домогосподаркою, батько – пасічником. Ще в юності Максим зацікавився ІТ-сферою, з цим напрямком хотів пов'язати своє життя. Однак через особисті обставини після армії повернувся додому та став допомагати татові з сімейною справою – бджолярством. Та інтерес до комп'ютерів залишився: у вільний час займався ремонтом і програмуванням.

«У дитинстві Максим був справжнім живчиком: брав участь у всьому довкола й прагнув бути першим. Така активність і завзятість залишилися з ним і в дорослому віці, сміливо пробував свої сили у різних сферах. А ще

26.12.1990 – 03.10.2023

він був відповідальним, добрим, веселим, чуйним, розумним», - розповідає дружина Максима Ольга.

З майбутньою дружиною чоловік був знайомий зі школи. У 2010 році пара одружилася. У шлюбі народилося двоє синів: Ярослав і Тимур. Перший час родина мешкала у Трудолюбівці, а у 2011 році переїхала до Нової Каховки. Тут чоловік працював менеджером в будівельно-господарському супермаркеті. У 2015 році вони повернулися жити до рідного села Максима.

«Максим був найкращим батьком, який хотів виховати синів гарними людьми – закласти в них правильні принципи та моральні орієнтири. Він умів знайти спільну мову з дітьми: грався з ними, допомагав у навчанні, привчав їх до спорту. Вони займалися рукопашним боєм, і на кожних змаганнях він був їх найпалкішим уболівальником. Максим був коханим чоловіком, який завжди знаходив час і спосіб порадувати мене. У нашому домі постійно були квіти, навіть під час повномасштабної війни. Коли він повертався з бойового завдання, то замовляв доставку квітів і прикрас», - згадує Ольга.

З 2019 року сім'я проживала у Кривому Розі. Тут Максим знайшов себе у новій діяльності – працював колористом на підприємстві, замішував фарби за відтінками. Родина мала свою традицію – проводити вихідні разом поза домом. Вони гуляли в парку, каталися на атракціонах чи виїжджали на природу.

У перший день повномасштабного вторгнення чоловік став волонтером, допомагав із підготовкою захисних споруд у місті. В середині березня долучився до лав 129-ї ОБр ТрО. Згодом увійшов до складу 253-го батальйону «Арей» 129-ї ОБМБр ЗСУ. Був командиром механізованого відділення, командиром бойової машини, кулеметником. Мав звання молодший сержант і позивний Матрос, проте побратими часто називали його Морячок. Військовий брав участь у звільненні Херсонщини, зокрема селища Архангельське та села Миролюбівка Бериславського району. Також мав ротації на Донецький і Запорізький напрямки.

«На нього можна було покласти в бою, ніколи не залишав своїх та попри все йшов до цілі разом, він нічого не боявся. Під час виконання останнього завдання Максим спочатку отримав поранення спини, його хотіли евакуювати та він відмовився. Бо хотів бути зі своїми хлопцями. А потім сталося друге поранення...», - ділиться дружина.

У ніч з 27 на 28 вересня 2023 року під час штурму між селом Старомайорське та селищем Урожайне на Донеччині Максим Лозко отримав складне уламкове поранення голови. Військовий був евакуйований і прооперований у місті Покровськ, після – госпіталізований до реанімації Дніпропетровської обласної клінічної лікарні ім. І.І. Мечникова у місті Дніпро, де медики три дні боролися за його життя. Увесь цей час чоловік перебував у комі. З жовтня о 5-й ранку його серце зупинилося.

«Востаннє ми спілкувалися 26 вересня. Домовилися, що після виходу з позицій я приїду і ми поїдемо додому. Йому мали дати відпустку на 5 днів. Взагалі, при кожній можливості приїжджала до нього, везла його улюблені страви: мою запечену качку та тещині пиріжки з картоплею. Хотілося його огорнути теплом і затишком, підтримати турботою», - каже Ольга.

Стенди пошани з портретами Максима Лозко встановлено: на Алеї Слави у селі Трудолюбівка та Алеї Героїв у селищі Нововоронцовка на Херсонщині, Меморіалі Героїв «Куби пам'яті» та Алеї Слави в Довгинцівському районі у місті Кривий Ріг на Дніпропетровщині. Також інформація про військового розміщена в Криворізькому історико-краєзнавчому музеї та на електронному табло Київського центрального залізничного вокзалу.

Максиму Лозко було 32 роки. У нього залишилися батько, двоє братів, дружина та двоє дітей. Побратими Максима виготовили для Ярослава та Тимура пам'ятні кулони. Вони отримали їх як символ пошани та вдячності за подвиг свого батька.

«Він пішов служити, щоб захистити свій дім, свою родину, своїх дітей. Він назавжди наш герой», - зазначає Ольга.

ЛУЦИШИН СЕРГІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

Народився 7 квітня 1981 року в селі Виноградове Херсонського району Херсонської області. Після закінчення Виноградівської загальноосвітньої школи пішов працювати. У березні 2023 року Сергій Луцишин вступив до лав Збройних Сил України, приєднавшись до складу 80-ї окремої десантно-штурмової Галицької бригади. Отримав смертельне поранення 19 вересня 2023 року між населеними пунктами Мала Токмачка та Вербове Пологівського району Запорізької області. Похований на Алеї Слави кладовища у місті Кривий Ріг Дніпропетровської області. Нагороджений нагрудним знаком «За заслуги перед містом» (м. Кривий Ріг) та орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Сергій Луцишин виріс у багатодітній родині, де був другою дитиною серед чотирьох: мав старшого брата, молодшого брата та молодшу сестру. Батьки хлопця певний час працювали різноробочими в місцевому колгоспі, а після його закриття – зайнялися фермерством. Сім'я обробляла власні поля, на яких вирощували кавуни, соняшник та різні зернові культури.

«У дитинстві Сергій був бешкетником. Проте швидко це переріс. З 16 років почав працювати трактористом, допомагаючи рідним. Він сильно поважав і любив свою родину – постійно дбав як про батьків, так і братів з сестрою. Сергій був цілеспрямованим, наполегливим, справедливим, «шукачем правди». Якщо щось не подобалося чи вважав це неправильним, то говорив про це прямо та відкрито», - розповідає дружина Сергія Марина.

Сергій мав особливий глибокий зв'язок із татом. Саме від нього перейняв пристрасть до техніки. З юності Сергій захоплювався мотоциклами як керуванням, так і ремонтом: розбирав, збирав, вдосконалював. У дорослому віці це заняття поширилося й на автомобілі. Також він міг полагодити різні прилади, зокрема комп'ютери та ноутбуки. Цій справі присвячував вільний від основної роботи час. А згодом навчив усього, що знав свого сина.

Зі своєю дружиною Сергій Луцишин познайомився у 2006 році завдяки спільним знайомим, які організували їх зустріч. Надалі пара спілкувалася

07.04.1981 – 19.09.2023

телефоном, адже на той момент Марина проживала у Херсоні, а Сергій – у Виноградове. Вже за тиждень чоловік сказав, що приїде до неї, і дійсно це зробив. Те побачення закінчилося пропозицією одруження, на яке Марина без вагань відповіла: «Так».

«МИ ПОЗНАЙОМИЛИСЯ НАПРИКІНЦІ КВІТНЯ, В ЧЕРВНІ МАЛИ СВАТАННЯ, В СЕРПНІ ВЕСІЛЛЯ. ЗЙШЛИСЯ ШВИДКО, АЛЕ НА ВСЕ ЖИТТЯ. ЗНАЄТЕ, КОЛИ ЗУСТРІЧАЄШ ЛЮДИНУ І ВСІЮ ДУШЕЮ ВІДЧУВАЄШ, ЩО ЦЕ ТВОЯ ЛЮДИНА. ТАК БУЛО В НАС», - ЗГАДУЄ ДРУЖИНА.

У 2007 році у подружжя народився син Ілля. Спочатку молода сім'я оселилася у рідному селі Сергія, де працювала на своїх полях. Потім, у 2013 році, вони переїхали до села Хрещенівка Бериславського району на Херсонщині, звідки родом Марина. З часом Сергій Луцишин знайшов роботу охоронцем у місті Кривий Ріг на Дніпропетровщині. Туди їздив працювати вахтовим методом. Попри відстань він завжди залишався турботливим чоловіком і батьком.

«СЕРГІЙ БУВ ГАРНИМ ГОСПОДАРЕМ, МАВ ЗОЛОТІ РУКИ. ЗАЩИТИ ШКАРПЕТКИ, ПОЛАГОДИТИ ШАФУ, ЗВАРИТИ БОРЩ, - Я НЕ ЗНАЮ ЧОГО Б ВІН НЕ МІГ ЗРОБИТИ. А ЩЕ ВІН БУВ ВКРАЙ ЛЕГКИМ НА ПІДЙОМ, ШВИДКО ПРИЙМАВ РІШЕННЯ, ЛЮБИВ ВЛАШТОВУВАТИ РАПТОВІ ПОЇЗДКИ. НАПРИКЛАД, Я КОНСЕРВУЮ ОГІРКИ, А ВІН ПРИХОДИТЬ ТА КАЖЕ: «КИДАЙ УСЕ. МИ ЇДЕМО В СКАДОВСЬК НА МОРЕ». І ВЖЕ ЗА КІЛЬКА ГОДИН МИ БУЛИ ТАМ. ВЗАГАЛІ, МИ ЧАСТО СПОНТАННО ВИБИРАЛИСЯ УСІЮ СІМ'ЄЮ КУДИСЬ: КАФЕ, ПРИРОДА, АТРАКЦІОНИ. ЦЕ БУЛО НАШОЮ СВОЄРІДНОЮ ТРАДИЦІЄЮ», - ГОВОРИТЬ МАРИНА.

Початок повномасштабного вторгнення застав родину порізно. Після двох з половиною місяців під тимчасовою російською окупацією Марина з Іллею змогли евакуюватися до Сергія у Кривий Ріг.

З 22 березня 2023 року Сергій Луцишин служив у 4-му відділенні 2-го взводу 12-ї роти 3-го батальйону 80-ї окремої десантно-штурмової Галицької бригади. Спочатку був командиром відділення, а після навчання – механіком-водієм БМП. З часом був переведений на посаду старшого стрільця. Мав звання солдат і позивний Х.Е.Р.С.О.Н. З серпня 2023 року перебував на Запорізькому напрямку.

За словами дружини, на рішення чоловіка долучитися до армії вплинула смерть батька у грудні 2022 року. Попрощатися з ним Сергій не зміг, оскільки лівобережжя Херсонщини досі перебуває під тимчасовою російською окупацією. «Там хлопці, а я тут сиджу. Я не можу так. Я хочу скоріше повернутися додому», - сказав тоді він Марині. Востаннє рідні бачили військового 24 липня 2023 року, спілкувалися – 18 вересня.

«Сергій набрав мене о 23:15, їх група збиралася виїжджати на позиції. Я ніколи не чула його таким стурбованим. В нього була розвинена інтуїція, він щось відчував, але не хотів мене хвилювати. Потім він подзвонив старшому братові та сказав, що напевно звідти не повернеться. Так і сталося. Під час виконання завдання їх екіпаж поліг у бою», - ділиться дружина.

Сергій Луцишин загинув 19 вересня 2023 року між селами Мала Токмачка та Вербове під час українського контрнаступу на Запоріжжі. Певний час чоловік вважався безвісти зниклим. Тіло військового було ідентифіковано за результатами двох ДНК-експертиз, проведених 6 і 25 грудня 2024 року. Сергія поховали 2 січня 2025 року.

На Алеї Слави у селі Хрещенівка та Алеї Слави у місті Кривий Ріг встановлено інформаційні банери з портретами Сергія Луцишина. Чоловікові було 42 роки. У нього залишилися мати, двоє братів, сестра, дружина та син.

«Що найперше згадую про мого Серьожу? Та все. Його голос, погляд, кроки. Я постійно думаю про нього. Коли буваю у місцях, де ми з ним гуляли, то навіть можу заговорити до нього. Без нього важко. Він був моєю найбільшою підтримкою. Мені його дуже бракує», - каже Марина.

МАЗУН ВАДИМ АНАТОЛІЙОВИЧ

Мазун Вадим Анатолійович, позивний Сухарка, народився 26 березня 1972 року в місті Херсон на Херсонщині. Навчався в Херсонській загальноосвітній школі I-III ступенів №47. Закінчив Херсонський судномеханічний технікум, спеціальність “Монтаж та налагодження верстатів з числовим програмним керуванням” та Херсонський національний технічний університет, спеціальність “Технологія машинобудування”. Добровільно став до лав Збройних Сил України в період помномасштабного вторгнення та боронив державу в складі 41-ї окремої механізованої бригади, в\ч А4576 в званні молодший лейтенант на посаді командира кулеметного взводу. Брав участь в бойових діях на Куп’янському напрямку Харківщини. Загинув 17 жовтня 2023 року під час виконання бойового завдання на території села Синьківка Петропавлівської громади Куп’янського району Харківської області. Похований в місті Херсон на Алеї Слави кладовища Геологів. Посмертно нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня.

Вадим Анатолійович народився на півдні України – в місті корабелів Херсоні. Його батьки – працюючі херсонці, які з самого малку були для нього та його брата Геннадія зразковим прикладом. Батько Мазун Анатолій Іванович працював старшим інженером центральної лабораторії Херсонського заводу напівпровідникових приладів, а мати Мазун Лариса Володимирівна – головним спеціалістом Головного управління праці та соціального захисту населення Херсонської обласної державної адміністрації. Вона зазначає:

“ВАДИМ БУВ ЧУДОВОЮ ДИТИНОЮ. ЙОГО ЛЮБИЛИ ВЧИТЕЛІ, ДРУЗІ І ВСІ, З КИМ ВІН СПІЛКУВАВСЯ. ТА ДІТЯЧА ЩИРІСТЬ І ВЕСЕЛА НАТУРА НЕ МОГЛИ ЗАЛИШИТИ НІКОГО БАЙДУЖИМ. А ЩЕ БУВ ДУЖЕ РОЗУМНИМ, ДОПИТЛИВИМ ТА ТАЛАНОВИТИМ. КРІМ ТОГО, ОБОЖНЮВАВ ТВАРИН, А ВОНИ ЗАВЖДИ З ДОВІРОЮ ЙШЛИ ДО НЬОГО, НІБИ ВІДЧУВАЛИ, ЩО ЦЯ ДИТИНА НІКОЛИ НЕ ОБРАЗІТЬ”.

26.03.1972 – 17.10.2023

У першому класі Вадим дізнався про те, що неподалік роботи матері знаходиться херсонська Музична школа № 1, тож вирішив записатись на прослуховування. Нічого не сказавши батькам, хлопець зробив це. Вже за кілька днів разом з мамою він успішно пройшов своє перше прослуховування та став учнем музичної школи. Його здібності та старанність пізніше вилились у віртуозну гру на акордеоні. Проте через 4 роки школяр змінив музичне мистецтво на нове хобі – моделювання макетів літаків.

У звичайній школі Вадим був дуже старанним учнем, який мав неабиякі здібності з математики та фізики. Він завжди ретельно готувався до кожного уроку, тож мав успіхи і з інших предметів. В 6 класі він поєднав жагу до науки з творчістю, та почав писати власні науково-фантастичні розповіді. На жаль, жодні з чорновиків не збереглися.

Але говорячи про майбутню професію, хлопець не згадував а ні музичну кар'єру, а ні письменницьку. Після пережитої операції з видалення апендициту він мріяв стати хірургом. Та і з цим склалось інакше. Після 8 класу юнак вступив на навчання до Херсонського судномеханічного технікуму, а в 1991 році став студентом Херсонського національного технічного університету.

1993 рік для Вадима та його родини ознаменувався важливою подією – парубок одружився. У шлюбі з дружиною Наталею у них народились дві доньки – старша Олена та молодша Анна. Вони згадують батька добрим, безмежно люблячим та турботливим.

В 1995 році чоловік успішно завершив навчання у виші та з честю відправився на проходження строкової служби у війська протиповітряної оборони в місті Бердянськ Запорізької області. Через рік, у званні сержант, Вадим звільнився у запас, повернувся до Херсона та пішов працювати. Так Вадим став старшим лейтенантом Головного управління міліції Херсонської області. Робота була чоловіку до душі. Боротись за справедливість він міг би вічно, але коли виникли труднощі з виплатою заробітної плати йому довелось звільнитися.

Наступним місцем роботи чоловіка стало Товариство з обмеженою відповідальністю “Амалтея”. Там працював на посаді машиніста-екструдера.

Колеги і досі гарно відгукуються про Вадима, адже крім відповідально-виконаної роботи, він допомагав іншим, завжди знав як підняти настрій колективу та й у позаробочий час частенько допомагав колегам та рідним з домашніми справами. За словами Лариси Володимирівні, її син мав золоті руки, тому всі й просили його допомогти чи то щось відремонтувати чи просто змайструвати.

У вільний від роботи час Вадим любляв їздити з молодшим братом Геннадієм, якого на жаль не стало в 2008 році внаслідок нещасного випадку, на батьківську дачу неподалік річки. Там його пристрасною була нічна риболовля. Тому на ранок жіноча частина родини мала роботу у вигляді риби. Як багато херсонців він і сам досить смачно в'ялив, солив та готував рибу. Таким його життя було до повномасштабного вторгнення. Але після довгих місяців окупації, а потім і нещадних обстрілів Вадим прийняв складне рішення – стати на захист держави. Він сказав родині, що не може просто сидіти, коли його місто руйнують вщент та поїхав. 9 березня 2023 року чоловік став командиром кулеметного взводу в/ч А4576. Виконував бойові завдання чоловік на Куп'янському напрямку Харківщини. В тилу його підтримувала родина, знайомі та друзі. Так двоюрідна сестра допомогла зібрати кошти та придбати автомобіль для його взводу, а один з товаришів подарував власну машину, аби Вадим міг безпечно евакуювати побратимів з поля бою.

На початку вересня 2023 року Вадим взяв відпустку та приїхав до рідних, аби привітати свою старшу доньку Олену із заручинами. Але так вже склалося, що це була його остання зустріч з рідними. Пізніше чоловіку повідомили, що вже незабаром він міг стати щасливим дідусем, але доля мала інший сценарій. 17 жовтня того ж року Вадим загинув під час виконання бойового завдання поблизу населеного пункту Синьківка на Харківщині. Побратими вважали його кращим командиром, на якого завжди можна було покласти. Захисника вдалось повернути та поховати в рідному Херсоні. У нього залишились батьки, дружина, доньки та онук.

МАКАРОВ ПАВЛО ВІТАЛІЙОВИЧ

Макаров Павло Віталійович, позивний Ганнібал, народився 9 липня 1995 року селищі міського типу Асканія-Нова Каховського району Херсонської області. Закінчивши місцеву школу, у 2011 вступив на механіка до Херсонського професійного суднобудівного ліцею. Тоді родина переїхала до Херсона. У 2014 вступив до Херсонської державної морської академії і паралельно почав ходити на роботу в море. У червні 2022 року доєднався добровольцем до Збройних сил України. З вересня служив у 47-й окремії механізованій бригаді «Магура». Загинув 15 червня 2023 року у селі Мала Токмачка Пологівського району Запорізької області. Похований у місті Херсон.

Павло Макаров був її єдиним сином, розповідає мати Тетяна Володимирівна. Дитину виховувала разом зі своїми батьками – дідусем та бабусяю Паші, - які вклали багато душі та любові в онука.

Хлопець змалку захоплювався бойовими мистецтвами. В Асканії-Новій займався вільною боротьбою, переїхавши до Херсона, почав ходити на панкратіон (давньогрецьке бойове мистецтво, ред.), потім – зайнявся боями без правил, став чемпіоном України у цьому напрямку.

«У МЕНЕ ЗАВЖДИ ПЕРЕД ОЧИМА ПОСМІШКА СИНА. ДЕ Б МИ НЕ ЗУСТРІЛИСЯ, ЗА ЯКИХ УМОВ ЦЕ НЕ БУЛО Б - ВІН ЗАВЖДИ ПОСМІХАВСЯ. ПАВЛО БУВ ДУЖЕ СПОКІЙНИМ І НАДІЙНИМ. БУВ МОЇМ ЗАХИСНИКОМ, «СТІНОЮ», НА ЯКУ ЗАВЖДИ МОЖНА БУЛО ПОКЛАСТИСЯ», - ЗГАДУЄ ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА.

Навчаючись у виші, Павло почав працювати механіком на судні. Професія йому подобалася: любив море та подорожі. Перебуваючи за кордоном, завжди очікував на повернення, Україну називав своїм домом. Чоловік мріяв підвищити з часом свою кваліфікацію, але почалося повномасштабне вторгнення.

09.07.1995 – 15.06.2023

24 лютого 2022 року застало Павла Макарова за кордоном, у рейсі. Він розірвав контракт з роботодавцем, повернувся в Україну і в червні 2022 став до лав Збройних сил України, матері казав, що працює в морі. Про те, що син служить у 47-й окремій механізованій бригаді «Магура», жінка дізналася через пів року, почувши під час телефонної розмови слова побратимів: «Паша, пішли міняти броніки».

Під час служби чоловік проходив навчання у Великобританії, Німеччині та Словаччині. Отримав позивний Ганнібал на честь стародавнього полководця – Павло був мужнім, кремезним, 1.88 метрів на зріст і захоплювався античною історією.

«КОЛИ ДІЗНАЛАСЯ, ЩО СТАВ ВІЙСЬКОВИМ, СТОЯЛА НА КОЛІНАХ І ПРОСИЛА НЕ ЙТИ НА ВІЙНУ. А ПАША СКАЗАВ: «МАМО, Я ПІШОВ ТЕБЕ ЗАХИЩАТИ, ТВОЇХ ДІВЧАТ І ЇХ ОНУКІВ». СВОЇХ КОЛЕГ ПО РОБОТІ НАЗИВАЛА «МОЇ ДІВЧАТА», - РОЗПОВІДАЄ ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА.

Павло Макаров воював на Запорізькому напрямку. Був оператором-навідником бойової машини піхоти «Бредлі».

Востаннє з матір'ю захисник спілкувався у день загибелі - 15 червня 2023 року. Коли від сина протягом тижня не отримала жодної звістки, Тетяна Володимирівна забила на сполох: дзвонила в бригаду, зверталася до херсонського ТЦК. Протягом восьми місяців Павла Макарова вважали зниклим безвісти. Потім дізналася: син загинув у бою в селі Мала Токмачка на Запоріжжі.

«Хлопці розповідали, потрапили під обстріл: їх били з вертольотів, все було заміноване. Пашин «Бредлі» знищили у першому ж бою. Він міг залишитися і чекати на нову машину, але пішов штурмовиком. Мій син загинув, намагаючись вивезти двох поранених з поля бою. Друга врятував, а сам там лишився», - розповідає Тетяна Володимирівна.

Поховали Павла Макарова 20 лютого 2024 року в Херсоні на кладовищі Геологів на Алеї Героїв. Йому було 27 років. У загиблого захисника залишилися мати і бабуся.

«Побратими кажуть, був більше, ніж брат їм. Мужній, рішучий, надійний. Створив прапор бригади. Коли після обстрілу загорілася бойова машина, він єдиний поліз і витяг його. Цей прапор мені і передали разом з його речами», - розповіла мати.

МАЛАХОВ АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

Малахов Андрій Володимирович народився 19 липня 1981 року у місті Херсон Херсонського району Херсонської області. Навчався в Херсонській загальноосвітній школі I-III ступенів №49. Закінчив Херсонське професійно-технічне училище №4 (заклад реорганізовано), опанувавши фах столяр. Після звільнення Херсона долучився до лав Збройних Сил України. Боронив державу у складі 35-ї окремої бригади морської піхоти імені контрадмірала Михайла Остроградського спочатку на Донеччині, а потім і на Херсонському напрямку. Загинув внаслідок сутички з ворогом у селі Кринки на лівобережжі Херсонщини. Похований на Алеї Героїв у селі Широка Балка Херсонського району Херсонської області.

Андрій Володимирович був первістком подружжя Малахових. Його батько Володимир Васильович працював автослюсарем, а мати Раїса Іванівна була працівницею дитячого садочка при Херсонському суднобудівному заводі. Згадуючи дитинство сина, батьки зазначають, що Андрій був тихим, спокійним та чемним хлопчиною. Таким лишився і в дорослому віці. Ще в шкільні роки він захопився історичною тематикою, тож уроки історії стали улюбленими, а його вечори частенько минали за читанням книг, любов до яких лишилась на все життя. Адже навіть в дорослому віці він обожнював читати. Це неможливо було не помітити. Він завжди знав що цікавого розповісти та як підтримати розмову. Також у старшому віці любив проводити дозвілля в товаристві молодшого брата Миколи та сестри Наталі, яка з теплом та сумом водночас згадує брата:

“ВІН ЗАВЖДИ УСМІХАВСЯ, ЯКИМ БИ ВАЖКИМ НЕ БУЛО ЖИТТЯ. ТАК МИЛО ГРАВСЯ ЗІ МНОЮ, КУПУВАВ ЩОСЬ СМАЧНЕ. І ХОЧА МИ МАЛИ РІЗНИЦЮ В 22 РОКИ, З НИМ БУЛО ЛЕГКО І ВЕСЕЛО. ВІН ЗАВЖДИ ВМІВ ЗНАЙТИ ЩОСЬ СВІТЛЕ В УСЬОМУ. А ЩЕ ЗАВЖДИ ДБАВ ПРО МЕНЕ, ЦІКАВИВСЯ МОЇМ ЖИТТЯМ, НАВЧАННЯМ, БУВ СПРАВЖНІМ ДРУГОМ І БРАТОМ. ВІН БУВ МОЄЮ ОПОРОЮ ТА ВІДРАДОЮ. НАВІТЬ ПІСЛЯ ВСІХ

19.07.1981 – 04.11.2023

СТРАШНИХ МОМЕНТІВ ВІЙНИ ТА ОКУПАЦІЇ, В НЬОМУ БУЛО ТАК БАГАТО СВІТЛА. ЙОГО ТАК НЕ ВИСТАЧАЄ”.

Шкільні літні канікули Андрій щоразу проводив у своєї бабусі в селі Вітрове на Херсонщині. Там він не лише насолоджувався красою рідного краю, а й мав змогу приділяти більше уваги ще одному захопленню – ремонту техніки, зокрема мотоциклів. Проте майбутню професію та роботу чоловік пов'язав зі столярною справою. Після навчання в училищі він одразу ж пішов працювати. Найбільше часу майбутній захисник пропрацював в будівельній сфері. Щоразу після важкого робочого дня Андрій полюбляв не лише засісти за книги, а й розгадувати кросворди.

Ще однією характерною для чоловіка рисою був патріотизм. Тому, коли в країні тривала Революція Гідності, чоловік не лише підтримував суспільний активізм у Херсоні, а й мав намір долучитися до подій на головному Майдані країни. Проте, низка сімейних причин змусила змінити рішення. Та у 2022 році, все було інакше. Коли окупанти наближались до Херсона, рішучості Андрія не було меж. Разом зі своїми знайомими та співробітниками він виготовляв, так звані, “коктейлі Молотова” та активно готувався до оборони рідного міста. Але ворог мав перевагу і в силі, і у зброї, тож швидко окупував обласний центр. Та чоловік стійко тримався своїх принципів та сміливо разом зі всіма херсонцями скандував ворогу, що Херсон – це Україна. Його проукраїнську позицію швидко помітили та вже скоро за Андрієм приїхали представники ворожих спецслужб та забрали херсонця на підвали. Деякий час його допитували та влаштовували побиття, але його це не лякало.

“АНДРІЙ ОДРАЗУ СКАЗАВ ЇМ, ЩО НЕ БОЇТЬСЯ І ХАЙ ТАМ ЩО, ЗАЛИШАТИМЕТЬСЯ ПРИ СВОЇЙ ДУМЦІ, ЯКУ ЇМ ТАКОЖ НЕОДНОРАЗОВО ОЗВУЧУВАВ І ОТРИМУВАВ ЗНУЩАННЯ У ВІДПОВІДЬ. ВІН ПОВТОРЮВАВ ЇМ, ЩО ЖОДНОГО РОСІЯНИНА В ХЕРСОН І УКРАЇНУ В ЦІЛОМУ НІХТО НЕ КЛИКАВ! ГОВОРИВ ЇМ ЗАБИРАТИСЯ. Я НЕ ЗНАЮ ЯКИМ ДИВОМ, АЛЕ ЙОГО ТАКИ ВІДПУСТИЛИ ЖИВИМ”, – ЗГАДУЄ МАТИ РАЇСА ІВАНІВНА.

Все це не зламало, а породило в Андрієві тільки жагу до справедливості, тому після деокупації Херсона він вирішив стати до лав захисників. Оскільки чоловік мав проблеми з серцем та зором, довелось пройти не одну військову лікарську комісію, аби таки домогтися свого. У 2023 році він відправився на базову військову підготовку та разом із побратимами з військової частини А0216 поїхав на Донецький напрямок. За деякий час його було відкомандировано на рідний Херсонський напрямок. Та, на жаль, побачити перемогу захиснику не судилося. Під час виконання бойового завдання Андрій загинув у селі Кринки на лівому березі Херсонщини. У нього залишились батьки, брат та сестра.

МАРЧАК МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

Марчак Микола Миколайович, позивний Кум, народився 17 березня 1982 року у селі Зміївка Бериславського району Херсонської області. Здобувши освіту у місцевій школі, вступив до Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. Працював водієм. У 2017 році виїхав на заробітки за кордон. 17 квітня 2022 року став до лав 28-ї окремої механізованої бригади імені Лицарів Зимового Походу Збройних сил України, доброволець. Загинув 21 березня 2023 року в районі селища Курдюмівка Бахмутського району Донецької області. Похований у селі Зміївка на Херсонщині. Нагороджений відзнакою «За службу державі» (прижиттєво). У пам'ять про полеглого воїна Лілія Ляшко заснувала Благодійний Фонд імені Миколи Марчака, який допомагає Збройним Силам України і постраждалим від збройної агресії рф. Петиція про присвоєння звання «Герой України» зібрала 25478 тисяч підписів на сайті офіційного інтернет-представництва Президента України. На момент запису інтерв'ю перебувала на розгляді.

Микола Марчак разом зі старшою сестрою Наталею зростали у повній люблячій родині. Змалку хлопець відрізнявся чесністю і щирістю, завжди приходив на допомогу у біді.

«ЛЮБИВ ПРИРОДУ, ТВАРИН, А НАЙБІЛЬШЕ ГОЛУБІВ. КОЛЯ БУВ НЕВТОМНИЙ, НАДІЙНИЙ ПОМІЧНИК БАТЬКАМ У ВЕДЕННІ ДОМОГОСПОДАРСТВА», - РОЗПОВІДАЄ СЕСТРА НАТАЛЯ.

Після строкової служби, Микола Марчак почав працювати водієм маршрутного таксі у Новій Каховці. Його знало майже все місто. За словами сестри, у Миколи був дар знаходити спільну мову з людьми.

«Він був дуже доброю людиною. Згадую, як возив мого особливого синопка безкоштовно і не питав ніяких документів, а просто посміхався йому. А нам мало хто посміхається, повірте», - згадує новокаховчанка Валентина.

17.03.1982 – 21.03.2023

Зі своєю дружиною Анною Микола Марчак познайомився у маршрутці, якою керував. Пара побралася у 2018 році, у 2020 у подружжя народився син Мирослав. У родині, де зростав Микола, дуже поважали українські традиції та звичаї. Цю любов чоловік разом з дружиною старалися прищепити і синові.

У 2017 році Микола Марчак поїхав на заробітки до Польщі. Працював водієм помпи на будівництві. На новій роботі чоловіка цінували за професіоналізм, відповідальність і пунктуальність, його поважало керівництво, мав вірних друзів. Микола постійно стежив за подіями в Україні, спілкувався з рідними, дуже сумував за домом.

Коли в лютому 2022 року почалась повномасштабна війна з росією, не зміг залишитися осторонь і вирішив повернутися, щоб захистити найдорожче. Микола подзвонив дружині з Польщі і сказав виїжджати туди із сином. Про свої плани пояснив, що планує зайнятися волонтерською діяльністю, буде допомагати військовим, кордон не буде перетинати.

Натомість 17 квітня 2022 року Микола став бійцем 28-ї окремої механізованої бригади. Спочатку був сержантом резерву, потім – стрільцем-санітаром. 15 травня 2022 Анна дізналася, що її чоловік тепер військовослужбовець. Коханій Микола сказав: «Війна закінчиться. Як я буду дивитися в очі синові?»

«Коли в телефонній розмові запитала у брата, чому вирішив повернутися з Польщі на війну, він відповів: «Як я можу тут бути, коли моя дружина з дитиною ховаються у підвалі від обстрілів, коли мама плаче від страху та безсилля?» - згадує сестра Наталя.

До нового підрозділу Микола прийшов разом зі своїм кумом Віталієм. Так і отримав позивний Кум. «Я сказав, що це мій кум. Хрещений батько мого сина. Побратими переглянулися, усміхнулися й відповіли: «Значить, будеш і у нас Кумом». Він був вірним другом», – розповідає Віталій.

Побратими згадують Кума відповідальним, людиною слова і міцним духом. Марчак розповідав дружині, що у нього був дуже гарний і дружний підрозділ.

«Коли звільнили Снігурівку, знайшли на попелищі старовинні ікони. Разом з хлопцями Коля їх відвіз у Миколаїв до священиків на реставрацію.

Чоловік був дуже віруючою людиною. Вони там і тварин рятували. Змайстрували маленький хлівець і прихистили теля, качку з пташенятами», - згадує дружина Анна. Разом зі своїм підрозділом Микола Марчак брав участь у звільненні правобережної Херсонщини.

«Люди просто виходили і їм дякували. Один поперед одним бігли. «Хлопці, я вам вареників наліпив!» А бігла інша жінка: «Хлопці, я вам борщу наварила!» Дітей пригощали цукерками», - переповідає дружина спогади коханого про день звільнення Херсона.

Звідти підрозділ Миколи відправили на Бахмутський напрямок. Востаннє з чоловіком Анна бачилась 6 липня 2022 року у Львові, куди він зі своїм побратимом приїхав забрати автівку для підрозділу. «Привези мені сина, можливо, я бачу його в останній раз», - сказав дружині захисник.

Під Бахмутом чоловік з перших днів перебував на передовій. Микола Марчак загинув 21 березня 2023 року в районі Курдюмівки на Донеччині під час виконання бойового завдання. Разом з побратимами захопили російські позиції і двох ворогів у полон. Коли поверталися, потрапили під мінометний обстріл. О 12 годині дня Анна дізналася про смерть коханого.

«Я його просила, щоб він щоранку о 5 годині писав, що повернувся із завдання. Коля завжди писав коротку есеменуку: «Я повернувся, все добре». У хвилини тиші намагався зв'язуватися із сином по відеозв'язку. Казав: «Хоча б буду просто дивитися, як дитина грається». Останнє повідомлення, яке прийшло у день загибелі, було таким: «Доброго ранку. Гарного настрою». Крайній раз чула його 20 березня», - згадує дружина.

«Зі мною все гаразд. Спасайте «Штурмана», - це останні слова Миколи. Навіть в останню хвилину думав не про себе», - говорить кум і побратим Віталій. «Коля один із кращих, кого я знав на війні. Дуже безстрашний боєць», – згадує Миколу Марчака командир.

Загиблого воїна поховали у селі Зміївка. Під час прощання російські дрони спробували атакувати процесію, тому все пройшло дуже швидко, згадують рідні.

МАЦЮТА МАКСИМ СЕРГІЙОВИЧ

Мацюта Максим Сергійович, позивний Мацик, народився 26 червня 1980 року в місті Каховка Каховського району на Херсонщині. Навчався в Каховській загальноосвітній школі I-III ступенів №4. Після отримання базової освіти розпочав трудову діяльність. На початку повномасштабного вторгнення добровільно долучився до 128-ої бригади територіальної оборони “Дике поле” (нині 128-ма окрема важка механізована бригада “Дике поле”). В складі 1-го стрілецького відділення 2-го взводу 2-ї роти в\ч А7408 захищав державу на Курахівському напрямку на Донеччині. Внаслідок ворожого скиду, рятуючи побратима на позиції був тяжко травмований та помер від внутрішньої кровотечі під час медичної евакуації. Похований на Алеї Слави в місті Вишгород на Київщині. Прижиттєво відзначений знаком народної пошани орденом “За мужність та відвагу”, орденом “Лицарський хрест” за представленням благодійного фонду “Вертеп. Сила спільного добра”, медаллю Командувача Сил територіальної оборони ЗСУ “За вірну службу” III ступеня та медаллю Міністерства оборони України “За поранення”.

Максим Сергійович народився в дружній родині каховчан Мацюти Сергія Григоровича та Мацюти Катерини Семенівни. Батько працював на дочірньому підприємстві “БМУ-96”, приватного акціонерного товариства “УКРВОДБУД”, а мати була будівельницею, проте частенько приділяла час і співу, до якого мала неабиякий хист. І поки батьки працювали, Максим проводив дозвілля в компанії старшого брата Романа та молодшої сестри Марії. Вони згадують його як щирю, відкриту та дуже добру людину, яка завжди була готова підставити плече допомоги.

“Наш Максим був спокійним, дуже порядним та напрочуд терпеливим, не любив конфліктів, тож старався завжди знайти компроміс. Малим був трішки хаотичним, але коли подорослішав, все стало навпаки. Він мав золоті руки, умів полагодити абсолютно все, розумівся в моторах та за що б не взявся, завжди робив належним чином. А ще був дуже добрим та надійним”, – зазначає брат загиблого, кіноактор Роман Мацюта.

26.06.1980 – 12.10.2023

Коли Максим навчався у школі, то серед однолітків справді вирізнявся гарною поведінкою та порядністю. Такий вже мав темперамент, та й батьківське виховання тут відіграло не аби яку роль. До того ж школяр мав мрію, пов'язану зі спортом, а отже дисципліна була важливим фактором. Адже він захоплювався футболом і старанно тренувався в дитячо-юнацькому клубі фізичної підготовки міста Каховка (нині Дитячо-юнацька спортивна школа Каховської міської ради). Та, на превеликий жаль, стати футболістом хлопцю не судилось. Одного дня він отримав травму меніска, тому тренування на деякий час довелось відкласти. Та й на строкову службу через це не зміг потрапити.

Закінчивши школу, юнак вирішив одразу ж піти працювати. Свій перший трудовий досвід він отримав на Каховському рибгосподарстві. Згодом старший брат Роман запропонував Максиму переїхати до міста Донецьк, де старший брат продовжив отримувати музичну освіту. Разом з Романом у 2000 році майбутній захисник переїхав до Києва, де знайшов справу, яка захопила його – став барменом. В столиці вдалось повернутися і до футболу. Щовихідних чоловік грав у любительській команді футбольного клубу “Лівий берег”, що дуже любив.

У 2010 році Максим вперше одружився. У шлюбі з першою дружиною Іриною народилась донька Мілана. Він був чудовим батьком, який завжди приділяв доньці достатньо уваги, піклувався та огортав батьківською любов'ю зі всіх сторін. Навіть після розлучення пари, у відносинах з дитиною змінилось мало. Мілана любила батька, тож завжди була з ним на зв'язку.

Вже у 2018 році Максим вирішив змінити професію, тому поїхав працювати далекобійником до сусідньої Польщі. Саме там, у 2022 році він почув новину про початок повномасштабного вторгнення. Подзвонивши брату, чоловік повідомив, що кидає роботу, сідає на потяг та їде до України, аби стати на її захист. Так і склалось. Незабаром він був у Львові, де одразу ж попрямував до військкомату. Всюди були нескінченні черги, а коли дочекався через відсутність базової військової підготовки отримав відмову. Та це його не зупинило. Разом з іншими хлопцями Максим сів на потяг сполучення “Львів-Дніпро”, доїхав до міста Дніпро і там доєднався до новоствореної 128-ої бригади тери-

торіальної оборони “Дике поле”. І хоча чоловік був зарахований в якості солдата-водія, виконував і низку інших обов'язків та здобував бойовий досвід на одних із найтяжчих ділянок фронту. Інакше бути не могло, адже він був одним із онуків, чії дідуся у роки Другої Світової війни відважно боронили Батьківщину, а один з них, Григорій Андрійович Мацюта, навіть дійшов до Берліна. Максим же захищав країну на Курахівському напрямку на Донеччині. І там мріяв про те, аби повернутися до рідної Каховки та відбудувати свій регіон.

Коли захисник отримав свою першу відпустку, наважився на важливий крок – дав собі другий шанс на кохання та 9 серпня 2022 року взяв шлюб з Оленою Трофимчук. Пара познайомилась у 2020 році, символічно у День незалежності України. Дружина Олена згадує чоловіка теплими словами: “Максим назавжди залишиться в моїй пам'яті та серці з його сяючою посмішкою, яка випромінювала стільки тепла та щирості. У мирні часи вона не сходила з його обличчя. Він був душею компанії, світлою людиною, яка завжди могла розрадити та підняти настрій. Дуже веселий був. Він мав гарний тембр голосу, який не забуду... Любив друзів, а друзі любили його. Тож навіть у відпустку ми майже кожен день проводили з друзями, бо всі хотіли з ним побачитись. Не менше його любили та поважали і побратими. Він частенько готував для них і показував мені все по відеозв'язку. Такий вже турботливий був наш Максим”.

Та бути разом подружжю судилось не довго, адже у жовтні наступного року Максим виконував бойові завдання на позиції, яка була під постійним прицілом ворога. Напередодні воїн зателефонував брату Роману та попрощався, хоча й не сказав про це наряду, зазначив лише, що справи кепські, хлопці втомлені, а ворог ще має сили. Це, як зазначає Роман, була їх остання розмова. Незабаром близькі і рідні дізнались, що Максима більше немає. Під час бойового виходу поранення отримав його побратим, тож чоловік кинувся йому на допомогу та почав накладати турнікет, але в цей момент росіяни скинули з дрона боєприпас ВОГ. Внаслідок цього праву частину тіла Максима було уражено уламками, один з яких потрапив під бронезилет та пробив один з органів. Захисник помер від внутрішньої кровотечі по дорозі до шпиталю у медеваку.

МЕДВІДЬ ДМИТРО ЛЕОНІДОВИЧ

Народився 5 січня 1990 року в місті Херсоні Херсонської області. Тут закінчив Херсонську загальноосвітню школу №31 та вступив до Херсонського юридичного інституту Харківського національного університету внутрішніх справ, здобуття освіти перервав за особистими обставинами. Пізніше повернувся до навчання на історико-юридичному факультеті Херсонського державного університету, де здобув освітній ступінь «бакалавр». Далі навчався на факультеті біології, географії та екології Херсонського державного аграрно-економічного університету, здобуття освітнього ступеня «магістр» не завершив через повномасштабну війну. Учасник Майдану у Херсоні та активіст Добровольчого українського корпусу «Правий сектор». 12 липня 2023 року був призваний до 9-го окремого мотопіхотного батальйону. Загинув 30 серпня 2023 року між населеними пунктами Селидове та Цукурине Покровського району Донецької області. Похований на Алеї Слави кладовища Геологів у Херсоні.

Дмитро Медвідь був єдиною дитиною у родині: довгоочікуваною та безмежно коханою. Мати хлопця працювала в Державній податковій адміністрації у Херсонській області та самостійно виховувала сина. Їх поєднували теплі й довірливі стосунки, сповнені глибокої емоційної близькості.

«З раннього дитинства Діма вирізнявся мудрістю, не властивою його віку. Він постійно прагнув розвитку, читав багато різноманітної літератури. Його допитливість не знала меж, а жага до знань вражала всіх, хто його оточував. Пам'ятаю, як вже у дорослому віці запропонувала віддати велику дитячу енциклопедію, а він заперечив зі словами: «Там ще стільки цікавого! Ще перечитувати та перечитувати мені». Якщо я чогось не знала – зверталася до нього і він мені пояснював», - згадує мати Ольга Дмитрівна.

Зростати сина жінці допомагали рідні, особливо її батьки. Певний час Дмитро навіть жив у місті Феодосія, що в АР Крим, разом з бабусею та дідусем, на честь якого й отримав своє ім'я. Він став для хлопця справжнім

05.01.1990 – 30.08.2023

прикладом чоловіка – зразком сили духу, непохитних принципів та чуйного серця.

Ще зі шкільних років Дмитро Медвідь захоплювався історією – предметом, який згодом став для нього дороговказом до юриспруденції. Чоловік планував працювати за спеціалізацією у сфері екології, тому додатково опановував цей напрямок у вищому навчальному закладі. До захисту диплома залишався рік. Усі намічені цілі та плани зруйнувало повномасштабне вторгнення.

«Діма був щирим патріотом. Він ніколи не міг залишатися осторонь, коли вирішувалася доля країни, і завжди стояв на захисті прав, цінностей та свободи держави. Син був учасником Майдану в Херсоні та активістом Добровольчого українського корпусу «Правий сектор». А під час тимчасової російської окупації міста Діма був частиною партизанського спротиву, допомагаючи нашій армії з тилу. Один раз повернувся додому сильно побитий, його затримали на блок-пості російські військові та кілька годин утримували, приставляючи до скроні пістолет. На щастя, його відпустили, адже він ходив з кнопковим телефоном, на якому нічого не знайшли. Загалом, син мало мені розповідав про цей бік свого життя: сильно оберегав і не хотів зайвий раз хвилювати», - ділиться Ольга Дмитрівна.

Після звільнення правобережжя Херсонщини Дмитро Медвідь прагнув приєднатися до Об'єднаної штурмової бригади Національної поліції України «Лють» і навіть подав відповідні документи. Однак свій намір реалізувати не встиг. У липні 2023 року чоловік був мобілізований до лав Збройних Сил України, служив у 9-му окремому мотопіхотному батальйоні. Був стрільцем-снайпером механізованого відділення механізованого взводу механізованої роти та мав звання старший солдат.

30 серпня 2023 року Дмитро Медвідь отримав смертельне поранення між містом Селидове та селищем Цукурине на Донеччині. Востаннє мати бачила сина 12 липня 2023 року, спілкувалася – 29 серпня. Військовому було 33 роки. У нього залишилася мати.

«Син був багатогранною особистістю. Він часто відвідував літературні заходи в бібліотеках, захоплювався музикою та тонко її відчував – мав чудовий слух і добре розумівся на всіх стилях. А ще грав у футбол на любительському рівні, обожнював тварин, які відповідали йому тим же, багато подорожував. Діма завжди був у центрі уваги будь-якої компанії, мав чимало друзів і знайомих. Вони неодноразово мені говорили: «Медвідя знали всі». Я завжди дивувалася цій фразі, але зрозуміла наскільки вона правдива під час похорону сина. Попрощатися з ним прийшло так багато людей... Для мене ж Дмитро був всім: близькою душею, найкращим другом і радником, надійною опорою. Я любила його безмежно – і любитиму завжди», - говорить Ольга Дмитрівна.

МЕНЬШОВ ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

Меньшов Олександр Володимирович, позивний Таврік, народився 13 березня 1977 року в м. Херсон. Навчався в Херсонській середній школі № 25 та загальноосвітній школі I-III ступенів № 53. Закінчив Херсонський індустріальний інститут з професійним спрямуванням інженерна механіка. Здобув повну вищу освіту за спеціальністю «Технологія машинобудування» у Херсонському державному технічному університеті. Став українським письменником, активістом, дослідником історії національно-визвольного руху Херсонщини та волонтером херсонської національної скаутської організації «Пласт». Після виїзду з окупованої Херсонщини захищав державу у складі 22-ї окремої механізованої бригади. Виконував бойові завдання на Сході країни. Загинув 17 листопада 2023 року, під час виконання бойового завдання поблизу села Кліщіївка на Донеччині. Похований на Алеї Слави Сабарівського кладовища у Вінниці. Посмертно відзначений нагрудним знаком «Комбатантський хрест».

Олександр Володимирович народився у місті корабелів Херсоні. Змалку батьки Володимир Борисович та Ліліана Леонідівна приділяли чимало часу вихованню та розвитку сина, тож він зростав чемним та ерудованим хлопчиком, який поважав старших, був чудовим братом для сестри Зінаїди, допомагав по домогосподарству й гарно навчався. Крім того, дуже любив книги. Під час шкільних канікул чимало часу проводив у місцевих бібліотеках. Читання не лише відкривало для нього новий світ, а й жагу до письменництва. Саме в шкільні роки Олександр написав свої перші твори, які дозволяв читати лише найближчим людям. Наступні спроби пера зробив у студентські роки. Однак після навчання пішов працювати інженером-технологом до акціонерного товариства «Херсонські комбайни».

У 2003 році чоловік одружився. Подружжя стало прикладом зразкової сім'ї, в якій згодом народились син Владислав та донька Поліна. Дружина Людмила згадуючи чоловіка, зазначає: «Саша був чудовою людиною. Поруч

13.03.1977 – 17.11.2023

з ним завжди було затишно та тепло. Таких дуже мало. Він любив всіх нас, наш край та нашу країну, за яку і поліг”.

З 2003 року по 2016-й чоловік працював на посаді агента комерційного відділу товариства з обмеженою відповідальністю «Южспецгідрокомплект». У жовтні 2016 року Олександр змінив роботу. Тепер майбутній захисник проектував меблі, працював продавцем-консультантом із продажу електротоварів та писав книги у жанрі детективу та альтернативної історії. Так 2017-го письменник взяв участь у конкурсі «Літературна надія Дніпра» з уривками з повісті «Верифікація вічності». Книга стала однією з кращих у номінації «Проза» та надихнула чоловіка писати більше. Тож у 2019 році він дебютував на щорічному Книжковому Арсеналі з романом «Третя терція». А згодом написав шпигунський детектив «Репринти незакінчених чернеток» та оповідання «Принцип тригера», за яке у 2021 році отримав Всеукраїнську літературну премію ім. Ігоря Федорова. Того ж року у «Дебют-газеті», а рік потому - окремим виданням - вийшла філософська повість Олександра Меньшова у стилі фентезі «Formicarium». І це лише частина з переліку творчого доробку автора.

Вагоме місце в житті чоловіка займав і херсонський осередок скаутської організації «Пласт», членкинею якої стала і його донька. Він розповідав пластунам про справжню, не зросійщену історію Херсона та свої книги. Заняття проводив у форматі онлайн навіть в умовах окупованого міста, допомагав сім'ям своїх вихованців продуктами та всім необхідним.

Зважаючи на безпекову ситуацію разом з родиною пізніше таки прийняв рішення про евакуацію. Подолавши небезпечний шлях, письменник з рідними та котом Фоксом переїхав до Вінниччини. Там створив Щоденник херсонця: світлини і тексти про життя в Херсоні, які викладав у мережу Facebook, а згодом написав збірку оповідань «Я, Фокс та окупація. Щоденник херсонця». До того ж, як тільки потрапив на підконтрольну територію, одразу став на військовий облік та очікував можливості долучитися до лав Збройних Сил України. Через півроку такий момент настав, йому нарешті зателефонували з військкомату. Тож чоловік пройшов військову підготовку в Україні, потім — у

Німеччині. Він мріяв звільняти рідний Південь, проте, опинився на Східному фронті. Саме там життя письменника обірвалося.

У нього залишилися батьки, дружина, діти, сестра та велика кількість читачів-шанувальників. З 2024 року його ім'я носить Херсонський Український культурний центр.

МЕНЯЙЛОВ АРТЕМ ПАВЛОВИЧ

Меняйлов Артем Павлович 19 квітня 1999 року у селі Приморське, Скадовського району Херсонської області. Здобувши освіту у місцевій школі, вступив до Скадовського технікуму Херсонського державного аграрно-економічного університету на агронома. У 2019 році пішов на строкову військову службу, згодом підписав контракт зі Збройними силами України. Служив водієм у 137-му окремому батальйоні морської піхоти. Загинув 18 березня 2022 року у місті Миколаїв Миколаївської області. Похований у Вінниці на Вінниччині. Нагороджений орденом “За мужність” III ступеня (посмертно).

Добрий, веселий і компанійський, - таким згадує Артема Меняйлова його мати Людмила Михайлівна. Артем був молодшим сином у родині. Мав сестру Альону, старшу за нього на 12 років. Батьки займалися сільським господарством. Згодом вони розлучилися. У рідному Приморському всі хлопця дуже поважали, радо тисли руку навіть старші за нього товариші його батька, хрещений жартома звав “кумчик”. Подорослішавши, Артем став вправним мисливцем, завів кокер-спанієля, якого назвав Арчі.

“Його всі звали Тьомою, а я Тьомочка. Змалку їздив з батьком на тракторі, допомагав йому в полі. Крім машин, захоплювався полюванням. Був дуже вправним стрільцем, мав власну рушницю”, - розповідає мати.

Здобувши освіту, хлопець пішов на строкову службу, потім підписав контракт, був водієм у складі 137-го окремого батальйону морської піхоти. У підрозділі його запам'ятали товариським і дуже щедрим.

“КОЛИ СИН БУВ В АРМІЇ, ПЕКЛА ПО 5 ТОРТІВ І ВЕЗЛА ЙОМУ ЯК ГОСТИНЕЦЬ. ЗАВЖДИ ПРОСИВ ДОМАШНЬОЇ БРИНЗИ. КАЗАВ ПОБРАТИМАМ: “ХЛОПЦІ, ТАКОЇ, ЯК МОЯ МАМА РОБИТЬ, ВИ НІКОЛИ НЕ ПРОБУВАЛИ”. ЗАВЖДИ УСІМ ДІЛИВСЯ”, - ПРИГАДУЄ ЛЮДМИЛА МИХАЙЛІВНА.

19.04.1999 – 18.03.2022

У 2022 році Артема Меняйлова перевели служити на адмінмежу з тимчасово окупованим Кримом. 24 лютого чоловік подзвонив матері зі словами: “Мамо, забирай Дашу (колишня наречена захисника, ред.) і їдь до Альони. Почалась війна”.

“Я ЧУЛА В СЛУХАВКУ ТЕЛЕФОНА, ЯК НА ТОМУ БОЦІ ЛУНАЮТЬ ЖАХЛИВІ ВИБУХИ ТА КРИЧАТЬ ХЛОПЦІ”, - ГОВОРІТЬ МАТИ.

Через переважаючі сили окупаційних військ підрозділ Артема відвели до Херсона, а потім до Миколаєва, де він брав участь в обороні міста. Артем дуже переживав за батьків, особливо, коли вони плакали в слухавку, ніколи не розповідав про службу, щоб ті менше хвилювалися, казав, що все буде добре.

“У СВОЮ ОСТАННЮ ВІДПУСККУ СИН ЗАБИВ ХОЛОДИЛЬНИК ДИЧИНОЮ. СКАЗАВ, ЩОБ МИ РАПТОМ ЩО НЕ ГОЛОДУВАЛИ. ОТ ЗАВДЯКИ ЦІЙ ЗАБИТІЙ ПТИЦІ МИ І ВИЖИВАЛИ В ОКУПАЦІЇ”, - ПРИГАДУЄ ЛЮДМИЛА МИХАЙЛІВНА.

Артем Меняйлов загинув 18 березня 2022 року у Миколаєві внаслідок ракетного удару. Останньою з ним спілкувалася сестра.

“ТЬОМА ЯКРАЗ ЗДАВ ВАРТУ. НАПИСАВ СТАРШІЙ ДОНЬЦІ: “СЕСТРИЧКО, ВСЕ ДО-

БРЕ, У НАС ТИХО. Я ЛЯГАЮ СПАТИ”. А ПОТІМ ДВІ РОСІЙСЬКІ РАКЕТИ ВДАРИЛИ ПО КАЗАРМІ. ЙОГО ЗНАЙШЛИ НА 5 ДЕНЬ. ОСТАННІМ З УСІХ”, - ДІЛИТЬСЯ МАТИ.

Тіло Меняйлова впізнав односелець, що служив у миколаївській територіальній обороні. Сестра забрала загиблого на дев'ятий день після ракетного удару.

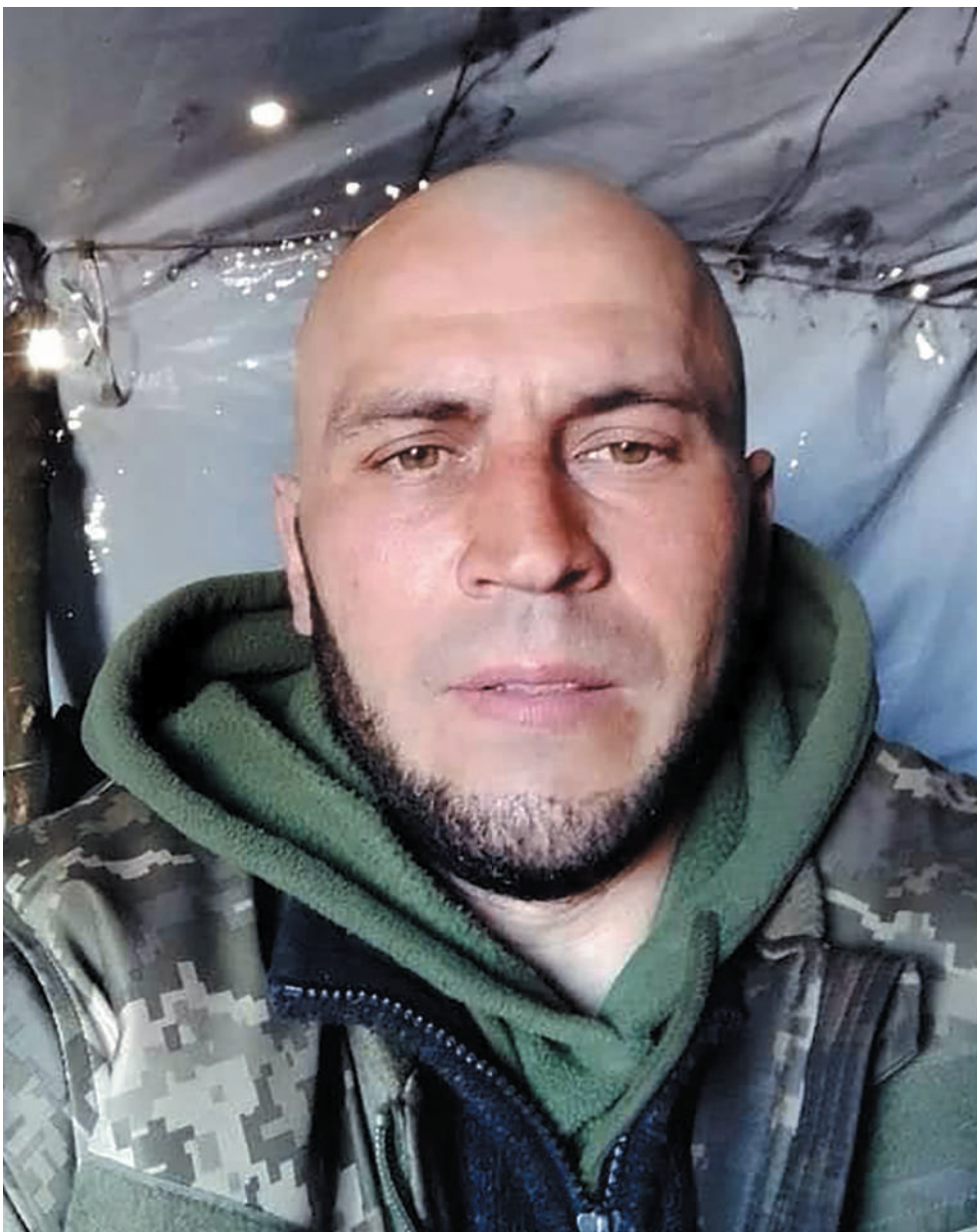
Артема Меняйлова поховали 26 березня 2022 року на Алеї Слави у місті Вінниця. На пам'ятнику розмістили світлину, на якій він разом зі своєю улюбленою собакою. Могила молодого чоловіка стала першою у місті останнього спочинку загиблих захисників.

У Артема Меняйлова залишилися мати, батько, сестра і племінниці. Йому було 22 роки. Воїн вірив у закінчення війни, мріяв одружитися з коханою дівчиною. “Якщо у мене будуть хлопчик і дівчинка, назву їх, як нас із сестрою — Тьома та Альона”, - казав своїм рідним.

У травні 2022 року старшій сестрі таки вдалося вмовити матір виїхати з тимчасово окупованого Приморського на підконтрольну Україні територію.

“Тьома був для мене всім. Я ним жила. Він був завжди поруч. Я знала, заради кого живу. Коли почалася війна, він все казав Альоні: “Сестричко, бережи моїх племінниць. А ми тут не пустимо ворога. Ми будемо стояти до останнього”, - поділилася Людмила Михайлівна.

МІН СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

Мін Сергій Георгійович, позивний Чорний, народився в селищі Велика Олександрівка Великоолександрівського району (нині Бериславський) на Херсонщині. Навчався у Великоолександрівській загальноосвітній школі №1. У 2015 році добровільно долучився до антитерористичної операції на Сході країни. Напередодні повномасштабного вторгнення досєднався до 80-ї окремої десантно-штурмової Галицької бригади (в\ч А0284). Обіймав посаду навідника 3-го десантно-штурмового відділення 1-го десантно-штурмового взводу 3-ї десантно-штурмової роти 1-го десантно-штурмового батальйону. Загинув 6 листопада 2023 року внаслідок вибухової травми та уламкового поранення поблизу населеного пункту Кліщіївка Бахмутського району Донецької області. Посмертно нагороджений орденом “За мужність” III ступеня. Похований на місцевому кладовищі селища Велика Олександрівка.

Сергій народився у великій дружній родині. Його батько Георгій Андрійович – працівник місцевого колгоспу та досвідчений риболов, а мати Ріта Павлівна – домогосподиня. Хлопець мав ще старшого брата Володимира і трьох сестер – Тетяну, Світлану та Юлію. Будинок сім’ї знаходиться неподалік річки, тож разом з батьком Сергій полюбляв рибалити. Це було одне з небагатьох занять, коли він міг бути тихим та спокійним. В дитинстві його часто називали малим бешкетником.

Але попри це хлопець був дуже добрим та турботливим. Хоча й не найстарший, замість гри з однолітками обирав таки допомогу матері. Він порався по домогосподарству, доглядав домашніх тварин та глядів найменшу сестру.

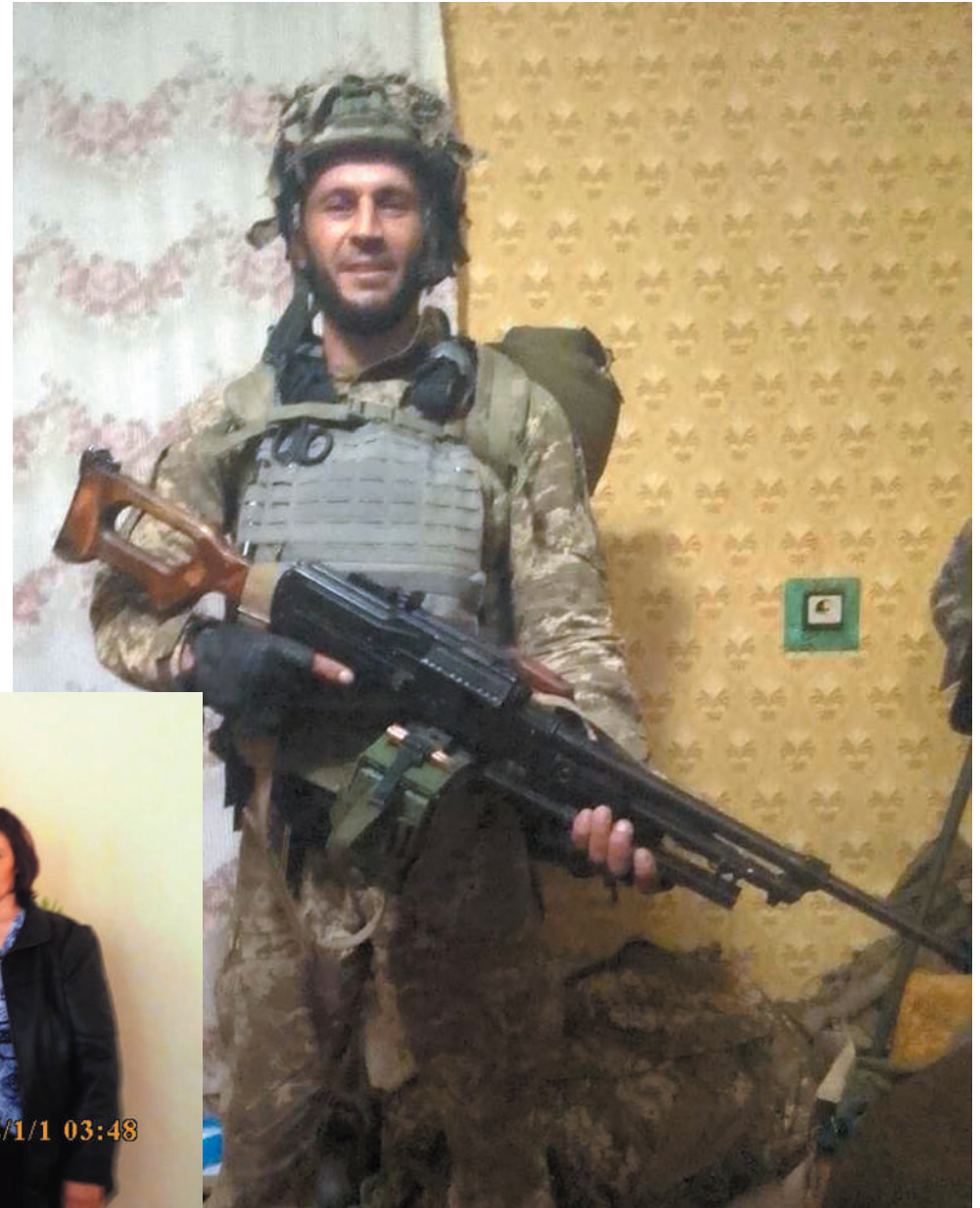
У школі юнак був дуже товариським, тож мав багато друзів. Проте шкільне навчання не було основним інтересом. Він хотів займатися дорослими справами, тож закінчивши 9 класів школи, Сергій пішов працювати. Батько навчив його лагодити та будувати дахи, що виявилось до вподоби хлопцю. Тож надалі він займався саме цією справою.

27.11.1982 – 06.11.2023

Згодом Сергій зустрів свою майбутню дружину Анну, з якою у 2015 році одружився. У молодого подружжя за деякий час народилась донечка Каміла. Та невдовзі пара розлучилась і чоловік вирішив долучитися до участі в анти-терористичній операції. Так він опинився на Сході країни, побував і на Донеччині, і на Луганщині. Час від часу захисник повертався до цивільного життя, і саме напередодні повномасштабного вторгнення доєднався до 80-ї окремої десантно-штурмової Галицької бригади. Тож під час повномасштабного вторгнення воїн сміливо боронив терени нашої держави. Сестра Тетяна зазначає:

“СЕРГІЙ НЕ БОЯВСЯ НИЧОГО І НИКОГО, НЕ ЦУРАВСЯ НІЯКОЇ РОБОТИ. ТОМУ ЖОДНОГО РАЗУ НЕ СКАЗАВ НАМ, ЩО БУЛО ВАЖКО АБО Ж МОТОРОШНО, ХОЧА І БУВАВ У САМОМУ ПЕКЛІ ВІЙНИ. ВІН БУВ СМІЛИВИМ ТА МУЖНИМ ЧОЛОВІКОМ ДО ОСТАНЬНОГО”.

Лише перед загибеллю чоловік подзвонив додому, зазначивши, що його наступний бойовий вихід туди, звідки майже ніколи не повертаються живими, тож попрощався та заповів де його поховати. Так і сталось, 6 листопада Сергій загинув під час виконання бойового завдання неподалік Кліщіївки на Донеччині. У нього залишились батьки, сестри, колишня дружина та донька. Банер з портретом захисника знаходиться на Алеї Пам'яті Великоолександрівської громади.

НАДТОЧІЙ ОЛЕКСІЙ ОЛЕГОВИЧ

Надточій Олексій Олегович, позивний Рембо, народився 26 листопада 1986 року в місті Херсон. Проживав з родиною у селі Борозенське Бериславського району Херсонської області. У 2004 році закінчив місцеву школу і вступив до Херсонського державного університету на спеціальність «Професійне навчання. Механізація сільсько-господарського виробництва і гідромеліоративних робіт», у 2009 отримав диплом спеціаліста «Інженер-педагог». У 2009 – 2011 рр. працював майстром виробничого навчання в Херсонському професійному суднобудівному ліцеї. З 2011 по 2012 проходив військову службу у внутрішніх військах – 48-й полк Міністерства внутрішніх справ України (станом на 2025 рік – 27-ма Печерська бригада Національної гвардії України, ред.). З листопада 2012 по січень 2014 перебував на посаді дільничного інспектора міліції та старшого дільничного інспектора міліції Дніпровського РВ ХМУ УМВС України в Херсонській області (станом на 2025 рік Дніпровського районного відділу національної поліції України в Херсонській області, ред.). З липня 2014 по серпень 2015 служив у 28-й окремій механізованій бригаді імені Лицарів Зимового Походу. Учасник Антитерористичної операції на Сході України. Після проходження служби працював будівельником. У лютому 2022 року став до лав 60-ї окремої механізованої Інгулецької бригади. 2 травня 2023 року помер від отриманих поранень у лікарні в Кисві. Похований у селі Борозенське на Херсонщині. Нагороджений відзнакою Президента України «За участь в Антитерористичній операції», медаллю «За вірність народу України» та грамотою «За сумлінне ставлення до виконання службових обов'язків, високий професіоналізм, ініціативу та наполегливість» (прижиттєво).

Олексій Надточій та його менша сестра Катерина зростали у викладацькій родині: мати працює вчителькою української мови та літератури, батько – трудового навчання, фізики та автосправи. У сім'ї були теплі, дружні і щирі стосунки, розповідає мати Інна Юрїївна.

26.11.1986 – 02.05.2023

«Льошик у нас такий позитивний, хороший був. З дитинства любив риболовлю та полювання, бо чоловік у мене мисливець. Коли став дорослим, купили і йому власну мисливську зброю», - говорить мати.

Пройшовши підготовку у Запорізькому училищі професійної підготовки міліції (з 2024 року Запорізький центр первинної професійної підготовки «Академія Поліції» Дніпровського державного університету внутрішніх справ, ред.), до 2014 року служив у міліції.

З вересня по серпень 2015 року брав участь в Антитерористичній операції у місті Мар'їнка на Донеччині у складі 28-ї окремої механізованої бригади. Служив навідником, згодом – кулеметником.

«ВІН – УКРАЇНЕЦЬ. І ЦИМ ВСЕ СКАЗАНО. ДО ВІЙСЬКА ПІШОВ ДОБРО-ВІЛЬНО», - ГОВОРИТЬ ІННА ЮРІЇВНА.

Від побратимів отримав позивний Рембо під час проходження військової підготовки через кулеметні стрічки, що носив навхрест.

«КОЛИ СЛУЖИВ У МАР'ІНЦІ, ЗГАДУВАВ, ЯК ЇХ ТАМ «ГРАДИ» НАКРИЛИ. У ПОБРАТИМА БУЛА ПОРАНЕНА НОГА І ЛЬОШИК НАМАГАВСЯ ЙОГО ВИНЕСТИ. ПЕРЕЧЕПИЛИСЯ ЧЕРЕЗ ПЕНЬ. ПОТІМ ВОНИ ЗГАДУВАЛИ, СМІЯЛИСЯ. І ЧАСОМ НІЧОГО ВЕСЕЛОГО НЕ БУЛО, АЛЕ РОЗПОВІДАВ ТАК, ЩО ВСІ ПОЧИНАЛИ СМІЯТИСЯ», - ЗГАДУЄ МАТИ.

Демобілізувавшись, Олексій Надточій працював будівельником. Планував здобувати вищу юридичну освіту, повернутися на службу в поліцію, мріяв про власну родину. За словами матері, Олексій був чесний, справедливий, завжди відстоював правду і відкритий.

«Коли у доньки народився синок, то допомагав їй у всьому. Будучи на війні, дзвонив мені і завжди казав: «Привіт, моя хороша. Як ти, моя маленька?» Він у мене дуже високий був», - розповідає Інна Юріївна.

У перші дні повномасштабного вторгнення Олексій і родина сестри приїхали до Борозенського. Потім вступив до лав Збройних сил України. Служив оператором взводу протитанкових ракетних комплексів роти протитанкових ракетних комплексів.

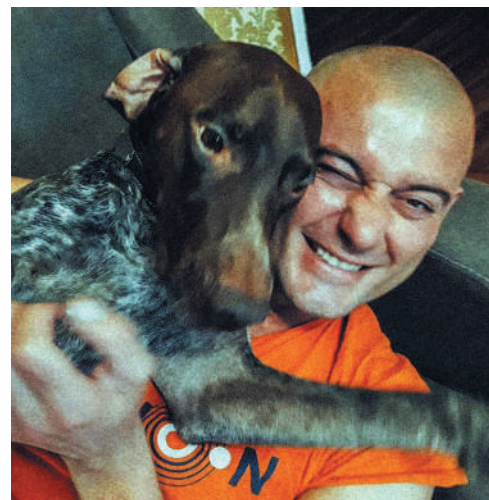
27 квітня 2023 року Олексій Надточій отримав важкі поранення в бою під Бахмутом на Донеччині. Військового госпіталізували до Краматорська, потім до Дніпра, звідти до Києва. 2 травня 2023 року Олексій Надточій помер у лікарні.

За словами побратима, з яким Олексій служив разом під час Антитерористичної операції, той був розважливим, справедливим і сміливим воїном.

«Він дуже нервував із-за того що до дому відстань у 5 сіл і рвався в бій, щоб звільнити його. Багато чого він пережив. Але нашої перемоги так і не дочекався», - написав у соцмережах побратим загиблого Сергій Сарнатський.

Олексія Надточія поховали у рідному Борозенському. Захиснику було 36 років. У нього залишилися батьки і сестра.

«Син мені завжди вселяв надію, завжди жартував, а я сміялася. Ніколи не плакала. Я літала, щоразу чекала дзвінка від нього. Не вірила, що може загинути. Я часто його згадую», - поділилася Інна Юріївна.

ПИРОГ РОМАН ОЛЕГОВИЧ

Пирог Роман Олегович народився 29 квітня 1999 року у селищі міського типу Каланчак Скадовського району на Херсонщині. Початкову освіту здобув у Каланчацькій загальноосвітній школі №1, потім перейшов до школи №2. Пізніше вступив до Національного університету кораблебудування ім. адмірала Макарова в Миколаєві, де навчався за спеціальністю «Фізична культура і спорт». Тренерську діяльність розпочав ще під час навчання і продовжив займатися улюбленою справою до початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну. У грудні 2022 року Роман підписав контракт із 47-ю окремою механізованою бригадою «Магура», воював на Запорізькому напрямку штурмовиком-кулеметником. Загинув 5 липня 2023 року поблизу села Роботине Пологівського району Запорізької області. Похований у Кам'янець-Подільському.

Роман зростав у родині, де в пріоритеті були праця та інтелект. Його мати, Наталія Миколаївна, була фахівцем із вищою освітою, працювала майстром з обліку природного газу у "Херсонгазі" в Каланчаку. Батько, будівельник за покликанням, закінчив Херсонський державний аграрний університет, але працював у будівельній галузі. Будучи єдиною дитиною, Роман завжди перебував у центрі уваги та любові. Сім'я дбала про його розвиток, і кожне літо було присвячене оздоровленню на Чорному морі – у Лазурному, залізному порту, Скадовську, Хорлах. Це були роки активного становлення: Роман змалку займався футболом і навіть встиг повчитися у школі спортивного Олімпійського резерву в Сімферополі ще до анексії Криму. Початкову освіту здобув у ЗОШ №1 Каланчака.

Життя родини змінилося, коли Роману виповнилося 10 років і батьки розлучилися. Він перейшов до ЗОШ №2, де навчався до дев'ятого класу. Після повернення з Криму, де окупація перекреслила спортивні плани, Роман обрав новий напрямок — силове тренування, якій присвятив себе з дев'ятого класу. Він був дуже комунікабельним, веселим і любив тварин.

29.04.1999 – 05.07.2023

У 2016 році, після закінчення школи, Роман вступив до Національного університету кораблебудування ім. адмірала Макарова в Миколаєві. Він обрав спеціальність «Фізична культура і спорт».

- ЦЕ БУВ СВІДОМИЙ ВИБІР, ПРОДИКТОВАНИЙ ДИТЯЧОЮ МРІЄЮ ТА ФАНАТИЧНОЮ ЛЮБОВ'Ю ДО СИЛИ. РОМА ЩЕ В ДИТИНСТВІ КАЗАВ: «ПОСТУПЛЮ ДО ІНСТИТУТУ І БУДУ НАВЧАТИСЯ НА ШВАРЦЕНЕГГЕРА». Я ТОДІ ЩЕ ЗЛЯКАЛАСЯ, КАЖУ ЙОМУ: «ТА НЕМА Ж ТАКОГО». АЛЕ СИН НЕ ПОЛИШИВ СВОЮ ДИТЯЧУ МРІЮ І ПРИСВЯТИВ ЖИТТЯ ПАУЕРЛІФТИНГУ, - ДІЛИТЬСЯ НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА.

Вже з другого курсу університету Роман почав заробляти сам, працюючи персональним тренером у спортзалах. Він став майстром своєї справи, здобував перші місця на змаганнях з пауерліфтингу та отримав звання «Кандидат у майстри спорту». Після закінчення університету переїхав до Київщини, до міста Обухів, де мешкав зі зведеним братом.

На початку 2022 року, у січні, він приїхав додому в Каланчак, щоб отримати сертифікат вакцинації. Там його і застало повномасштабне вторгнення. 24 лютого 2022 року селище було окуповане у перші ж години.

Наталія Миколаївна постійно переживала за сина, який через свою видатну статуру був потенційною мішенню для окупантів.

- У КВІТНІ 2022 РОКУ МИ БУЛИ ВИМУШЕНІ ПРИЙНЯТИ ВАЖКЕ РІШЕННЯ - РОМАН МУСИТЬ ВІЙХАТИ. ЙОГО ШЛЯХ ЕВАКУАЦІЇ ПРОЛІГ ЧЕРЕЗ УСЮ РОСІЮ ДО ЛАТВІЇ. ТАМ СИН ЯК БІЖЕНЕЦЬ ВЛАШТУВАВСЯ НА РОБОТУ ТРЕНЕРОМ, ВИКОРИСТОВУЮЧИ СВОЮ ВІДМІННУ ФІЗИЧНУ ФОРМУ. АЛЕ СИН ПРОБУВ ТАМ БЛИЗЬКО 4-5 МІСЯЦІВ. У ВЕРЕСНІ 2022 РОКУ ВІН ПРИЙНЯВ ДОЛЕНОСНЕ РІШЕННЯ, ПРО ЯКЕ МЕНІ НЕ ПОВІДОМИВ, - РОЗПОВІДАЄ МАТИ.

10 вересня 2022 року Роман повернувся до України. Протягом майже трьох місяців він приховував від матері, що вже в Україні, підтримуючи легенду про роботу в Латвії. Лише 6 грудня 2022 року він наважився на дзвінок: "Мама, я в Україні."

У грудні 2022 року Роман підписав контракт із 47-ю окремою механізованою бригадою «Магура» (в/ч А 4699). Пройшов навчання на Львівщині, потім у Німеччині і пішов воювати на Запорізькому напрямку штурмовиком-кулеметником.

У квітні 2023 року Роман уперше від початку служби пішов у тижневу відпустку. Він провів її в Києві з друзями, зведеним братом та коханою дівчиною, яка також була з Каланчака. Перед поверненням на фронт, він зізнався їй: "Я так хочу до моря." Це було його останнє мирне бажання.

У ніч на 5 липня 2023 року поблизу села Роботине Пологівського району Запорізької області Роман брав участь у бойовому виході на позиції. Ворожий танк уразив їхню групу з семи військових, які висувалися на Bradley. О 22:50 троє воїнів загинули одразу, серед них і Роман. Четверо інших змогли вийти живими. Його побратими, попри небезпеку, відчайдушно пішли за тілами загиблих.

Мати про загибель сина дізналась 7 липня, адже перебувала в окупації. Вже 8 липня вона вирушила у п'ятиденну важку дорогу через Крим, Латвію, Литву та Польщу, щоб потрапити в Україну.

Похорон відбувся 13 липня 2023 року у Кам'янці-Подільському. Прощання пройшло у Парку Героїв (колишній Парк танкістів) за участі великої кількості людей: земляків, однокласників, друзів з усіх куточків України. Роман Пирог був похований із усіма почестями на Алеї Слави.

Роман Пирог посмертно був удостоєний відзнаки Почесного громадянина міста Кам'янця-Подільського. Через два роки, матір повідомили, що він також буде нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Мати залишилася жити в Кам'янець-Подільському і щодня відвідує могилу свого єдиного сина Романа, який був сенсом її життя.

ПОПОВ ІГОР ВЯЧЕСЛАВОВИЧ

Попов Ігор Вячеславович народився 17 січня 1974 року в Херсоні. Навчався у Херсонській загальноосвітній школі №37, освіту продовжив у Херсонському професійно-технічному училищі №1, де здобув професію слюсаря з контрольно-вимірювальних приладів та автоматики. 1992 року пішов на строкову службу. Повернувся до Херсона, працював будівельником. Після початку повномасштабного вторгнення захищав Україну у складі 110-ї окремої механізованої бригади імені генерал-хорунжого Марка Безручка, був бойовим медиком. Загинув 11 липня 2023 року біля міста Авдіївка на Донеччині. Похований у Херсоні.

Ігор був спокійно і виваженою дитиною. Мати працювала вихователькою у дитячому садочку, і син прагнув бути її гордістю – поводився чемно і виховано, не завдаючи зайвого клопоту. З юних років Ігор виявляв любов до спорту, займаючись із друзями у секції спортивної боротьби, що загартувало його характер, але при цьому він не втратив своє душевності.

Навчався у загальноосвітній школі №37. Був відповідальним сином, який ніколи не лінувався, завжди допомагав батькам. Після школи, у Херсонському професійно-технічному училищі №1, здобув ґрунтовну робітничу професію – слюсаря з контрольно-вимірювальних приладів та автоматики.

У 1992 році пішов на строкову військову службу. Два роки, проведені у переломний період становлення незалежної української держави, стали першим уроком захисту своєї землі. Повернувшись до Херсона, Ігор знайшов себе у будівельній справі, де його цінували за працелюбність і відповідальність.

Попри фізичну працю, душа його тягнулася до мудрості: Ігор дуже любив читати, особливо історичні романи і завжди знаходив час для книги. Ще одним його захопленням було малювання.

1996 рік став для Ігоря найщасливішим у мирному житті. Він зустрів своє кохання і одружився з Інною. Вона вже мала маленьку доньку Вікторію, якій тоді було лише шість місяців. Згодом Інна подарувала коханому ще двох донечок – Альону та Анастасію.

17.01.1974 – 11.07.2023

- Чоловік мріяв виростити і виховати доньок добрими, чемними, ввічливими, освіченими і щасливими. Щоб вони мали щасливу долю у своїй країні. Ігор мріяв про онуків і коли вони з'явилися, він став найщасливішим дідусем, - розповідає дружина.

Ранок 24 лютого 2022 року застав родину в різних місцях: Інна була за містом, а вдома, у Херсоні, залишилася хвора мати Ігоря та діти. Дружина згадує той дзвінок: «Він зателефонував і сказав, що почалася війна».

1 березня місто опинилося в окупації. Життя стало випробуванням, але сім'я трималася принципово, розповідає Інна:

- У НАС НАВІТЬ ДУМКИ НЕ БУЛО, ЩОБ БРАТИ РОСІЙСЬКУ ГУМАНІТАРКУ, ХОЧ І БУЛО СКЛАДНО, АЛЕ ВИЖИВАЛИ ЗА РАХУНОК ЗАПАСІВ. У ТІ ЧАСИ БУЛО НЕПРОСТО, НЕБЕЗПЕЧНО. БУВАЛО ЩО І БУЛИ СВІДКАМИ ПЕРЕСТРІЛОК ОКУПАНТІВ, АЛЕ МИ ТРИМАЛИСЯ.

У серпні 2022 року вдалося вивезти доньок, після того як пішла з життя мати Ігоря, він разом із дружиною у вересні виїхав на підконтрольну Україні територію, до міста Стрий Львівської області.

Саме у Стрию Ігор Попов, який вже мав військовий досвід 90-х, був мобілізований. Він став сержантом і бойовим медиком у складі 110-ї окремої механізованої бригади імені генерала-хорунжого Марка Безручка. Його шлях розпочався на одному з найгарячіших напрямків – Авдіївка на Донеччині області.

Ігор воював мужньо, не шкодуючи себе, з єдиною думкою: про родину, рідну Херсонщину, про Україну. За свою стійкість він був нагороджений відзнакою Президента України «За оборону України».

Дружина Інна, не витримуючи розлуки, їздила до нього на фронт двічі на місяць, долаючи пів тисячі кілометрів. Вона везла гостинці, смаколики, все необхідне.

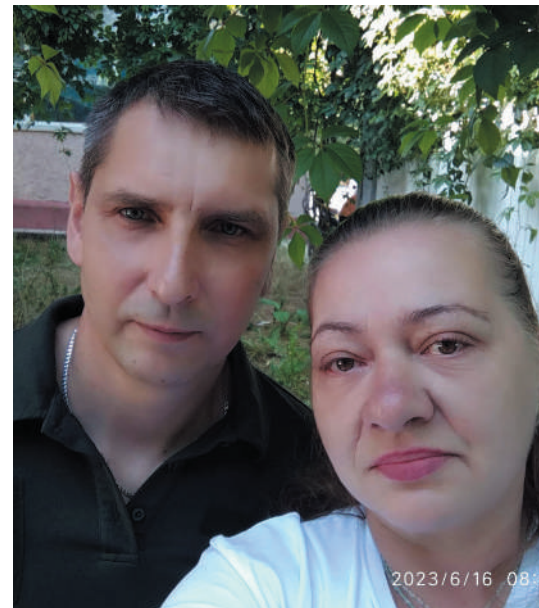
- МИ ГУЛЯЛИ МІСТОМ, ВІДВІДУВАЛИ ХРАМ І РОЗМОВЛЯЛИ, РОЗМОВЛЯЛИ..., - ЗГАДУЄ ІННА.

На початку березня 2023 року Ігор приїхав у звільнений від окупації Херсон. 2 березня 2023 року вони з Інною здійснили давню мрію, повінчавшись у Храмі Стрітення Господнього. Наприкінці червня 2023 року дружина востаннє приїхала до нього у Покровськ. Інна тоді не знала, що ця зустріч стане останньою.

9 липня доньки повернулися до Херсона із-за кордону, щоб разом з матір'ю поїхати до тата. Але доля була немилосердна. 11 липня 2023 року біля міста Авдіївка сержант Ігор Попов загинув, виконуючи бойове завдання.

За мужність, героїзм, відвагу, честь і вірність українському народові Ігор Попов посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеню. Він похований на Алеї слави кладовища Геологів міста Херсона.

Його мрії про щасливу долю дітей і онуків у вільній країні коштували дорого, але його любов, віра і подвиг назавжди залишаються світлом, що вестиме його родину.

РОМАНЕНКО АРТЕМ ЯНУШОВИЧ

Романенко Артем Янушович народився 1 червня 1999 року у селі Кізомис Білозерського району на Херсонщині. Навчався у Кізомиській загальноосвітній школі. Потім поступив до Херсонського ПТУ №5, де здобув фах електрозварника. Пів року працював на херсонському заводі «Палада», потім проходив строкову службу. Повернувшись, займався у Херсоні виготовленням бігбордів. Після звільнення Херсоні від окупації пішов служити у 37-й окремій бригаді морської піхоти (в/ч А4548). Загинув 18 червня 2023 року поблизу селища Новодонецьке Волноваського району на Донеччині під час виконання бойового завдання. Похований 12 лютого 2024 року у рідному Кізомисі.

Артем зростав у багатодітній родині разом із старшими сестрами – Яною і Танею. Родина жила просто, батьки працювали на землі. Коли Артему виповнилося 6 років, подружжя розлучилося, і суд присудив опіку над дітьми батькові. Януш Герасимович сам виховував трьох дітей, ставши для сина та доньок надійною опорою.

Навчався у Кізомиській загальноосвітній школі. Був старанним учнем, завдяки чому здобув повагу серед вчителів та сусідів.

- СИН ВЧИВСЯ НА ДЕСЯТОЧКУ. ЙОГО В ШКОЛІ ПОВАЖАЛИ. НАВІТЬ ЙОГО КЛАСНИЙ КЕРІВНИК ЗАВЖДИ ГОВОРИВ, ЩО ВІН МОЛОДЕЦЬ. ПРО НЬОГО ВСІ ЛЮДИ КАЗАЛИ ТІЛЬКИ ДОБРЕ, ВСІ ЗНАЛИ, ЙОГО З ХОРОШОЇ СТОРОНИ, - РОЗПОВІДАЄ БАТЬКО.

З дитинства Артем мав хист до техніки та ремонту. Батько навчав його ремонтувати машини, хлопець вже у юному віці гарно розбирався у інструментах. Закінчивши 9 класів, Артем пішов навчатися до Херсонського ПТУ №5, обравши фах електрозварника. Через три роки навчання пішов працювати до Херсонського заводу «Палада», який спеціалізувався на виготов-

01.06.1999 – 18.06.2023

ленні кораблів. За пів року його призвали на строкову службу, Артем пішов служити в Морську піхоту в Одеській області. Повернувшись, встиг попрацювати в Херсоні, займаючись виготовленням бігбордів.

Після початку повномасштабного вторгнення село Кізомис опинилося в окупації. Це був період жаху та принижень. Артема та його батька били російські військові, намагаючись вивідати інформацію.

- ЙОМУ ДАВИЛИ В ПЛЕЧІ: ВІЙСЬКОВИЙ ВІН ЧИ НЕ ВІЙСЬКОВИЙ. Я СКАЗАВ АРТЕМУ, ЩОБ ПРИКИДАВСЯ ХВОРИМ. ТОМУ ЩО ВОНИ СИЛЬНО МОЛОДИХ БИЛИ, ЗАБИРАЛИ. ЙОГО ПОКЛАЛИ НА ЗЕМЛЮ, КИНУЛИ, ПОЧАЛИ БИТИ. Я КАЖУ: «ТА ВІН ХВОРИЙ У МЕНЕ. КУДИ, ЯКА АРМІЯ? ВИ ЩО? ВІН ХВОРИЙ», - ПРИГАДУЄ БАТЬКО ПРО ТЕ ЯК ПОВОДИЛИСЯ РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКОВІ З МИРНИМ НАСЕЛЕННЯМ ПІД ЧАС ОКУПАЦІЇ.

Після деокупації Херсонщини Артем не зміг залишатися осторонь. Маючи досвід служби у морській піхоті, пішов захищати країну. 5 лютого 2023 року він вже виїхав на фронт у складі 37-ї окремої бригади морської піхоти. Завдяки досвіду строкової служби, він швидко став цінним фахівцем.

- ОСТАННІМ ЧАСОМ, ЯК МИ З НИМ ЗІДЗВОНЮВАЛИСЯ, ВІН БУВ КОМАНДИРОМ ВЗВОДУ І СТАРШИМ ГРАНАТОМЕТНИКОМ. ЙОГО ПОВАЖАЛИ ПОБРАТИМИ ЗА КМІТЛИВІСТЬ, МАЙСТЕРНІСТЬ ТА ГОТОВНІСТЬ ПРИЙТИ НА ДОПОМОГУ. СИН МІГ І АВТОМАТ РОЗІБРАТИ, І ПОЛАГОДИТИ ЙОГО, І МІГ ДОПОМОГТИ ПОБРАТИМАМ, - РОЗПОВІДАЄ ЯНУШ.

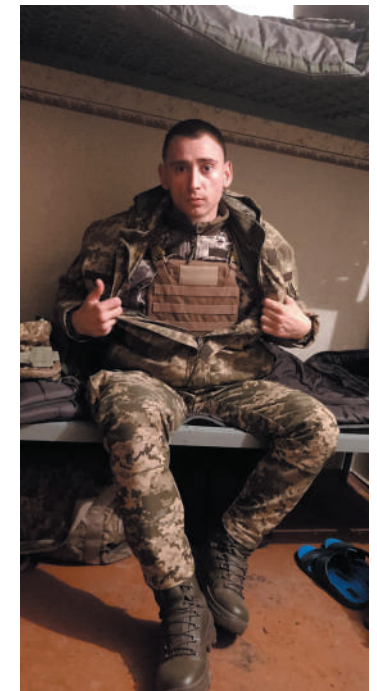
Артем воював на Донецькому напрямку. Востаннє батько спілкувався з ним увечері 15 червня 2023 року. Артем сказав, що був поранений, і мав передзвонити наступного дня. Цей дзвінок став останнім...

Трагедія сталася 18 червня 2023 року поблизу села Новодонецьке Волноваського району. Артем загинув, виконуючи свій святий обов'язок.

- ВОНИ ЗАЧИЩАЛИ ТЕРИТОРІЮ І ПОРАНИЛИ МЕДИКА. АРТЕМ ПОБІГ ЙОГО РЯТУВАТИ, І КОЛИ ТАНКОМ УДАРИЛИ, ВОНИ НЕ ЧУЛИ, КОЛИ БУВ «ПРИЛІТ» ВІД ТАНКА. І СНАРЯД ВЛУЧИВ ПРЯМО У НЬОГО, - ДІЛИТЬСЯ ОБСТАВИНАМИ ЗАГИБЕЛІ СИНА БАТЬКО.

Артема заявили як зниклого безвісти. Батькові у військкоматі повідомили лише, що син зник. Почалися довгі місяці пошуків по госпіталях та моргах. Батько знайшов Артема у Дніпровському морзі. Артема привезли до села Миролюбівка на Херсонщині, де родина перебувала після евакуації. Похований 12 лютого 2024 року у рідному Кізомисі – таке побажання він висловив, коли відправлявся на фронт.

Артем Романенко залишився в пам'яті як справжній син своєї країни, Герой, який віддав своє життя, захищаючи найдорожче – рідну землю.

РУДЕНКО СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

Народився 2 грудня 1984 року в селищі Асканія-Нова Каховського району Херсонської області. Після закінчення місцевої загальноосвітньої школи переїхав до Києва, де працював будівельником. 24 лютого 2022 року добровольцем приєднався до Сил територіальної оборони Збройних Сил України. Згодом був переведений до військової частини А7311, перебував на Київському та Донецькому напрямках. Загинув 17 жовтня 2023 року поблизу села Новомихайлівка Покровського району Донецької області. Похований на Алеї Героїв на Лісовому кладовищі у місті Київ Київської області. Нагороджений нагрудним знаком «Ветеран війни – Учасник бойових дій», нагрудним знаком Полтавської обласної ради «За вірність народу України» I ступеня та орденом «За мужність» III ступеня (посмертно)

Сергій Руденко був довгоочікуваним сином у родині, де вже підросли дві старші сестри-близнючки Ірина та Марина. Попри те, що він був наймолодшим – хлопець завжди дбав про батьків і сестер, проявляючи надзвичайну турботливість і відповідальність. Зокрема, з підліткового віку мав власний заробіток, аби побалувати рідних солодким.

Мати Сергія працювала сестрою-господинею в лікарні, батько – будівельником. З дитинства саме тато був для нього прикладом для наслідування, тому ще у школі хлопець визначився зі своєю майбутньою професією. Майже все своє життя він присвятив будівельній справі, перейнявши від батька чимало знань і вмінь. Згодом Сергій розвивався у цій сфері вже у Києві, де оселився після здобуття шкільної освіти.

«Син постійно повторював, що коли виросте, не житиме в Асканії-Нова, а переїде до Києва. Ця мрія не полишала його. Одного разу він не повернувся додому, а вирушив до столиці. Там одразу знайшов роботу: спочатку займався озелененням, а потім – влаштувався до будівельної компанії. Спільно з бригадою Сергій споруджував різні житлові будинки та соціальні об'єкти, наприклад відділення Національної дитячої спеціалізованої лікарні

02.12.1984 – 17.10.2023

«Охматдит». Йому дуже подобалося те, чим займався», - розповідає мати Галина Миколаївна.

Захопленням чоловіка була кулінарія. Він міг приготувати все: від традиційних страв, як плов, до власних авторських рецептів, серед яких матері особливо запам'ятався гострий перець із медом. Тому син навчив її як робити цю страву. Навіть в армії Сергій знаходив час для своєї пристрасті: часто купував й готував м'ясо для побратимів. Обіцяв рідним, по поверненню додому посмажити смачний шашлик.

Про рідне селище Сергій ніколи не забував – обов'язково приїжджав туди на свята та під час відпусток. Новий 2022 рік став останнім, коли вся сім'я Руденко зібралася разом. Повномасштабне вторгнення застало родину порізно. Сергій на той момент проживав у місті Ірпінь Київської області. Коли мати зателефонувала синові – він вже йшов у військкомат. Галина Миколаївна не приховує, відмовляти його було марною справою. Сергій мав впертий характер і був вкрай самостійним: якщо щось вирішив, то зробить це попри все.

24 лютого 2022 року Сергій Руденко добровільно вступив до лав Збройних Сил України. Спочатку був у складі територіальної оборони, потім – військової частини А7311. Був старшим стрільцем-оператором стрілецького відділення стрілецького взводу стрілецької роти. Мав звання старший солдат і позивний Рудік, який закріпився за ним ще зі шкільних років.

Сергій брав участь у зачистці території деокупованої Київщини, а саме міст Буча та Ірпінь. Влітку 2022 року, пройшовши військову підготовку, був направлений на Донеччину, воював поблизу села Тоненьке Покровського району. Під час одного з боїв, 14 березня 2023 року, отримав тяжке поранення. Після тривалого лікування та реабілітації Сергій, за висновками військово-

во-лікарської комісії, був комісований. Також чоловік мав проблеми із зором. Проте він вирішив продовжити захищати Україну.

«Син не ділився подробицями служби, адже хвилювався за нашу безпеку. З першого дня повномасштабної війни Асканія-Нова перебувала під тимчасовою російською окупацією. Тому лише після його загибелі побратими розповіли нам яким сміливим, надійним та відданим воїном він був. Хлопці поміж собою називали його «Дияволом», бо він був ще два рази легко поранений. І щоразу повертався до боротьби за Перемогу нашої країни», - зазначає Галина Миколаївна.

17 жовтня 2023 року під час виконання бойового завдання Сергій Руденко отримав смертельне поранення в районі села Новомихайлівка на Донеччині. Востаннє мати спілкувалася з сином за кілька днів до цього. Перед

виходом на позиції на передову Сергій подзвонив їй зі словами: «Мамо, я так хотів почути твій голос».

На другий день після загибелі Сергія Руденка російські військові влаштували обшук в будинку його батьків. Після цього вони евакуювалися на підконтрольну Україні територію.

На Алеї Героїв у Полтаві й Алеї пам'яті та шани Героям Оболонського району у Києві встановлено інформаційні банери з портретами Сергія. Також стенд пам'яті військового буде розміщено у Деснянському районі Києва. Чоловікові було 38 років. У нього залишилися батько, мати, дві сестри та п'ятеро племінників.

«Сергій – улюблений синочок, найменший серед дітей, «лапочка-синочок», як ми його ніжно називали. Добрий, світлий, щирий, працьовитий. Такого іншого хлопчика не буде ніколи. Нам його дуже бракує, ми сумуємо, і цю втрату не пояснити словами...», - говорить Галина Миколаївна.

САМОЙЛОВ СЕРГІЙ ЛЕОНІДОВИЧ

Самойлов Сергій Леонідович народився 25 листопада 1991 року в селі Макарівка Каланчацького району на Херсонщині. Згодом родина переїхали жити до Херсона, де він закінчив загальноосвітню школу №27. Поступив до Херсонського морського коледжу рибної промисловості, після цього пройшов строкову службу на флоті, подальше життя поєднав з морською справою. Бойовий шлях розпочав у листопаді 2022 року у 35-тій окремій бригаді морської піхоти водієм-механіком, був старшим матросом. Загинув 6 липня 2023 року в районі селища Велика Новосілка Волноваського району Донецької області. Похований у Херсоні.

Більша частина життя Сергія минула у Херсоні, родина переїхала з села Макарівка до обласного центру, коли хлопець був зовсім маленьким. Батько, Леонід Іванович, був людиною міцної професії, працював суднокорпусником-ремонтником на херсонському суднозаводі. Мати, Людмила Федорівна, спочатку теж працювала на заводі, а потім, здобувши освіту в технікумі, працювала в торгівлі, була завідувачкою магазину.

Більшу частину шкільного життя, з другого по дев'ятий клас, Сергій провів у 27-й школі. Після дев'ятого класу він обрав морський шлях, вступивши до Херсонського морського коледжу рибної промисловості. Після коледжу була служба в армії — два роки на флоті. Повернувшись, він жив два роки в Кривому Розі, де додатково закінчив курси за фахом зварювальника, але його справжнім покликанням стало море.

- СЕРГІЙ ПРАЦЮВАВ НА РІЗНИХ СУДНАХ, ЗАЙМАВСЯ ЗАКРІПЛЕННЯМ ВАНТАЖІВ, У НЬОГО БУЛА ДУЖЕ ВІДПОВІДАЛЬНА РОБОТА І ВІН ДОБРЕ НА НІЙ ЗНАВСЯ, — РОЗПОВІДАЄ БАТЬКО.

Сергій ріс відповідальним, дисциплінованим і, як каже мати, трошки впертим.

25.11.1991 – 06.07.2023

- ОТ ЯКЩО ВІН СТОСОВНО СВОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВІЙНИ СКАЗАВ, ЩО ПІДЕ ЗАХИЩАТИ КРАЇНУ, ТО ТАК І ЗРОБИВ, НІКОГО НЕ СЛУХАЮЧИ. ЦЯ ВПЕРТІСТЬ І РІШУЧІСТЬ ПОЄДНУВАЛИСЯ З НЕЗВИЧАЙНОЮ ЩЕДРИСТЮ. СЕРГІЙ НІКОЛИ ДЛЯ ДРУЗІВ НІЧОГО НЕ ШКОДУВАВ І ВЗАГАЛІ БУВ ДУЖЕ ПОРЯДНИМ, – З НІЖНІСТЮ ЗГАДУЄ ПРО СИНА ЛЮДМИЛА ФЕДОРІВНА.

Сергій був на диво багатогранною особистістю. З одного боку, він серйозно займався боксом, а з іншого — пристрасно любив бальні танці. Прагнення Сергія завжди були пов'язані з допомогою людям і пізнанням світу. У підлітковому віці він мріяв стати лікарем або міліціонером. Хоча запах лікарні відвернув його від медицини, його інше велике бажання жило з ним до останніх днів:

- ВІН ДУЖЕ ПРАГНУВ ВІДВІДАТИ БАГАТО КРАЇН, ПОБАЧИТИ І УКРАЇНУ, МАНДРІВКИ БУЛИ ЙОГО ПРИСТРАСТЮ, – РОЗПОВІДАЄ МАТИ.

Доленосний рейс Сергія розпочався у листопаді 2021 року. Коли почалася повномасштабна війна, він був за кордоном. Але в липні 2022 року Сергій приїхав до Одеси. Батько переказує його слова, сказані товаришу: «Знайди мені квартиру, я місяць відпочину і потім піду воювати».

Сергій прагнув піти добровольцем і декілька разів ходив до військкомату. У листопаді 2022 року поїхав у частину — 35-ту окрему бригаду морської піхоти (ВЧ А0216). Там був оформлений як водій-механік. Проте на «нулі» його морські навички стали у пригоді. Він працював тальманом/такелажником, витягуючи пошкоджену техніку під обстрілами.

Бойовий шлях Сергія пройшов на Донецькому та Запорізькому напрямках, брав участь у контрнаступі. У побратимів Сергій користувався неймовірною довірою і повагою.

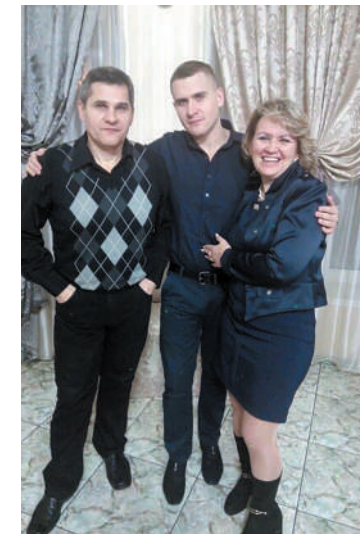
Фатальний день настав 6 липня 2023 року. Сергій і його екіпаж мали вихідний.

- Сергій зателефонував мені вранці того дня, сказав зробити свої справи і буде лягати спати. А вже потім ми дізнались, що інший екіпаж, який мав виїхати, зламався. Син із товаришами вирішили поїхати замість них, — розповідає мати.

Вони прибули в район селища Велика Новосілка Волноваського району Донецької області, зачепили підбиту техніку і рушили назад. У цей момент їх почали крити російські міномети. Сергій отримав важке поранення — осколок зачепив сонну артерію. Його побратими, попри наказ офіцера чекати два дні, вночі поїхали самі, щоб забрати тіло Сергія.

Про загибель сина батьки дізналися неофіційно того ж вечора. Офіційно — лише 8 липня. Упізнання відбулося 10 липня у Херсоні, а поховали Героя 11 липня.

У Сергія Самойлова залишилася ще одна нездійснена мрія. Він був не одружений, але казав матері: «Мама, я в 35 одружуся». На жаль, ця мрія обірвалася разом із його життям. Слава Герою, який обрав не безпеку закордонних рейсів, а найтяжчий шлях — шлях захисту своєї землі.

СИДОРЧУК КИРИЛО ІГОРОВИЧ

Сидорчук Кирило Ігорович народився 31 серпня 1997 року у місті Херсон Херсонської області. Провчившись 9 класів у загально-освітній школі № 31, вступив до Морського коледжу Херсонської державної морської академії. У 2016 році вступив до Херсонської державної морської академії, де здобув фах судового механіка. До повномасштабного вторгнення працював за спеціальністю, ходив у морські рейси. Навесні 2023 року став пожежним-рятувальником 2-ї Державної пожежно-рятувальної частини Головного управління ДСНС України в Херсонській області. Загинув 20 червня 2023 року в Херсоні під час ліквідації наслідків підриву Каховської ГЕС. Похований у місті Херсон.

Кирило Сидорчук з юнацьких років відрізнявся відповідальністю. Коли йому було 17, народилася молодша сестра Софія і хлопець з великою радістю взяв на себе обов'язки старшого брата. «Маленьким він просив народити йому братика, у років 10 –сестричку. А коли нарешті з'явилася Соня, то відносився до неї дуже трепетно», - розповідає мати Наталя Петрівна.

Батько Кирила за професією водій, сама вона працює у пенсійному фонді. У родині дуже поважали традиції та сімейні зв'язки, привчали до цього і дітей. Хлопцю подобалось, коли вся сім'я збиралася разом як на свята, так і у звичайні дні. Дідусь по материнській лінії був вправним мисливцем і любов до цієї справи передав онукові. Хлопцю подобалася рибалка та автівки.

Кирило Сидорчук працював третім механіком на судні. У 21 один рік одружився, згодом народилася донечка Поліна. Дівчинка повністю змінила ставлення батька до його роботи: він уже не так охоче ходив у далекі рейси.

«КОЛИ КИРИЛО БУВ МАЛЕНЬКИМ, ЧОЛОВІК ЗАВЖДИ САДОВИВ ЙОГО СОБИ НА КОЛІНА ЗА КЕРМО, КОЛИ МИ ЇХАЛИ АВТІВКОЮ. СИН ТАК САМО САДОВИВ ПОЛІНКУ СОБИ НА КОЛІНА ТА ЇХАВ. ВІН СВІТИВСЯ ВІД ГОРДОСТІ, КОЛИ ТРИМАВ СВОЮ ДОНЕЧКУ», - ПРИГАДУЄ НАТАЛЯ ПЕТРІВНА.

31.08.1997 – 20.06.2023

Коли почалося повномасштабне вторгнення, Кирило Сидорчук та його родина перебували в Херсоні. Напочатку весни 2022 року чоловік брав участь у проукраїнських мітингах проти російської окупації на площі Свободи.

Коли на початку березня 2022 року в окупованих Олешках почалися проблеми з випічкою хліба, Кирило та його батько допомогли дістати дріжджі і передати їх, попри небезпеку, на лівий берег.

Після того, як 11 листопада 2022 року Збройні сили України звільнили Херсон і ворожі війська почали постійно обстрілювати місто, Кирило вивіз дружину, доньку, бабусю і сестру на Одещину, а сам пішов працювати у Херсонтеплоенерго разом з батьком. На власній автівці підвозив гуманітарну допомогу мешканцям рідної багатоповерхівки.

Коли у Державну службу з надзвичайних ситуацій почали набирати охочих там працювати, чоловік подав заяву і він став рятувальником. Разом з колегами Кирило Сидорчук виїжджав гасити пожежі, спричинені російськими обстрілами.

«НОВА РОБОТА ДУЖЕ ЗМІНИЛА СИНА. ВІН ЗАГОРІВСЯ НЕЮ. НАВЧАВСЯ ДУЖЕ НАТХНЕННО, ПИСАВ КОНСПЕКТИ, ГОТУВАВСЯ. БУВ ДУЖЕ МОТИВОВАНИМ. КОЛИ КИРИЛО ПРОХОДИВ СПІВБЕСІДУ, ЙОГО СПИТАЛИ, ЧИ ПІДЕ ЗНОВУ У МОРЕ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ВІЙНИ. ВІН ВІДПОВІВ, ЩО ПЛАНУЄ БУДУВАТИ КАР'ЄРУ У ДСНС. ХОТІВ ЧЕРЕЗ РІК ВСТУПАТИ ДО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ», - РОЗПОВІДАЄ НАТАЛЯ ПЕТРІВНА.

20 червня 2023 року, коли Кирило разом з побратимами прибирав наслідки підтоплення мікрорайону Корабел у Херсоні, їх обстріляли російські війська. Молодий рятувальник загинув на місці. Йому було 25 років. Поховали Кирила Сидорчука на кладовищі Геологів у Херсоні. На стіні школи № 31, де він навчався, розмістили меморіальну дошку на його честь. У нього залишилися батьки, сестра, дружина і донька.

За словами Наталі Петрівни, її онука Поліна часто згадує тата. Щоразу на його день народження відпускає в небо кольорові кульки, готує малюнок для батька - і дідусь з бабусею відносять його до шафки, що зробили на кладовищі біля пам'ятника Кирила.

Дівчинка займається повітряною гімнастикою. Разом з тренером підготувала номер «Татові обійми». Презентувала його на Відкритих змаганнях з повітряної гімнастики у Києві і посіла перше місце.

СОЛОМОН ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ

Соломон Володимир Володимирович, позивний Цар, народився 12 квітня 1994 року в селищі Чаплинка Каховського району Херсонської області. Навчався в Чаплинській середній школі №3. Фахову вищу освіту здобув в Херсонському національному технічному університеті, обравши спеціальність фізична та біомедична електроніка. Захищав державу на Бахмутському напрямку Донеччини в складі 2-го кулеметного відділення кулеметного взводу 2-ої стрілецької роти 2-го стрілецького батальйону військової частини А0989. Займав посаду командира вищезазначеного відділення. Загинув внаслідок вибухової травми отриманої під час виконання службового обов'язку неподалік населеного пункту Григорівка Бахмутського району Донецької області. Похований на Алеї Слави міста Баштанка Баштанського району на Миколаївщині. Посмертно відзначений орденом “Хрест Героя”.

Володимир народився в сім'ї працелюбних людей українського Півдня в мальовничому селищі Чаплинка. Його батько Соломон Володимир Михайлович досвідчений тракторист, який знає як обробити землю так, аби наступного сезону мати щедрі врожаї. А мати Соломон Діана Валеріївна – медсестра, яка все своє життя присвячує піклуванню про людей. Та паралельно з роботою вони завжди докладали зусиль ще й для гідного виховання дітей, адже Володимир мав ще старшу сестру Тетяну. Старання батьків не були марними. Хлопець зростав вічливим, щирим, добрим, трішки скромним, але за потреби завжди міг відстояти свою думку.

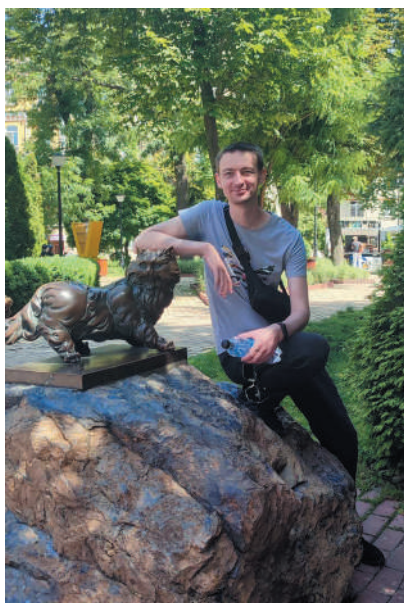
“ВІН БУВ ХОРОШОЮ ЛЮДИНОЮ З САМОГО МАЛКУ. Я ЗАВЖДИ ЗНАЛА, ЩО МОЖУ ДОВІРЯТИ ЙОМУ У ВСЬОМУ. СИН БУВ ДУЖЕ ДОБРодУШНИМ, ЗАВЖДИ МІГ РОЗРАДИТИ ТА ПОРАДИТИ ЯК ВИРІШИТИ ТЕ ЧИ ІНШЕ ПИТАННЯ. ЩЕ ЗМАЛКУ ПОЧАВ ПІКЛУВАТИСЯ ПРО ВСІХ. ЗОКРЕМА, БУДУЧИ МАЛИМ ВІН ЧАСТО ДОПОМАГАВ БАБУСІ ПОРАТИСЯ З ЇЇ СПРАВАМИ І ТІЛЬКИ ТОДІ ЙШОВ ГРАТИСЯ З ОДНОЛІТКАМИ”, – РОЗПОВІДАЄ ДІАНА ВАЛЕРІЇВНА

12.04.1994 – 21.10.2023

У шкільні роки хлопець був звичайним учнем, який любив проводити дозвілля вдома за комп'ютером або ганяти з друзями на велосипедах. Та коли настав час обирати майбутню професію, Володимир старанно готувався до вступних екзаменів, успішно їх склав та власними силами зміг вступити на бюджетну форму навчання до одного з кращих вишів Херсонщини – Херсонського національного технічного університету. Там він здобув кваліфікацію спеціаліста з фізичної та біомедичної електроніки. Але знайти роботу за цим фахом на Херсонщині було ще тим завданням, тому хлопець вирішив спочатку отримати трудовий досвід в наближеній сфері. Тож незабаром, в 2016 році, Володимир влаштувався працювати в Товариство з обмеженою відповідальністю “Міст. МППВ” фахівцем з обслуговування клієнтів Управління з експлуатації мережі відділень Південного регіону. Там хлопець швидко знайшов нових товаришів та спільну мову з колегами.

В квітні 2017 року майбутній захисник почав працювати фахівцем з обробки замовлень відділу логістики Товариства з обмеженою відповідальністю науково-виробничого підприємства “Херсонський машинобудівний завод”. Але і там на довго Володимир вирішив не затримуватися й пішов далі – у серпні 2018 року став оператором комп'ютерної бази Товариства з обмеженою відповідальністю “Авіон”. Нова робота виявилась настільки до душі, що хлопець зостався там на довгі роки. Працював доти, поки війна не змінила обставини.

Початок повномасштабного вторгнення майбутній захисник зустрів у Херсоні, який стрімко був окупований. Та коли Антонівський міст було зруйновано, це фактично розділило його від сім'ї, яка

була на лівому березі. Вибратися з міста йому вдалось аж після повної деокупації обласного центру. Тоді Володимир поїхав до рідної тітки у Баштанку на Миколаївщину. Саме звідти хлопець і пішов на захист країни на Бахмутський напрямок в складі 56-ої окремої мотопіхотної Маріупольської бригади. Оскільки хлопець мав деякі протипоказання щодо військової служби й не проходив строкової, фактично весь бойовий досвід захисник здобував в польових умовах. Одного дня Володимир отримав поранення, тож був направлений на лікування та реабілітацію. Та пізніше хлопець все ж повернувся в стрій.

21 жовтня 2023 року Володимир загинув, отримавши вибухову травму несумісну з життям. Похоронити захисника вдома рідні не змогли, адже рідне Лівобережжя Херсонщини і досі перебуває під тимчасовою окупацією. Тому зробили це на території Алеї Слави міста Баштанка на Миколаївщині. Та все ж батьки обіцяють сину повернути його додому коли це стане можливим.

У воїна залишились батьки, сестра та двоє племінників.

СОХА ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Соха Олександр Олександрович народився 15 червня 1988 року у місті Каховка на Херсонщині. Навчався у Каховській спеціалізованій загальноосвітній школі №2, після чого трохи попрацював різноробочим і пішов на строкову службу. Пізніше переїхав до Кисва, там працював на складах підприємств. З 2015 по 2017 роки служив в зоні проведення АТО, спочатку у в/ч 0213, а згодом у частині А 3720. Під час служби в АТО був мінометником, командиром мінометного взводу. Повернувся до рідної Каховки, працював у компанії OPEN TESC. Наприкінці весни 2022 року пішов захищати Україну у складі військової частини А 7359 розвідником-навідником. Загинув 1 липня 2023 року поблизу Херсона, на лівому березі Дніпра. Похований у Херсоні.

Олександр зростав у родині, де всі зберігали міцний зв'язок. Мати, Олена Миколаївна Андреєнко, згадує, як він, старший син, опікувався своїми молодшими братом Володимиром та сестрою Мирославою. Рідний батько не був поряд, але вітччм прийняв Сашка, коли тому було шість, і став для нього рідною людиною. Втім, на службі країні вони обидва згодом зійдуться: вітччм, військовий медик, пішов до АТО у 2017 році і досі перебуває на фронті.

Мати говорить про Олександра: «Він був непосидючим, завжди прагнув не до науки, а до роботи. Завжди був у нас чесним, справедливою дитиною. Своїх брата і сестру дуже любив, заради них готовий був на все».

Головним дитячим і підлітковим захопленням був футбол – грав за команду місцевого підприємства, віддаючи грі весь свій запал. Навчався Олександр у Каховській спеціалізованій загальноосвітній школі №2, після її закінчення трохи попрацював і пішов на строкову службу в Білій Церкві на Київщині. Звільнившись, поїхав до Києва, де опанував професію карщика і працював на великих складах.

Згодом зустрів жінку, з якою почав спільне життя. У неї був син Данило, якому на той час було 11 років. Хоча пара не встигла одружитися, Олександр знайшов спільну мову із хлопчиком і вона стали одне одному майже як рідні.

15.06.1988 – 01.07.2023

Коли у 2014 році розпочалася війна на сході України, Олександр працював у Києві. У 2015 році він вже був у війську. Розпочав службу в 179-му Навчальному центрі військ зв'язку (В 0213), а згодом служив у частині А 3720. Під час служби в АТО він був мінометником (командиром мінометного взводу).

Звільнившись наприкінці 2017 року, Олександр повернувся до Каховки, де працював карщиком на місцевому підприємстві до самого повномасштабного вторгнення.

Ранок 24 лютого 2022 року застав Олександра вдома, у Каховці. Він пішов до військкомату, але той вже був зачинений. Місто швидко опинилося в окупації. Олександр, як і багато його побратимів, не зміг виїхати, але не міг сидіти склавши руки.

- СИН СПОДІВАВСЯ, ЩО ЦЕ ВСЕ ШВИДКО ЗАКІНЧИТЬСЯ, ЩО ЗАЙДУТЬ НАШІ ВІЙСЬКОВІ. ПЛАНУВАВ ВСТУПИТИ ДО ПАРТИЗАНСЬКОГО РУХУ УЧАСНИКІВ АТО, ЩОБ ДОПОМАГАТИ УКРАЇНСЬКОМУ ВІЙСЬКУ. АЛЕ ЧЕРЕЗ ЗАГРОЗУ ВІЯВЛЕННЯ ЗА СПИСКАМИ, ЯКІ МОГЛИ «ЗЛИТИ» МІСЦЕВІ КОЛАБОРАНТИ, ОЛЕКСАНДР БУВ ЗМУШЕНИЙ ПЕРЕХОВУВАТИСЯ, ЗМІНЮЮЧИ АДРЕСИ, - РОЗПОВІДАЄ МАТИ.

Наприкінці травня 2022 року він нарешті зміг виїхати з окупації через Запоріжжя. Одразу прийняв рішення, яке лише підтвердило його життєву філософію: «Я не буду сидіти і чекати». Одразу попрямував на південь, спершу до Миколаївської тероборони, а потім — до своїх хлопців на Херсонському напрямку.

Олександр став розвідником-навідником другого розвідувального відділення розвідувального взводу військової частини А7359. Брав активну участь у звільненні правобережжя Херсонщини. З матір'ю, яка залишалася в окупації до листопада 2023 року, вони спілкувалися через інтернет-месенджери, а їхнім родинним паролем стало: «У мене все краще і краще», замість звичного «все добре».

- У ЧЕРВНІ 2023 РОКУ ОЛЕКСАНДР ПОЇХАВ ДО КИЄВА НА КУРСИ ІНСТРУКТОРІВ. ТАМ ЙОМУ ЗАПРОПОНУВАЛИ ЗАЛИШИТИСЯ, ПРАЦЮВАТИ В ТИЛУ. ПІСЛЯ РОЗДУМІВ ВІН СКАЗАВ МЕНІ: «А ЯК ЖЕ МОЇ ХЛОПЦІ? ЯК Я ЇХ ТАМ КИНУ?» І НЕ РОЗПОВІВШИ МЕНІ ПРО СВОЄ РІШЕННЯ ВСЕ-ТАКИ ПОВЕРНУВСЯ ВОЮВАТИ НА ХЕРСОНСЬКОМУ НАПРЯМКУ. Я НЕ ЗНАЛА, ЩО ВІН ЗВІЛЬНЯЄ РІДНЕ ЛІВОБЕРЕЖЖЯ АЖ ДО МОМЕНТУ ЙОГО ЗАГИБЕЛІ, — ДІЛИТЬСЯ ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА.

Зв'язок із сином обірвався 1 липня 2023 року. Того ранку вони обмінялися лише голосовими повідомленнями: «Мамуль, дуже поганий зв'язок, я тебе наберу». Це були його останні слова.

Олександр був у складі розвідувальної групи, яка переправлялася на лівий берег Дніпра для зачистки території та підготовки плацдарму для висадки українських сил. Під час виконання завдання група зіткнулася з ворожою ДРГ. Командир пізніше повідомив батькові, що чотири хлопці, включно з Олександром, залишились прикривати відхід основної групи. Вони взяли на себе весь вогонь. Доба, поки тіла Героїв не змогли забрати з «сірої зони», була для матері пеклом.

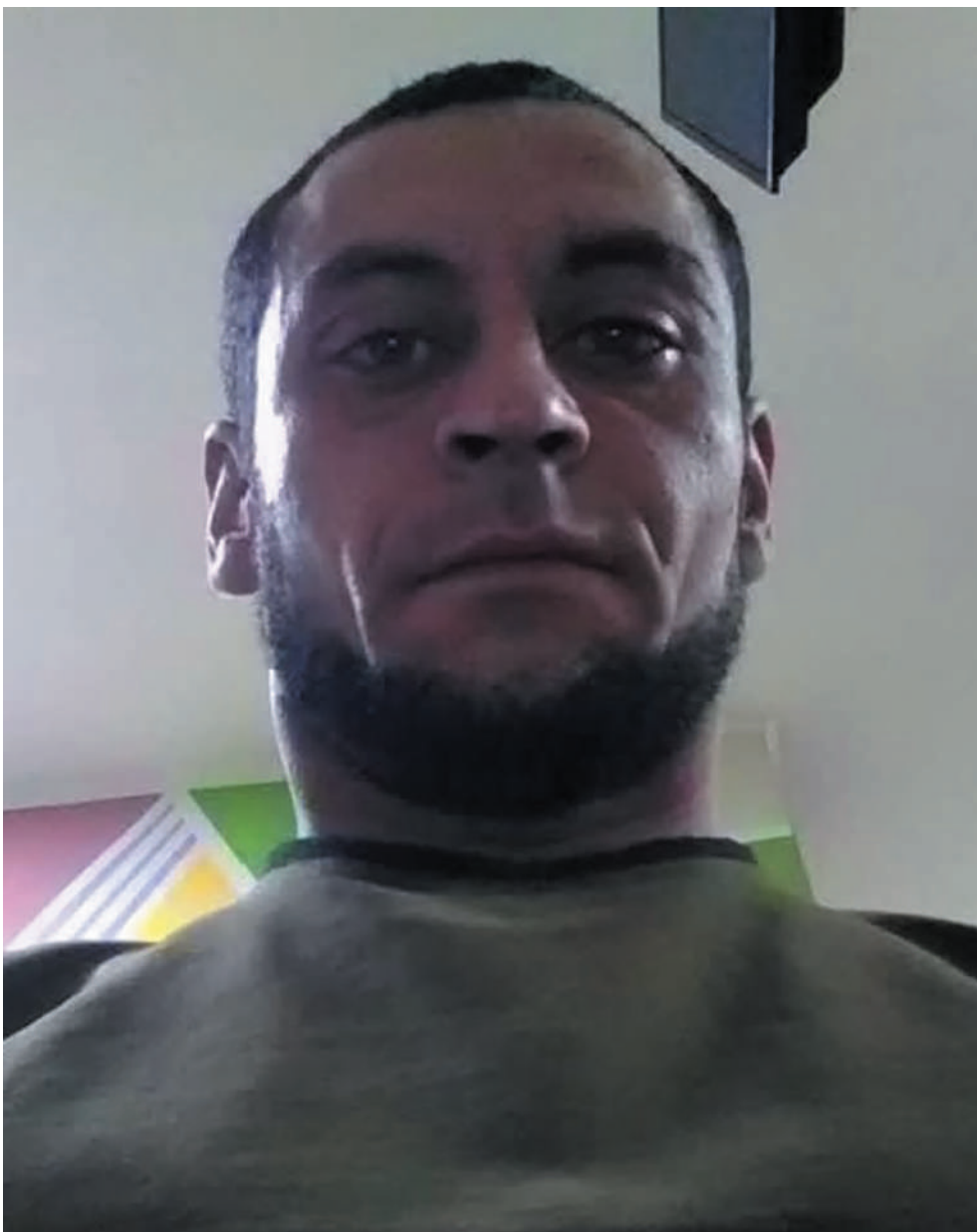
- Я ЦЮ ДОБУ ПРОСТО СИДІЛА НА ВУЛИЦІ І МОЛИЛАСЯ, ПРОСИЛА СИНА, ЩОБ ВІН, ЯКЩО Є ХОЧ ЯКАСЬ МОЖЛИВІСТЬ, ЩОБ ВІН ТРИМАВСЯ, — ЗГАДУЄ МАТИ.

Вітчим Олександра, військовий медик, виїхав з-під Бахмута, щоб упізнати та поховати сина. Олександра Соху, який свідомо пожертвував собою заради побратимів, поховали у Херсоні.

- Синочок наш дійсно Герой. Та не тільки він Герой, всі ті хлопці, що з ним там, всі-всі Герої, — з гордістю, але й болем говорить про Олександра мати.

Справжні Герої не обирають собі долю. Вони її приймають, бо не можуть інакше. Олександр Соха з дитинства мав цю непохитну внутрішню вимогу: «Я хочу бути першим. Якщо не я, то хто?» Це було його життєве кредо, його моральний компас, який зрештою привів його на той фатальний лівий берег Дніпра.

СУРМАЙ АНАТОЛІЙ ЙОСИПОВИЧ

Народився 9 травня 1988 року у селі Овсяниківка Кропивницького району Кіровоградської області. З семи років, за сімейними обставинами, виховувався у дитячому будинку. Після здобуття середньої освіти у закладі працював різноробочим. У січні 2023 року був мобілізований до Збройних Сил України, служив у 23-й окремій механізованій бригаді, мав звання солдат. Загинув 6 серпня 2023 року поблизу села Приютне Поголівського району Запорізької області. Похований у селі Борозенське Бериславського району Херсонської області. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Анатолій Сурмай зростав у простій робітничій родині, був наймолодшим у багатодітній сім'ї. Хлопець був допитливим і непосидючим: охоче допомагав татові по господарству, а мамі на кухні. Особливо любив моменти, коли вони разом ліпили вареники чи варили борщ. Ці спільні заняття з рідними стали одним із небагатьох теплих спогадів його дитинства.

Коли Анатолію було 7 років, його життя докорінно змінилося. Після смерті матері батько, приголомшений горем, не зміг впоратися з відповідальністю і діти потрапили до дитячого будинку, де втратили зв'язок між собою. Відтоді Анатолій залишився сам на сам із реальністю, змушений дорослішати раніше, ніж належало – не за віком, а за обставинами.

«У дитячому будинку Анатолій активно долучався до святкових заходів, із задоволенням виступав на сцені. Він присвячував багато часу та зусиль спортивним танцям, що принесло йому чисельні відзнаки. Крім того, цікавився гуманітарними дисциплінами, такими як біологія та література», - розповідає дружина Анна.

Анатолій Сурмай познайомився з нею завдяки її матері, яка працювала разом із ним. У той період чоловік проживав у селищі Нова Маячка Херсонського району та займався вирощуванням квітів у садах і парниках.

«Це було випадкове знайомство. Я подзвонила мамі, а на задньому плані щось говорив Толя, і в нас якось зав'язалося спілкування. Він набрав мене

09.05.1988 – 06.08.2023

все частіше та частіше. А потім у День незалежності України, 24 серпня 2009 року, він спитав, чи приїхати. Я розуміла по часу, що Толя не встигне на останній автобус до мого села і жартома сказала: «Приїжджай». Але він встиг! Приїхав на таксі з оберемком квітів до мене на роботу. Я працювала фельдшером і була на додатковій зміні в стаціонарі. Так почалися наші стосунки», - говорить Анна.

У 2010 році пара одружилася та оселилася у селі Борозенське Бериславського району. У 2011 році в шлюбі народилася донька Анастасія. На новому місці Анатолій Сурмай виконував різну роботу на місцевому сільсько-господарському підприємстві – був пастухом, охоронцем, будівельником. Односельці цінували знання та вміння чоловіка, часто кликали на підмогу: перекопати город чи поштукатурити стіни. У вільний час Анатолій захоплювався футболом, ремонтом різноманітної техніки й майструванням з дерева, наприклад вирізав ложки та лопатки.

«У Толі була «гаряча кров», тож він старався встигнути скрізь, був вкрай завзятим. У нас були теплі та щирі стосунки. Він сильно турбувався про мене під час вагітності, а з народженням доньки взяв на себе значну частину обов'язків по догляду за нею. Та щастя тривало недовго... Коли Насті було рік і два місяці – Толя пішов з сім'ї, невдовзі я подала на розлучення. Спершу ми підтримували спілкування, але згодом все рідше та рідше. Однак донька росла з настановою, що батько її любить. Я вірила, що колись вони зможуть порозумітися та будуть дійсно близькими людьми», - не приховує дружина.

Проте сталося не так, як прагнула Анна. З початком повномасштабного вторгнення Анатолій Сурмай жив у місті Кривий Ріг та працював волонтером у центрі «Надія».

З 27 січня 2023 року Анатолій Сурмай був зарахований до списків особового складу на посаду стрілець-санітар механізованого відділення бойової машини 1-го механізованого взводу 5-ї механізованої роти 2-го механізованого батальйону військової частини А4741. За час служби чоловік зарекомендував себе виключно з гарної сторони – побратими згадують його лише

добрими словами. Анатолій був відповідальним і хоробрим, мав неабиякі організаторські здібності та вмів згуртувати людей навколо себе. Його рішучість і людяність викликали повагу, а готовність прийти на допомогу – довіру.

Анатолій Сурмай загинув 6 серпня 2023 року поблизу села Приютне на Запоріжжі під час мінометного обстрілу армії РФ. Військовий виконував бойове завдання в районі оборони свого підрозділу. У день поховання на кладовищі зібралися всі, хто його знав і шанував. Люди утворили живий коридор, аби з гідністю провести Героя в останню путь.

На Алеї Слави в селі Борозенське на Херсонщині встановлено інформаційний банер з портретом військового. Чоловікові було 35 років. У нього залишилися колишня дружина та донька.

ФЕДОТЧЕНКО КИРИЛО ІГОРОВИЧ

Народився 24 квітня 1991 року в місті Херсоні Херсонської області. Тут закінчив Херсонську загальноосвітню школу №44 та вступив до Херсонського національного технічного університету на спеціальність «Менеджмент». Наприкінці травня 2022 року добровольцем приєднався до лав 11-ї бригади ім. Михайла Грушевського Національної гвардії України. Отримав смертельне поранення 2 вересня 2023 року в селі Червона Криниця Поголівського району Запорізької області. Похований на Алеї Слави кладовища Геологів у Херсоні. Нагороджений нагрудним знаком «За доблесну службу», нагрудним знаком «Ветеран війни», відзнакою Президента України – медаллю «За оборону України» (прижиттєво) та орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Кирило Федотченко виріс у родині, де панувала атмосфера щирості й чуйності. Був старшою дитиною, мав молодшого на 10 років брата по матері Романа. Попри таку різницю у віці, між хлопцями склався особливий зв'язок. Для Романа Кирило був справжнім старшим братом: захисником і наставником, прикладом для наслідування та близьким другом. Він постійно підтримував його, приділяв увагу й турботу, зокрема водив на тренування з плавання та брав із собою на роботу, поступово привчаючи до праці.

Не менш важливою людиною для Кирила була мама. Їх стосунки вирізнялися теплом і довірою: вони могли поговорити про все на світі, посміятися чи навіть позмагатися у дрібницях. Він дуже сильно поважав та любив її. Кирила виховувала мати разом із вітчимом, адже з рідним батьком хлопець не підтримував спілкування. Мама спершу працювала адміністратором, а згодом – директором у супермаркеті. Вітчим був старшим механіком на суднах і часто ходив у плавання.

«Кирило з дитинства був допитливим і кмітливим, а ще мав яскраві лідерські та організаторські здібності. Вихователі дитячого садочка розповідали мені, як він збирав довкола себе інших дітей та пропонував ігри, і всі його слухалися без суперечок та образ. Син умів знайти підхід до кожного,

24.04.1991 – 02.09.2023

мав тверді принципи та моральні орієнтири, а його головною рисою була справедливість. І таким він залишався протягом усього життя», - ділиться мати Вікторія Вікторівна

ВОНА ДОДАЄ, СИН ГАРНО НАВЧАВСЯ У ШКОЛІ ТА УНІВЕРСИТЕТІ: ОСВІТА ДАВАЛАСЯ ЙОМУ ЛЕГКО, А ЙОГО ВСЮДИ НАЗИВАЛИ «ДУШЕЮ КОМПАНІЇ». У ВІЛЬНИЙ ЧАС КИРИЛО ЗАХОПЛЮВАВСЯ ФУТБОЛОМ – ЗРІДКА ГРАВ САМ, ЗДЕБІЛЬШЕ ДИВИВСЯ МАТЧІ ТА ВБОЛІВАВ ЗА УЛЮБЛЕНІ КОМАНДИ. КРІМ ТОГО, ВІН МАВ ПРИСТРАСТЬ ДО ІСТОРІЇ, ЛЮБИВ ВЛАШТОВУВАТИ ІЗ ДРУЗЬМИ ЗАХОДИ, ДЕ ВОНИ ПЕРЕВІРЯЛИ ЗНАННЯ ПРО ІСТОРИЧНІ ПОДІЇ.

На останньому курсі навчання Кирило паралельно почав працювати в торгівельній компанії «Адідас». Уже за два роки він очолив херсонський філіал, проявивши себе як здібний керівник та організатор. Згодом компанія довірила йому керівництво одним із одеських філіалів. У 2020 році чоловік повернувся до Херсона, де став директором місцевої філії компанії «Інтерспорт».

З початком повномасштабного вторгнення Кирило Федотченко відкрито демонстрував свою відданість Україні: був серед тих, хто виходив на мирні протести проти російської окупації та допомагав людям через волонтерську діяльність. 23 квітня 2022 року, ризикуючи власним життям, йому вдалося виїхати з Херсона до Одеси. А вже 6 травня Кирило був у військкоматі, проте через стан здоров'я чоловікові відмовили у службі в штурмових військах. Та це не зупинило його.

«ПОВЕРНУВСЯ ТОДІ З ВІЙСЬКОМАТУ, СИН НАВІТЬ РЮКЗАК НЕ РОЗБИРАВ, ОДРАЗУ ПІШОВ ДО ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ. КОЛИ ЙОГО ЗАПИТАЛИ ПРО МОТИВАЦІЮ, ВІН ВІДПОВІВ: «У МОЄМУ РІДНОМУ МІСТІ ХОДИТЬ ВОРОГ. ТОМУ В МЕНЕ НАЙБІЛЬША МОТИВАЦІЯ. ВІЗЬМІТЬ МЕНЕ». ЗВІЛЬНИТИ ХЕРСОН БУЛО ГОЛОВНОЮ МЕТОЮ КИРИЛА», - ЗГАДУЄ МАТИ.

З 23 травня 2022 року Кирило Федотченко служив у складі 11-ї бригади ім. Михайла Грушевського Національної гвардії України. Перебував на посаді топогеодезист відділення управління старший офіцер батареї 1-го мінометного взводу мінометної батареї батальйону оперативного призначення. Мав звання солдат і позивний Менеджер. Військовий виконував бойові завдання на Херсонському та Запорізькому напрямках.

16 липня 2022 року Кирило одружився зі своєю коханою Анастасією. За словами матері, вони перебували у стосунках кілька років, були надзвичайно закохані й щасливі. Їх спілкування було сповнене ніжності та позитиву: вони постійно дарували одне одному усмішки й зверталися до один одного лагідними словами. Подружжя мало чимало планів і мрій – усе обірвалося в одну мить.

Кирило Федотченко загинув 2 вересня 2023 року під час бою в районі села Червона Криниця на Запоріжжі внаслідок артилерійського обстрілу армії РФ. Востаннє рідні бачили військового за півтора місяця до дня загибелі, спілкувалися – за дві години до цього.

«Я дзвонила йому й чула як сильно бахає на фоні. Просила: «Все, синочка, йди», а він казав: «Та ні, це пролетіло». Ми тоді довго поговорили...», - згадує Вікторія Вікторівна.

На «Стіні пам'яті» в місті Одеса увічнено ім'я Кирила Федотченка. Також інформаційний банер із портретом військового буде встановлено на Алеї Героїв у місцевому парку ім. Тараса Шевченка. Чоловікові було 32 роки. У нього залишилися мати, брат і дружина.

«Кирило завжди був у центрі подій. Не змінилося це і під час служби. Його ініціативність та чесність не залишалися непоміченими, тому він був залучений до багатьох офіційних заходів. На його поховання прийшли всі побратими разом із командиром, і на роковини вони приїхали також. Хлопці згадують його лише гарними словами. Для нас усіх Кирило назавжди залишиться Героєм, а пам'ять про нього житиме у серцях тих, хто його знав», - зазначає мати.

ФОТІАДІ ОЛЕГ БОРИСОВИЧ

Народився 23 липня 1984 року у селищі Велика Олександрівка Бериславського району Херсонської області. Деякий час у дитинстві разом із родиною проживав у Абхазії. Після закінчення Великоолександрівської загальноосвітньої школи №1 почав працювати у будівельній сфері. У серпні 2022 року добровольцем долучився до 7-го окремого батальйону «Арей» Української добровольчої армії. Згодом був приєднаний до складу 253-го батальйону «Арей» 129-ї окремої важкої механізованої бригади Збройних Сил України. Загинув 30 вересня 2023 року поблизу села Старомайорське Волноваського району Донецької області. Похований на кладовищі у Великій Олександрівці. Нагороджений нагрудним знаком «За захист Криворіжжя», нагрудним знаком «Щит сил територіальної оборони ЗСУ», нагрудним знаком «Ветеран війни», відзнакою «35 окрема бригада морської піхоти ім. контр-адмірала М. Остроградського «За оборону», медаллю «За хоробрість в бою» (прижиттєво) та орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Олег Фотіаді виріс у міжнаціональній сім'ї. Його мати була українкою, батько – абхазцем, бабуся – вірменкою, а дідусь – греком. Такий багатий культурний спадок сформував у ньому глибоку повагу до родинної єдності, відкритість до світу, здатність бачити красу в різних традиціях.

У дитинстві хлопець разом з батьками та старшим на рік братом Андрієм проживав у Абхазії, де сім'я мала власний бізнес. Однак через війну в цій країні (1992 – 1993 роки) – вони були вимушені повернутися до України. У селищі Велика Олександрівка тато був бригадиром з ремонту ліній зв'язку, мати – домогосподаркою. Пізніше, під час тимчасової російської окупації правобережжя Херсонщини, Олег казав: «Росіяни мене вдруге виганяють зі свого дому».

У шкільні роки Олег Фотіаді захопився вільною боротьбою. Інтерес швидко переріс у серйозну діяльність. Довгий час тренувався на професійному рівні: мав спортивний розряд, брав участь у всеукраїнських та міжнародних змаганнях, займав призові місця. Однак врешті вирішив стати будівельником.

23.07.1984 – 30.09.2023

«Олег був неперевершеним майстром. Якщо він брався за якийсь проєкт, то будував його так, що бракувало слів: унікально, потужно, якісно. Вільний від роботи час чоловік присвячував заняттям з улюбленим собакою Байкалом та єгерству: охороняв мисливські угіддя, стежив за порядком у лісі та полював на вовків зі своїм другом Сергієм Бачу. Робив це за власний кошт, бо мав принципову позицію щодо захисту природи. Олег прожив гідне життя, залишивши по собі гарну пам'ять та багато добрих справ. У Великій Олександрівці його всі поважали та любили. Коли чоловіка привезли додому – попри ніч люди вийшли зустрічати машину на вулиці, щоб утворити живий коридор для Героя», - розповідає дружина Алла.

З майбутньою дружиною Олег познайомився у 2004 році в одному з місцевих барів, де Алла працювала. Це було кохання з першого погляду, тому чоловік задумав завоювати серце жінки. Спочатку все частіше навідувався туди як відвідувач, а згодом долучився до робочого колективу.

«Олег підкорив мене не словами, а вчинками. Він мав справжній чоловічий характер і силу, здатність бути поруч і брати відповідальність всупереч будь-яким обставинам. Попри різницю у віці на 6,5 років (я була старша за нього) та зауваження від оточення: «Алло, він ще такий молодий» – я завжди бачила в ньому величезний потенціал і ніколи не пошкодувала про свій вибір», - говорить дружина.

Пара довгий час перебувала у цивільному шлюбі, а у символічну дату – 12.12.2012 – офіційно розписалася. Родина виховувала двох дітей: сина Алли від попередніх стосунків Владислава та спільного сина Ігоря. Між ними Олег ніколи не робив різниці, любив обох як рідних.

«Олег був для мене не просто батьком – він став другом, наставником, прикладом. Саме завдяки йому я почав займатися вільною боротьбою, яка навчила мене дисципліні, витривалості та вмінню боротися не лише на килимі, а й у житті. Він ділився тонкощами спорту, полювання, водіння автомобілем і багатьох інших сфер. З Олегом можна було поговорити про все. Мені його вкрав бракує», - не приховує син Владислав.

Він додає, Олег був гарним вчителем та безкорисно ділився досвідом з друзями Влада та Ігоря. Чоловік часто казав дітям: «Вчіться, поки я живий».

З початком повномасштабного вторгнення Олег Фотіаді не збирався евакуюватися з рідного селища, стійко переніс допити та розграбування господарства. Однак за кілька місяців перебування під тимчасовою російською окупацією, хвилюючись за безпеку рідних, спочатку відправив на підконтрольну територію України синів, потім – виїхав до міста Кривий Ріг разом із іншими членами сім'ї.

23 серпня 2022 року Олег добровільно мобілізувався до 7-го окремого батальйону «Арей» Української добровольчої армії. Згодом увійшов до складу 253-го батальйону «Арей» 129-ї окремої важкої механізованої бригади Збройних Сил України.

Військовий прагнув виконувати бойові завдання з розвідки, і своєї мети досяг – перебував у найгарячіших точках фронту. Служив оператором-розвідником розвідувального відділення розвідувального взводу, мав звання солдат та позивний Фотіч.

«ПОБРАТИМИ ВІДГУКУЮТЬСЯ ПРО ЧОЛОВІКА ТІЛЬКИ ТЕПЛИМИ СЛОВАМИ. ВІН БУВ «ЖИВЧИКОМ», ЗАРЯДЖАВ СВОЄЮ ЕНЕРГІЄЮ ТА ПОСТІЙНО ТУРБУВАВСЯ ПРО ЛЮДЕЙ ПОРУЧ. НАПРИКЛАД, ПОКИ ВСІ СПАЛИ – МІГ ДІСТАТИ ПРОДУКТИ ДЛЯ ВСІХ. ЙОГО ПОЯВІ НА ПОЗИЦІЯХ ЗАВЖДИ РАДІЛИ, АДЖЕ З НИМ БУЛО НАДІЙНО ТА СПОКІЙНО. ХЛОПЦІ ДОВІРЯЛИ ОЛЕГОВІ СВОЄ ЖИТТЯ Й ЗНАЛИ, ЩО ВІН ЇХ НІКОЛИ НЕ ПІДВЕДЕ», - ДІЛИТЬСЯ АЛЛА.

За словами жінки, чоловік завжди казав: «Для мене кінець війни це або «200», або кінець війни». Так для нього і сталося. Востаннє рідні бачили Олега 2 вересня 2023 року, спілкувалися – 27 вересня.

Олег Фотіаді отримав смертельне поранення 30 вересня 2023 року у лісосмузі «Панама» недалеко від села Старомайорське на Донеччині. На Алеї Слави у Великій Олександрівці встановлено інформаційний банер з портретом військового. Чоловікові було 39 років. У нього залишилися брат, дружина, двоє синів та онук, який народився після його загибелі.

ЧЕРНЕЦОВ ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ

Народився 6 жовтня 1986 року в селі Петропавлівка Каховського району Херсонської області. Після закінчення Червоноперекопської загальноосвітньої школи вступив до Червоноперекопського професійно-технічного училища №25, де здобув професію тракториста. У листопаді 2022 року був мобілізований до 77-ї окремої аеромобільної Наддніпрянської бригади Десантно-штурмових військ Збройних Сил України. Загинув 28 серпня 2023 року в місті Бахмут Бахмутського району Донецької області. Похований на 42 ділянці військових поховань Берковецького кладовища у місті Київ. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Василь Чернецов виріс у багатодітній родині, де панувала працьовитість, щирість і взаємопідтримка. Він був четвертою дитиною серед п'ятьох: мав двох старших сестер, старшого брата та молодшого брата. Батьки хлопця працювали різноробочими у місцевому колгоспі. Крім того, тато добре знався на будівництві – свої знання та вміння охоче передавав синам. Саме тому, після навчання, Василь вирішив присвятити своє життя будівництву, займався цим напрямком у містах Херсон і Каховка.

«ВАСИЛЬ МАВ ЗОЛОТІ РУКИ, І ЦЕЙ ТАЛАНТ ПРОЯВЛЯВСЯ В БАГАТЬОХ СФЕРАХ. ЗОКРЕМА, ВІН ЗАКІНЧИВ ПРОФЕСІЙНІ ПЕРУКАРСЬКІ КУРСИ Й ПЕВНИЙ ЧАС ПРАЦЮВАВ ЗА ФАХОМ У КАХОВЦІ. ПІЗНІШЕ ВІДНАЙШОВ ІНШЕ ЗАНЯТТЯ, ЯКЕ СТАЛО ДЛЯ НЬОГО ВІДДУШИНОЮ – РОБОТУ З ЗЕМЛЕЮ. МИ РАЗОМ ТРИМАЛИ НЕВЕЛИЧКЕ ГОСПОДАРСТВО, ВИРОЩУВАЛИ КАВУНИ, ГАРБУЗИ ТА ЗЕРНОВІ КУЛЬТУРИ», - РОЗПОВІДАЄ ДРУЖИНА ВАСИЛЯ ТЕТЯНА.

Жінка додає, землеробство приносило чоловікові спокій і натхнення. Після основної зайнятості на будівництві Василь завжди поспішав на поле – спостерігав за змінами рослин, перевіряв ґрунт, радів кожному паростку. А ще він багато часу приділяв вивченню спеціалізованої літератури та спілкуванню з аграріями – шукав нові підходи розвитку та вдосконалення влас-

06.10.1986 – 28.08.2023

ної справи. У найближчих планах сім'ї було розширити площі оброблюваних земель і придбати сільськогосподарську техніку.

З Тетяною Василь познайомився у 2004 році на місцевій дискотеці, став ініціатором їх стосунків. Вони були односельцями, і на той час – ще підлітками. І хоча їх шляхи на деякий час розійшлися – доля знову звела їх разом у 2010 році. У 2012 році пара одружилася. У шлюбі народилося двоє дітей: донька Іванна та син Ілля.

«Василь дуже любив дітей, сильно турбувався про них та приділяв їм увесь вільний час. Мене він кохав не менше: вкрай цінував наші стосунки та ставив їх на перше місце. Чоловік був гарною людиною: доброю, щирою, веселою. Він завжди був у центрі уваги, ставав душею будь-якої компанії, був дуже товариський, мав багато друзів. Він ніколи не відмовляв у допомозі іншим і постійно боровся за справедливість. Він не боявся стояти за правду відкрито та сміливо», – ділиться дружина.

Тому ні для кого з близьких і знайомих Василя Чернецова не стало здивуванням, що він виступив проти російських військових під час тимчасової окупації Херсонщини. Василь був учасником мирного мітингу 6 березня 2022 року у Каховці. Туди ж збирався і 7 березня, однак на одному з російських блокпостів був затриманий через знайдені в автівці листівки «Русский военный корабль, иди на х*й». За кілька годин Тетяні вдалося забрати чоловіка звідти. Після цього випадку вона почала вмовляти його виїхати.

У квітні 2022 року родина евакуювалася з рідного села на підконтрольну територію України. Спочатку перебували в Черкаській області, потім – у місті Київ. Перше, що зробив Василь після виїзду – став на облік у місцевому військ-

коматі, твердо зазначивши рідним: «Я мушу. Бо я не хочу, щоб моя дружина та мої діти чистили взуття російським солдатам».

4 листопада 2022 року Василь Чернецов долучився до складу 77-ї окремої аеромобільної Наддніпрянської бригади Десантно-штурмових військ Збройних Сил України. 22 лютого 2023 року мав перший бойовий вихід. Служив на Бахмутському напрямку. Військовий неодноразово проходив навчання, в тому числі у Великій Британії та Польщі. Закордонні інструктори відзначали високий потенціал чоловіка до військової справи: здатність мислити стратегічно, розробляти тактичні плани та швидко орієнтуватися в бойових умовах. Навесні 2023 року Василь отримав звання молодшого сержанта та був переведений на посаду командира 3-го аеромобільного відділення 1-го аеромобільного взводу 8-ї аеромобільної роти 2-го аеромобільного батальйону. Мав позивний Черік. Василь Чернецов отримав смертельне поранення

28 серпня 2023 року в місті Бахмут на Донеччині. Його група потрапила під мінометний обстріл армії РФ. Востаннє Тетяна бачила чоловіка 26 серпня, коли приїжджала до нього у місто Краматорськ, спілкувалася – ввечері 27 серпня. У день загибелі Василь надіслав дружині коротке повідомлення о 5-й ранку: «Виходжу на позиції. До зв'язку».

У військового залишилися батько, дві сестри, брат, дружина та двоє дітей. Йому було 36 років. «Коли Василя не стало мене запитували: «Ти не шкодуєш, що ви поїхали? Можливо, він був би живий?». А я відповідала: «Не шкодую. Я впевнена, що він не був би живий там. І я могла б не знати, де та за яких обставин загинув. Але тут він – герой. Його всі пам'ятатимуть саме так, а діти знатимуть, що їх батько загинув за праве діло. Як гідний син своєї держави», – зазначає Тетяна.

ЧІТАШВІЛІ ДЖАБА НУГЗАРОВИЧ

Чіташвілі Джаба Нугзарович народився 20 вересня 1984 року у Грузії. За два роки родина переїхала до села Чулаківка на Херсонщину. Там він закінчив середню школу, після чого одразу пішов працювати на будівництві, згодом – в аграрній сфері. Під час повномасштабного вторгнення воював у складі 1-шої Президентської бригади оперативного призначення ім. гетьмана Петра Дорошенка «Буревій» Національної гвардії України. Загинув 20 липня 2023 року поблизу села Кармазинівка Сватівського району Луганської області. Похований у Києві.

Джаба покинув Грузію у малому віці. За словами дружини, родина переїхала на Херсонщину, до села Чулаківка Голопристанського району, орієнтовно у 1986 році. Зростав у родині, яка займалась сільським господарством. Батько помер рано, у 1996 році. Джаба закінчив Чулаківську середню школу. У цій же школі, в паралельному класі, навчався і його майбутня дружина, Олеся.

Джаба ріс дуже роботящою людиною, рано почавши допомагати матері та молодшій сестрі. Після школи одразу почав працювати, адже треба було допомагати родині. Він мав права водія, працював на будівництві, зводив хати. Однак головним його захопленням була робота на землі.

На певний час шляхи Джаби і Олесі розійшлися, зустрілися знову у 2008 році, тоді почалися вже їх серйозні дорослі стосунки. 2015 року одружилися. У 2011 році подружжя переїхало до села Пам'ятне того ж Голопристанського району, де купили будинок. Там вони створили свій власний світ, побудований на спільній праці та довірі.

- МИ ВСЕ ЖИТТЯ САМІ ПРАЦЮВАЛИ, ПРАГНУЛИ ВИЙТИ НА РІВЕНЬ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА. КУПИЛИ БУДИНОК, ЗЕМЛЮ, ПОТРОХУ КУПЛЯЛИ ТЕХНІКУ ДЛЯ ФЕРМЕРСЬКОЇ РОБОТИ. І ЗАВЖДИ ВСЕ МИ РОБИЛИ РАЗОМ, МИ БУЛИ ЯК ЄДИНЕ ЦІЛЕ, АДЖЕ ЙШЛИ ДО СПІЛЬНОЇ МЕТИ, - РОЗПОВІДАЄ ОЛЕСЯ ПРО ПОДРУЖНЄ ЖИТТЯ.

20.09.1984 – 20.07.2023

Джаба був неймовірно відкритою та дружелюбною людиною. Будинок часто був наповнений гостями. Вечори після роботи подружжя проводило у спілкуванні, разом будували плани на майбутнє, були опорою один для одного. Джаба мріяв про розвиток фермерства, хотів мати 5, 10 і більше гектарів поля. На момент початку великої війни вони вже мали два трактори і до здійснення спільної мети залишалося зовсім трохи.

Початок повномасштабного вторгнення застав подружжя за кордоном, у Німеччині. Проте Джаба не міг залишатися осторонь. Його внутрішній патріотизм не дозволив йому чекати. У 2023 році вони повернулися до України, приїхавши до Києва.

- ЧОЛОВІК КАЗАВ, ЩО ВСІ ВОЮЮТЬ І ВІН ТЕЖ НЕ ЗБИРАЄТЬСЯ ЧЕКАТИ, ЩОБ ХТОСЬ ЗВІЛЬНИВ ЙОГО БУДИНОК. ВІН ЗАВЖДИ КАЗАВ: «ХТО, ЯК НЕ Я?», - ПРИГАДУЄ ДРУЖИНА. - ДЖАБА ВЗАГАЛІ БУВ ВЕЛИКИМ ПАТРІОТОМ УКРАЇНИ.

У лютому 2023 року Джаба Чіташвілі пішов до військкомату в Бучанському районі на Київщині і вступив до Національної гвардії України (військова частина А3027). Спочатку перебував у частині на Київщині, влітку 2023 року, після півторамісячного навчання, його направили на схід України.

Останній бій стався на Луганщині. Це було його перше бойове завдання. 20 липня 2023 року Джаба Чіташвілі загинув поблизу села Кармазинівка. Напередодні він повідомив дружину, що їх забирають, і пообіцяв зателефонувати, як приїде на місце. Цей дзвінок так і не відбувся. Про загибель чоловіка Олеся дізналася 24 липня 2023 року, коли до неї прийшли з військкомату зі сповіщенням. Поховання відбулося 27 липня 2023 року на Берковецькому кладовищі в Києві. Захисника України, Джабу Чіташвілі, було нагороджено медаллю «За мужність» III ступеня.

Герой, який мріяв про родючу українську землю, віддав за неї найдорожче - своє життя.

ШОВЕНКО МАКСИМ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Шовенко Максим Олександрович народився 19 листопада 1996 року у місті Североморськ Мурманської області (Росія). Згодом родина переїхала до міста Олешки на Херсонщину, саме там закінчив загальноосвітню школу №2. Після цього вступив до Херсонського державного аграрного університету, де навчався за фахом «Водні біоресурси і аквакультура». Не покидаючи навчання пішов на строкову службу. Потім працював у магазині зброї в Херсоні. У 2021 році підписав контракт та продовжив військову службу. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну зустрів на фронті – на сході України. Воював у складі 140-го окремого розвідувального батальйону морської піхоти, потім 37-ї окремої бригади морської піхоти. Загинув 8 липня 2023 року поблизу села Урожайне Донецької області. Похований на Алеї Слави у місті Біла Церква.

Максим народився у родині військовослужбовців. Його батьки, Олександр Миколайович та Алла Іванівна Шовенки, чекали дитину майже десять років, і він був для них довгоочікуваною єдиною дитиною. Коли Максиму виповнилося чотири роки, батько звільнився з військової служби і родина переїхала до України, в місто Олешки Херсонської області, на батьківщину батька. У цьому сонячному південному місті, де батько працював у сфері охорони праці на Олешківському маслозаводі, а мати — в салоні оптики, формувався характер майбутнього Героя.

Максим був неординарною дитиною. Уже в один рік і 10 місяців він знав усю абетку, мав феноменальну пам'ять. Зростав жвавим, допитливим, займався карате, веслуванням на каное. Але найбільшими його пристрастями, успадкованими від батька, стали водна стихія та зброя.

- МАКСИМЧИК ДУЖЕ ЗАХОПЛЮВАВСЯ ПРИЛАДОВИМ ПОШУКОМ. ВІН НАВІТЬ БРАВ УЧАСТЬ У ВІЙСЬКОВО-ІСТОРИЧНОМУ КЛУБІ В ХЕРСОНІ, ВІД КАХОВКИ, В ПОШУКАХ НАШИХ ЗАГИБЛИХ СОЛДАТ. ПОТІМ У НЬО-

19.11.1996 – 08.07.2023

ГО ДУЖЕ ВЕЛИКЕ МІСЦЕ В ЖИТТІ ЗАЙМАЛА ВОДА – ЦЕ ВОДНА СТИХІЯ, РИБОЛОВЛЯ, – РОЗПОВІДАЄ МАТИ АЛЛА ІВАНІВНА. – ВІН ЗНАВ ПРО ЗБРОЮ ТА ІСТОРІЮ ДОСКОНАЛЬНО. МИ В КРАЄЗНАВЧОМУ МУЗЕЇ БУЛИ. ВІН ТАМ ПРО ВСЕ МІГ РОЗКАЗАТИ.

Переломним моментом в його житті став 2014 рік і окупація Криму. Вже навчаючись у Херсонському аграрному державному університеті, вирішив взяти академвідпустку, щоб пройти строкову службу, адже планував захищати Україну від російської агресії. Проїшов початкову підготовку в 169-му навчальному центрі «Десна», а строкову службу у 72-й ОМБр у місті Біла Церква на посаді водія ГМЗ. Службу він поєднував із заочним навчанням, успішно закінчивши університет.

Після армії працював у Херсоні в магазині «Мисливська справа», бо зброя була невід'ємною частиною його життя. Але цивільне життя не втримало Воїна. У лютому 2021 року Максим підписав контракт і повернувся до лав ЗСУ, вступивши до 140-го окремого розвідувального батальйону морської піхоти у Скадовську. Він пройшов усі випробування і закінчив школу морського піхотинця в 198-му навчальному центрі ВМС у Миколаєві, ставши «воїном трьох стихій». У серпні 2021 року його частина була направлена в зону ООС у Луганську область. Саме там, на сході, Максим Шовенко зустрів повномасштабне вторгнення.

З перших годин великої війни він брав участь у найгарячіших боях, отримав контузію та бойове травмування. За результатами завдань влітку 2022 року отримав право носіння штормового берета морського піхотинця.

На початку 2023 року Максима, як одного з найкращих воїнів, направили до Військової академії в Одесі. На базі вищої освіти він закінчив офіцерські курси, отримав звання молодшого лейтенанта і був розподілений на посаду командира взводу морської піхоти до новоствореної 37-ї окремої бригади морської піхоти (в/ч А4548). У травні 2023 року бригада вирушила на Донеччину. З 4 червня 2023 року почалися активні наступально-штурмові дії на Времівському виступі.

- Максим, не знаючи страху, був завжди на вістрі атаки. В одному зі штурмів його бойова машина отримала пряме влучання РПГ, він отримав тяжку контузію, але відмовився від евакуації. Тоді сказав, що не кине своїх хлопців. Він продовжував воювати навіть після того, як куля влучила в його шолом та плиту бронезилета, - розповідає мати про героїчний шлях сина.

Останній зв'язок із сином відбувся 8 липня 2023 року. Цього ж дня Максим Шовенко «Prepper» загинув у бою поблизу села Урожайне на Донеччині.

- СИН, ЯК СТАРШИЙ НА ПОЗИЦІЇ, ВИЙШОВ З УКРИТТЯ ПІСЛЯ ПЕРШОГО ТАНКОВОГО ОБСТРІЛУ, ЩОБ ОЦІНИТИ ОБСТАНОВКУ ТА ДАТИ КОМАНДИ ПІДЛЕГЛИМ. У ЦЕЙ МОМЕНТ СТАВСЯ ДРУГИЙ «ПРИЛІТ» ТАНКОВОГО СНАРЯДА, ЯКИЙ ВИБУХНУВ ЗОВСІМ ПОРУЧ. МАКСИМ ОТРИМАВ МНОЖИННІ ВИБУХОВІ ТА ОСКОЛКОВІ ПОРАНЕННЯ, ВІД ЯКИХ ЗАГИНУВ НА МІСЦІ, - РОЗПОВІДАЄ МАТИ ПРО ОСТАННІ ХВИЛИНИ ЖИТТЯ ГЕРОЯ.

Прощання із сином відбулося через п'ять днів після загибелі. Його доставили з Курахового, і, незважаючи на тяжке упізнання, мати змогла попроситися з Воїном. Захисника поховали на Алеї Слави у місті Біла Церква.

Максим Шовенко нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). Також йому присвоєно звання «Почесний громадянин міста Біла Церква», вулицю у рідних Олешках, де він проживав, названо на його честь, а побратими назвали броньовану машину, на якій воюють, його позивним – «Prepper».

- ЗАРАЗ МИ ЖИВЕМО ТИМ, ЩОБ ПАМ'ЯТЬ ПРО НАШОГО СИНА ЖИЛА В СЕРЦЯХ ЛЮДЕЙ. І РОБИМО ВСЕ ДЛЯ ТОГО, ЩОБ ЗАГИБЛИХ ВОЇНІВ НЕ ЗАБУЛИ, БО БЕЗ МИНУЛОГО НЕМАЄ МАЙБУТЬОГО, ЗАРАДИ ЯКОГО БОРОЛИСЯ ХЛОПЦІ, – ГОВОРИТЬ АЛЛА ІВАНІВНА. І ДОДАЄ: Я ВДЯЧНА ЙОМУ, ЩО ВІН ВИБРАВ МЕНЕ СВОЄЮ МАМОЮ!

ШУЛЕШКО ВІКТОР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Шулешко Віктор Олександрович народився 2 березня 1995 року в селі Князегригорівка Великолепетиського району на Херсонщині. Закінчивши місцеву школу, поступив до Одеського державного університету внутрішніх справ, пізніше навчався у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Працював у поліції, в охоронній фірмі. У липні 2022 року пішов до військкомату, був направлений на службу у складі 25-тої окремої повітряно-десантної Січеславської бригади. Загинув 10 липня 2023 року у селі Кармазинівка Сватівського району на Луганщині. Похований у місті Південне Одеської області.

Дитинство Віктора минуло серед безкраїх степів Херсонщини, де він ріс разом зі своїм молодшим братом Вадимом. Батьки Любов та Олександр займалися сільським господарством, обробляли землю. Віктор був хлопцем активним і дружелюбним, чим завжди притягував до себе людей. Мав глибокий інтерес до історії, яка, можливо, вже тоді формувала його відчуття обов'язку та причетності до великої долі країни.

- У НЬОГО БУЛО БАГАТО ДРУЗІВ. У КЛАСІ ЙОГО ДУЖЕ ПОВАЖАЛИ, ВЧИТЕЛІ ЛЮБИЛИ, БО ВІН БУВ ДУЖЕ ДРУЖЕЛЮБНИМ, ДУЖЕ ВІДКРИТОЮ ЛЮДИНОЮ, ЗАВЖДИ МАВ БАГАТО ДРУЗІВ. ДО НЬОГО ТЯГНУЛИСЬ ЛЮДИ, - РОЗПОВІДАЄ ДРУЖИНА ОРІНА.

Після школи Віктор обрав шлях служіння та правопорядку, вступивши до Одеського державного університету внутрішніх справ. Згодом він продовжив освіту, здобував вищу освіту в Київському університеті ім. Шевченка.

Свою професійну діяльність Віктор розпочав у поліції в Великій Лепетисі, отримав звання старшого лейтенанта. Саме в Князегригорівці він зустрів свою майбутню дружину Орину. Вони були знайомі з юних років. Їхнє кохання розвивалося на відстані, поки Орину не закінчила школу і не вступила до

02.03.1995 – 10.07.2023

вишу в Одесі. Тоді Віктор вирішив переїхати до коханої – полишив службу в поліції і почав працювати в охоронній фірмі.

- ВСІ НАЙКРАЩІ РИСИ, ЯКІ МОЖУТЬ БУТИ У ЧОЛОВІКА, ТО ВОНИ В НЬОМУ БУЛИ. ТОМУ НАШЕ ОДРУЖЕННЯ СТАЛО ЛОГІЧНИМ КРОКОМ: ПРОПОЗИЦІЮ ВІКТОР ЗРОБИВ МЕНІ У 2020 РОЦІ, - ГОВОРІТЬ ДРУЖИНА.

Повномасштабне вторгнення застало Віктора та Орину в Одесі. Глибоке відчуття обов'язку не давало спокою Віктору і він прийняв рішення піти до війська.

- ВІН КАЗАВ, ЩО ЙОМУ СКЛАДНО СИДІТИ ВДОМА, КОЛИ ВІН БАЧИТЬ, ЯК ГИНУТЬ МОЛОДІ ХЛОПЦІ, ЯКІ НІКОЛИ НЕ ТРИМАЛИ ЗБРОЮ В РУКАХ, - РОЗПОВІДАЄ ОРІНА ПРО РІШЕННЯ ЧОЛОВІКА СТАТИ ЗАХИСНИКОМ.

Маючи досвід підготовки в університеті та поліції, Віктор вважав, що його місце там, де він може бути корисним. Його рішучість посилювалася тим, що його батьки та рідні залишалися на окупованій території Херсонщини.

У липні 2022 року Віктор пішов до військкомату, через два дні, поїхав до навчального центру. Після підготовки його розподілили у 25-ту бригаду. Він став артилеристом. Військовий шлях молодшого сержанта Віктора Шулешка був сповнений важких боїв. Він брав участь у ключових операціях на сході країни, зокрема у звільненні Ізюма на Харківщині.

Спілкування з дружиною було майже щоденним, коли була можливість.

- МИ МАЙЖЕ КОЖЕН ДЕНЬ СПІЛКУВАЛИСЬ, АЛЕ КОЛИ В НИХ БУЛИ ВИЇЗДИ, ТО, ЗВІСНО, МИ МОГЛИ І ПО П'ЯТЬ ДНІВ, І ТИЖДЕНЬ БУТИ БЕЗ ЗВ'ЯЗКУ, - КАЖЕ ОРІНА.

Після початку повномасштабної війни вони змогли зустрітися лише двічі. У листопаді 2022 року Віктор отримав поранення і приїхав

до Одеси на кілька днів. Це був час, який вони використали для найважливішого.

- МИ ВІДГУЛЯЛИ ВЕСІЛЛЯ, ЦЕ ГУЧНО ТАК СКАЗАТИ - МИ РОЗПИСАЛИСЬ, ЗАПРОСИЛИ БЛИЗЬКИХ. ТОБТО ОФІЦІЙНО ОФОРМИЛИ СВОЇ СТОСУНКИ, - РОЗПОВІДАЄ ДРУЖИНА.

Наступного дня після офіційного одруження Віктор повернувся на фронт. Це була їхня остання зустріч. Постійні відстрочки відпусток не давали їм зустрітися знову. Чергова відпустка мала відбутися у липні 2023 року. На жаль, цього не сталося. Востаннє Віктор і Орину спілкувалися за три дні до його загибелі. Віктор повідомив, що йде на виїзд і буде без зв'язку.

10 липня 2023 року молодший сержант Віктор Шулешко загинув у селі Кармазинівка Сватівського району Луганської області під час виконання бойового завдання. Віктор із побратимами брав участь у контрнаступі, як артилерист, прикривав піхоту. Під час бою отримав поранення. Медик намагався надати допомогу, але кровотечу не вдалося зупинити. Швидка евакуація в умовах бою була неможливою.

Тіло Віктора привезли через три дні. Його поховали 17 липня 2023 року у місті Південне на Одещині, поблизу того місця, куди з окупації змогла виїхати його мати. Хоча батьки та найрідніші не встигли попрощатися з ним через тривалий виїзд з окупованої території, на похованні були його брат Вадим, дружина Орину, численні друзі з різних областей та побратими.

Віктор був посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Шулешко Віктор Олександрович був ідейною людиною, яка ніколи не шукала легких шляхів, завжди обираючи свій. Він віддав своє життя, захищаючи свою країну, свою родину та своє глибоке переконання в справедливості. Його світла пам'ять назавжди залишиться в серцях рідних, друзів та в історії України.

ЯРОЩУК ВОЛОДИМИР ВАЛЕРІЙОВИЧ

Народився 30 грудня 1981 року в селі Балтазарівка Каховського району Херсонської області. Після закінчення місцевої школи пройшов строкову службу, був десантником. Надалі працював у різних місцях. У червні 2023 року приєднався до складу Десантно-штурмових військ Збройних Сил України, служив у 46-й окремій аеромобільній Подільській бригаді. 15 жовтня 2023 року отримав тяжкі поранення поблизу села Вербове Пологівського району Запорізької області. 17 жовтня 2023 року помер від отриманих травм у Запорізькому військовому госпіталі. Похований на кладовищі села Острівчани Кам'янець-Подільського району Хмельницької області. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Володимир Ярощук зростав у багатодітній родині, був другою дитиною, мав молодшу рідну сестру та двох сестер по матері – старшу і молодшу. Батько хлопця був різноробочим, мати – соціальним працівником.

«Володя завжди тепло відносився до мами й сестер, підтримував та оберегував їх. Проте з татом він мав особливий взаємозв'язок, вкрай цінував його. Не менш важливою для нього була й бабуся по батькові Надія, яку він дуже любив», - розповідає дружина Володимира Галина.

З дитинства Володимир мав невгамовний характер та невтомну енергію. За що односельці дали йому прізвисько «Чума». Водночас із тим його поважали за добре та чуйне серце, готовність підтримати у складних життєвих ситуаціях, щиро турботу про інших.

У дорослому віці Володимир разом із рідними прийняв рішення переїхати до села Острівчани Кам'янець-Подільського району Хмельницької області. На новому місці швидко облаштувався. Адже вирізнявся доброзичливістю, міг за лічені хвилини налагодити спілкування з будь-якою людиною чи навіть твариною.

Після армії чоловік їздив на роботу за кордон та у рідну Херсонщину. Під час однієї з таких поїздок, у 2009 році, Володимир зустрів свою майбутню дружину

30.12.1981 – 17.10.2023

Галину. Це сталося у селі Костогризове Херсонського району Херсонської області, де надалі подружжя й оселилося. У 2011 році пара одружилася.

Родина виховувала двох дітей: доньку Галини від попереднього шлюбу Аліну та спільну доньку Валерію, яку Володимир назвав на честь батька. Між дітьми ніколи не робив різниці, зазначав: «У мене не одна, а дві принцеси». Не менш дбайливо чоловік ставився й до дружини. Був романтиком. Під час відраджень ніколи не попереджав про повернення додому: влаштовував сюрпризи та приїжджав з квітами чи подарунками.

Згодом Володимир Ярощук влаштувався на постійну роботу до місцевого садочка, де був підсобним робітником і двірником. Крім того, займався власним господарством: сім'я вирощувала овочі та утримувала до 40 свиней на 15 гектарах землі. Відпочивати ж чоловік любляв біля водойми: був завзятим рибалкою та мав понад 20 вудочок.

«ВІН МІГ ПРАЦЮВАТИ ВІД РАНКУ Й ДО ВЕЧОРА, НЕ БОЯВ-СЯ ЖОДНОЇ РОБОТИ ТА СМІЛИВО ВИПРОБОВУВАВ СВОЇ СИЛИ У БУДЬ-ЯКИХ СФЕРАХ. НАПРИКЛАД, У ДИТЯЧОМУ САДОЧКУ ВЛАСНОРУЧ ОБЛАШТУВАВ НАДЗВИЧАЙНО ГАРНИЙ МАЙДАНЧИК ІЗ ПІДРУЧНИХ МАТЕРІАЛІВ: ВИРІЗАВ ТА РОЗМАЛЮВАВ ІЗ АВТОМОБІЛЬНИХ ШИН ЗАЙЧИКІВ, А З ПЛАСТИКУ СТВОРИВ ЖИРАФУ. ЗАГАЛОМ, ВОЛОДЯ ЗРОБИВ БЕЗЛІЧ КОРИСНИХ РЕЧЕЙ, НАШІ ОДНОСЕЛЬЦІ ЗГАДУЮТЬ ЙОГО ЛИШЕ ДОБРИМИ СЛОВАМИ», - ДІЛИТЬСЯ ДРУЖИНА.

Повномасштабне вторгнення застало родину вдома, їх село опинилося під тимчасовою російською окупацією. Через два місяці вони виїхали до рідних на Хмельниччину.

У червні 2023 року Володимир Ярощук був мобілізований до 46-ї окремої аеромобільної Подільської бригади.

Був гранатометником 1-го аеромобільного відділення 1-го аеромобільного взводу 9-ї аеромобільної роти 3-го аеромобільного батальйону. Мав звання солдат та позивний Чума. Про своє рішення служити зазначив так: «Я патріот. Я піду. Хто як не я?».

«Володя майже нічого не розповідав про службу. Знаю, що після навчань у Великій Британії його часто ставили старшим групи – він не боявся брати на себе відповідальність та вести інших вперед. Коли їх уперше відправили «на нуль» – в живих залишилися лише 18 зі 190 військових. Тому він казав, що наступного разу звідти вже не повернеться. Так і сталося...», - згадує Галина.

15 жовтня 2023 року під час виконання бойового завдання в районі села Верbove на Запорізькому напрямку Володимир Ярощук потрапив під обстріл армії РФ. Військовий отримав тяжкі поранення та був госпіталізований до Запорізького військового госпіталю, де два дні медики боролися за його життя. Першу добу Володимир був у свідомості, а на другу впав у кому. 17 жовтня о 5-й ранку його серце зупинилося.

На Алеї Слави в місті Кам'янець-Подільський на Хмельниччині встановлено інформаційний банер із портретом військового, а на будівлі бібліотеки в селі Острівчани – меморіальну табличку. Чоловікові було 41 рік. У нього залишилися мати, три сестри, дружина, донька дружини від першого шлюбу та рідна донька.

«Володя дуже любив садити дерева. Навіть після евакуації, на новому місці, першочергово викупив город і посадив 100 яблунь. Наразі цей сад доглядає його мати. Він постійно цим займався: купував у бабусь і дідусів саджанці персиків, черешень, яблук. Напевно, за все своє життя висадив понад 1000 дерев. Хай вони зростають та квітнуть у пам'ять про нього... Я дуже його люблю й досі... Якби він не загинув – ми з Володею прожили б щасливо до кінця своїх днів», - говорить дружина.

Художньо-публіцистичне видання

ХРОНОЛОГІЯ МУЖНОСТІ 2022-2023 РОКИ ШОСТА КНИГА

Керівник проєкту Віолетта Царькова
Науковий редактор Ольга Гончарова
Текст Оксана Хлебус, Яна Самко, Наталія Тимофєєва
Верстка Марк Канарський
Технічний редактор Наталія Белодєд
Відповідальна за випуск Анна Погребіцька
Керівник видавничого проєкту Ігор Степурін
Фото на обкладинці – прес-служба 30 корпусу
морської піхоти ВМС ЗСУ, Олександр Корняков.

Підписано до друку 07.11.2025. Формат 64x90/8
Ум. друк. арк. 10,7. Наклад 420 прим.

Видавець та виготовлювач
ТОВ «Креативна агенція «Артіль»
просп. Георгія Нарбута, 3, оф. 37, м. Київ
Контактний телефон: +380 (67) 5028092
Електронна пошта: artelbooks@gmail.com, artelbook.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7348 від 03.06.2022